Авангард

Ч. 5 (130) Р. XXX

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

diasporiana.org.ua

Авангард

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

ДВОМІСЯЧНИК, ВИДАЄ ЦЕНТРАЛЬНА УПРАВА СУМ

VANGUARD – bi-monthly

Official Press Organ of the Ukrainian Youth Association in Exile

AVANTGARDE– bimestriel

Revue de Jeunes éditée par le Comité Central de l'Union de la jeunesse ukrainienne en exil

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ: Й АДМІНІСТРАЦІЇ

«AVANTGARDE»
72 Bld Charlemagne
1040 BRUXELLES
Tel.: 734.04.82

КРАЙОВІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

Вел. Брітанія:
KU SUM
«Tarasivka»
Old Cliff House
Weston-on-trent, Derby's

Австралія
Mr. J. Kutnyj
7 Dale street
Maribyrnong 3032, Vic.

Арґентіна
W. Zastawnyj
Soler 5039
Buenos Aires

Редагує Колегія з членів Центральної Управи СУМ

Головний Редактор – Андрій Гайдамаха

Редакційне листування й матеріяли надсилати на адресу Редакції.
Це число зредаговано в Секретаріяті ЦУ СУМ при співпраці Редакційного Гуртка Дружинників СУМ
Графічне оформлення: Графік Яків Гніздовський.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ НА 1976 РІК

КРАЇНИ:	*ОДНЕ ЧИСЛО*		*РІЧНО:*	
ЗСА	*дол.*	*2.00*	*дол.*	*10.00*
КАНАДА	*дол.*	*2.00*	*дол.*	*10.00*
ВЕЛ. БРИТАНІЯ	*ф.ст.*	*0.60*	*ф.ст.*	*3.00*
АВСТРАЛІЯ	*авст. дол.*	*1.50*	*авст.дол.*	*7.00*
БЕЛЬГІЯ	*бфр.*	*60.00*	*бфр.*	*300.00*
ФРАНЦІЯ	*ффр.*	*7.00*	*ффр.*	*35.00*
НІМЕЧЧИНА	*нм.*	*4.00*	*нм.*	*20.00*
АВСТРІЯ	*шіл.*	*25.00*	*шіл.*	*125.00*
АРҐЕНТІНА	*пезо*	*20.00*	*пезо*	*100.00*
БРАЗІЛІЯ	*круз.*	*6.00*	*круз.*	*30.00*

Printed in Belgium. Editeur responsable: O. Kowal, 72 Bld Charlemagne 1040 Bruxelles

СЛОВО ГОЛОВИ СУМ НА ЗДВИЗІ СУМ В ЛЕСТЕРІ

Достойний Пане Голово, Друже Коменданте!
Всечесні і Преподобні Отці, Голови і представники українських і неукраїнських організацій.
Друзі Сеньйори, Дружинники СУМ і Дороге Юнацтво!

Радію, що можу привітати Вас сьогодні від ЦУ СУМ і від себе на цьому великому Здвизі. Ваші Здвиги мають уже свою довгу традицію і є спонтанним виявом сили й організованости української громади у Вел. Брітанії, а рівночасно показником високої національної свідомости та сумівської ідейности.

Між цьогорічними роковинами, які наша Спілка включила в програму відзначень, є 35-ліття Акту 30 червня 1941 р. – Акту відновлення української Державности і тому мені особливо приємно привітати між нами Голову Державного Правління дост. Ярослава Стецька з Дружиною. Центральна Управа СУМ висловлює Вам, Пане Голово, свою глибоку вдячність і признання за те, що Ви при своїх важливих обов'язках знаходили завжди час для молоді і як у минулому так і тепер даєте українській молоді живий приклад відданости, посвяти і видержливости на Фронті боротьби за українську Самостійну Соборну Державу. Ми Вам за це глибоко вдячні.

В цьому році Спілка Української Молоді рішила відзначити цілу низку важливих роковин і вшанувати великі постаті українського відродження і державнотворчого будівництва. Між ними є велет українського духа, поет, письменник і публіцист Іван Франко, від народження якого минає 120 років і 60 років від смерти. Це він написав безсмертні слова славне »Не пора, не пора москалеві й ляхові служить«. Це він всупереч погорді до української мови з боку окупантів, мовляв, це не самостійна мова а діялект, відповів: »Діялект, а ми його надишем міццю духа і вогнем любови і нестертий слід його залишим поміж культурні світа мови«. Злощасний Емський Указ, якому тепер минуло 100 років – це вияв вікової ганьби, яка затаврувала наші відносини з Москвою. 50-ліття від смерти Симона Петлюри, це прямий наслідок московської нищівної політики по відношенні до України і її державности. 35-ліття відновлення Української Держави, в 1941 р., це подібно, як 4-ий Універсал, вияв підметности українського народу. Це рішуче ні! всяким указам і запереченням українського народу. З тих то спонук зродилася також ідея відновлення Спілки Української Молоді на чужині, що в цьому році обходить також своє 30-ліття, а в минулому році відбула свій Золотий Ювілей від оснування в Україні. 30-ті роковини чергового м[illegible]ського злочину – це насильна ліквi-

Канадсько-Український Бібліотечний Центр
Канадське Товариство Приятелів України

дація Української Католицької Церкви на т.зв. »Львівському Соборі« з наказу НКВД, подібно як це сталося в 30-тих роках з українською Автокефальною Православною Церквою.

Таким чином в згаданих роковинах збігаються три головні атрибути: МОВА, ВІРА і ДЕРЖАВНІСТЬ. Оці три атрибути намагається Москва вже від віків вирвати українському народові, щоб цей нарід став погноєм для росту московської імперії і її народу, будь то в царській, в большевицькій чи в неоросійській формі.

Ще в минулому столітті, саме в періоді Валуєвського і Емського указів великий наш педагог Кость Ушинський писав: мова, це найважливіша ознака народности. Зникає мова – завмирає нарід. Бо мова це голос душі народу. Про це повинні ми пам'ятати тут у вільному світі і шанувати та плекати українську мову, якої вживати тут нам ніхто не забороняє. Тому то Москва всіми силами намагалася доказати, що української мови нема, що є тільки »малоросійськоє наречіє«. І тому московський міністр Валуєв заперечив існування України, кажучи: »Нікакой України нє било, нєт і бить не может«. Те саме намагалась Москва зробити з Українською Церквою, підпорядковуючи її московському патріярхатові, що згідно з заповітом Івана Грозного мав стати 3-ім і останнім Римом. Тому то самобутність Української Церкви, автокефальної чи католицької є для Москви несумісною з її цілями. Творенням українського Патріярхату, хочби покищо на чужині, порушено основну підвалину імперіяльної, загарбницької політики. Через те прийшло до нових »указів« про заборону, чи відкладення справи українського Патріярхату, бо це не вкладається в пляни Москви. Від цих новітніх »указів«, що мають своє коріння в Емському, чи Валуєвському указах терпить під цю пору весь український християнський люд. Терпите і ви тут у Вел. Брітанії.

Одначе так, як не можна було спинити розвитку української мови, як не зумів ворог вбити віри в Бога серед українського народу, так ніщо і ніхто не зможе нам заборонити мати український Патріярхат незалежний від Москви і вільний від заборон з боку Риму. Так само ніщо і ніхто не спинить нас на шляху до відзискання Української Самостійної Соборної Держави! Борючись за перемогу Акту 30 червня 1941 р. ми боремось рівночасно за гарантію для вільного розвитку української мови і за визнання українського Патріярхату. Бо тільки в своїй державі і мова і церква знайдуть належний захист. З цього погляду наше цьогорічне гасло »Борись за Україну!« має своє повне узасаднення. Отож –

»Борись за Україну«!

О. Коваль

Слово Ярослава Стецька до молоді на Здвизі СУМ в Лестері, Англія, 4.VII.1976 р.

ІДІТЬ ШЛЯХОМ ГЕРОЇВ

Сьогодні ми відмічаємо, як і в минулому, світлі події й постаті нашої історії: 35-тиріччя від дня проголошення відновлення Української держави, 50-тиріччя від часу геройської смерти голови Української держави Симона Петлюри і 120-тиріччя з дня народження каменяра української нації – універсального велетня українського духа Івана Франка. Із світлого минулого нашої нації ми черпаємо нові духові сили; великі постаті нашої історії утверджують нас на нашій тернистій дорозі до великої мети.

Рівнобіжно й одночасно з відданням поклону і висловом пошани минулому й минулим, нам треба звернутися обличчям до великого, героїчного сучасного, що виростає з традицій пройденого великого, яке сьогодні відзначаємо. Героїчні постаті минулого, чини і події вчорашнього зобов'язують і навчають, як бути у сучасному. Ми не живемо лише споминами, але ми мусимо діяти у героїчному дусі світлих наших традицій. Революційні ідеї, революційні кадри, революційна дія – це чинники нашої перемоги. Український революційний націоналізм вражає глибоко духову суть народу, він розбуджує ентузіязм, захоплення, внутрішнє горіння. Мета поставлена ним не притягає стовідсоткового раціоналіста, але та мета має в собі глибокий чуттєвий заклик. Як показує історія, на початку ідеї захоплюють невелику групу одержимих нею, а нагло стають могутньою силою, коли захоплять почування загалу. Таку реальну силу має український націоналізм, він став уже нею. Під прапором

націоналізму вже йде більше як половина людства. Гряде його доба.

Темні сили марксизму-комунізму намагаються звести на манівці цей великий рух оновлення й відродження, зокрема серед молодого покоління.

Пам'ятайте, що ніколи не з'єднаєте людей до своєї віри, до правди української, коли підете на уступки, на компроміс на полі засад!

Пам'ятайте, що буде якраз навпаки, втратите підтримку народу!

Не лякайтеся, коли через свою неуступчивість, непримирність в поширенні й захисті ідей-правд України в чужому світі – ви зразу мали б бути нечисленною групою!

Будьте когортою войовників за українську правду, розбуджуйте образ великої святої ідеї України серед широких кіл народу! Щоб вам вірив народ, щоб вам вірили ровесники, мусите жити суворим життям, жити небезпечно й героїчно, погорджувати вигодами, бо лише одержимі ідеєю, лише люди, які горять і страждають ідеєю – можуть перемогти. Бо ще ніколи віра не перемогла сама із себе, коли не віддавали за неї своє життя її носії! Йдіть проти хвиль! Молодечі душі не знають хитрування, т.зв. тактики, а прямий захист своєї ідеї, нашої правди. Передумовою мілітарної офензиви є політична, передумовою політичного наступу проти ворога нації й людини – проти російського імперіялізму, колоніялізму – є відродження героїчної моралі, героїчної концепції життя: готовість віддати життя за друзі своя, за Вітчизну, за Україну. Доки не будете бачити вищого сенсу життя, доки дух героїзму не опанує ваших сердець, доки віра в Україну не огорне ваших душ, як вічний докір сумління, що ви ще не виконуєте своїх обов'язків супроти неї з повною самопосвятою, самопожертвою, не зможете перемогти Росії, ворога України і всього людства.

У чому була сила тих, що творили Акт 30 червня 1941, що творили ОУН-УПА, у чому сила Нескорених? У чому була сила лицарів Крут і Базару?

Покоління, яке виростило **великий червневий Акт і геніяльну імпровізацію** Української нації, УПА, т.зв. реальні політики називали лицарями абсурду, »дурними дітьми, які з мотикою поривалися на сонце«. Чи станути до бою проти чотирьох займанців України, чи станути проти двох воєнних потуг світу того часу: Німеччини й Росії – не було для дрібних душ чином Дон Кіхота, що змагав – здавалося – за недосяжне?! Але велике належить не Санчо Пансам, не малим людям, недовіркам, але тим, що посягають по небо! Покоління 30 червня, символізоване сл.п. Степаном Бандерою, покоління УПА, а на його героїчному підкладі покоління сучасних Нескорених ідейно перемогло ворога, воно своїм героїзмом і величчю своїх ідей: любови України й самопожертви за неї променює на увесь світ! Коли у 1941 героїчне покоління того часу ще не могло зразу протиставити наїзникові збройного захисту української державности, то воно, заки прийшов жовтень 1942 р. – створення УПА протиставило окупантові свою героїчну мораль, свій характер, свою віру, свою незламність. Це покоління гинуло, але не капітулювало!

Навколо вас, молоді Друзі і Подруги, в чужому оточенні не панує

дух героїзму, не панує дух патріотизму, а нахил до вигід, фальшиві ідеї про егоїстичне добро одиниці понад усе, чи проповідується злочинна доктрина марксизму.

Ви мусите низькій моралі вигод та фальшивим ідеям протиставити горіння українським патріотизмом, визвольним націоналізмом, героїку життя, бо призначення людини є жити вічним, ідеальним, невмирущим. Коли сили смертника не вистачають, щоб досягти мети, то сили героїв мають власною волею, власним характером, героїчною мораллю виповнити пустку між вимріяним і для смертника можливим для здійснення.

Ви маєте йти шляхами героїв! Таке призначення ваше, таке призначення України, таке призначення нашого вічного міста Києва, нашої св. Софії проти Москви й проти Кремля, символу диявольських злочинних сил знищення й руїни, рабства і тиранії.

Чудо відродження молодого покоління України в дусі патріотизму і героїчного християнства дає нам силу тут на чужині й наказує розгортати світовий протиросійський і протикомуністичний фронт за розвал російської імперії і знищення комуністичної системи – на незалежні національні держави в етнографічних кордонах на чолі з Україною. Наші ідеї мусять бути в наступі також у вільному світі, бо вони спасенні рівнож для нього!

Українська нація це велика духова спільнота, ви – її нерозривна частина, без огляду на те, де ви народилися, молоді друзі й подруги! Бо дух вічної України не знає меж! Він живе у ваших серцях, він живе в серцях дітей депортованих патріотів України, народжених на Сибірі, чи Казахстані! Бо Україна це вічність і невмирущість, це думка, це твір Всемогучого Бога, а не проминальна поява; їй призначено Провидінням виконати особливу ролю серед людського роду, бо Бог недаремно і не безцільно допустив ці мільйонові й мільйонові жертви – на своєму Вівтарі, на вівтарі Правди України, святого Києва, городу св. Андрея Апостола!

Ви, дорога молоде, пробойова сила у західньому світі цього післанництва України! Не лякайтеся труднощів і небезпеки! Приходить час включатися вам у боротьбу України в Україні, розгортайте також тут всебічну акцію в обороні України, проти русифікації, проти національного, культурного, економічного гноблення москалями України, розгортайте акції в обороні наших в'язнів-героїв, які борються за Самостійну Соборну Українську Державу й достоїнство людини, за права нації на суверенне, державне життя, за права української людини – Богоподібної істоти, що її гідність топче окупант-Москва!

Дорогі земляки, не лякайтеся страшного наступу, який йде на нас з боку ворожих нам сил! Чи не було так, що сильні цього світу не признавали навіть факту існування Христа, як Богочоловіка, Його релігії? Прийшла Голгофа. Але минулися Нерони, Діяклетіяни; завдяки мученикам й героям віра Христова перемогла. Ми стоїмо сьогодні за ту віру Христову перших віків, за Київське християнство св. Антонія й Теодосія Печерських, за християнство великих Митрополитів Липківського і Борецького, за християнство Слуги Божого Митрополита Андрея і Блаженнішого Патріярха Йосифа І, Мученика й Ісповідника віри!

Ми захищаємо права нашої Української Греко-Католицької Церкви

проти усіх, хто прагне її знищити, чи послабити, ми визнаємо її патріярха, ми підтримуємо так само нам рідну нашу УАПЦ, сприяючи поєднання усіх її митрополій, ми підтримуємо єднання наших Церков в одну нашу Українську Християнську Церкву!

Апостоли Христові не пактували з деспотами й тими, що переслідували Церкву Христа! Ми йдемо їх слідами, а не слідами Касароль і їм подібних! У нашій боротьбі кріпить нас безсмертний дух наших Героїв! Були сильніші імперії, як російська й вони розлетілися в прах у висліді визвольної боротьби поневолених націй, носіїв волі і справедливости!

Недалекий вже нас, коли спільними зусиллями України й інших поневолених націй, у фронті АБН, у кривавій боротьбі з Москвою – ми досягнемо нашу мету. Ми віримо, що це станеться ще за нашого життя.

Передова роля у тому належатиме вам, дорога молоде України, байдуже де ви живете на земній кулі!

Пам'ятайте заповіт наших Героїв: не переговори, не компроміси, не уподібнювання наших ідей до російських, але якраз протиставні їм питоменні українські ідеї, що виростають з тисячолітньої духовости нашої нації, але кров і залізо розсудить нас з москалями!

З країни, де топчуться людські і національні права

ТРИ ДОКУМЕНТИ

В цьому році продісталися з України, між іншими численними вістками »Самвидаву« також наступні три документи з трьох частин України, з трьох різних суспільних верств і з трьох різних політичних ситуацій.

Перший документ походить від українського робітника-слюсаря з Чернігівщини, що попався в тюрму за перехід границі на Закарпатті і був суджений обласним судом в Ужгороді. Про мотиви, які спонукали втікати за кордон, підсудний Василь Федоренко вияснив судові у своїй заяві, яку він подав у формі своєї оборони.

Другий документ походить від жінки українського інтелектуаліста Василя Лісового з Києва, що будучи членом комуністичної партії посмів звернутись відкритим листом до членів ЦК КПРС в обороні арештованих українських інтелектуалістів в 1972 році.

Третій документ – протестне звернення Василя Барладяну, мабуть румунського походження, до всього Християнського Світу, до всіх людей доброї волі, якого звинуватили в українському, румунському і болгарському буржуазмих націоналізмах і звільнили зі становища завідуючого кабінетом при Одеському Універ-

ситеті і з викладача Одеського інституту інженерів морської флоти.

Три документи – три свідчення про жорстоку розправу окупантського режиму в Україні над людьми різних соціяльних а навіть національних походжень, виною яких є те, що вони люблять Україну, її культуру і мають свої погляди відмінні від поглядів комуно-московських поневолювачів. Всі ці документи говорять недвозначно про те, що навіть комуністи, які зберігають свої національні ознаки, окрім, тих, що приналежні до »передового« народу, всі вони є ненадійні і можуть бути небезпечні для СССР. Таким чином, бундючні заяви керівників партії про давно розв'язане національне питання в СССР є тільки миляною банькою, яка не годна вже прикрити нагої дійсности, що показується при кожній найменшій нагоді.

Не знаємо, чи вільний світ з його Комітетами Захисту Людських Прав, Екуменічними Радами тощо почують ці тривожні голоси з України, але завданням кожного українця на еміграції є добиватися того, щоб про тих людей світ знав і нап'ятновував на кожному кроці цей духовий канібалізм XX-го століття, який практикує остання в світі колоніяльна держава – СССР.

»Свободу українському народові та його борцям« заявляє Василь Федоренко

Василь Федоренко народився 1928 року в Менському районі на Чернігівщині. Освіта початкова. Перший раз був засуджений за статтею 58 – 8 КК РСФСР і ув'язнений у Владімірській тюрмі. На знак протесту проти незаконного засуду, Федоренко проголосив голодівку і голодував 282 дні. Його перевезли до Мордовії – насамперед до табору ч. 10, потім 11, 19, 17. Звільнений 1966 року – разом відсидів 6 років, 5 місяців і 25 днів. Другий раз був заарештований 1967 року звільнений осінню 1972 року. Працював в Херсоні слюсарем.

2 квітня 1974 року і 12 травня 1974 року Федоренко післав заяви до Президії Верховної Ради СРСР і Міністерства зовнішніх справ про відмову від радянського громадянства і прохання про дозвіл на виїзд за кордон. Відповіді не було. Замість того, його викликали до Херсонського відділу віз і реєстрацій та попередили, щоб він більше не писав заяв. Через два місяці Федоренко знову написав заяву. Не отримавши відповіди, він рішив втікати до Західньої Німеччини, де живе його сестра Валентина, замужна Горват. Валентина, 1925 року народження, живе в Німеччині від 1942 року. У неї є заява Василя, що про неї Валентина не є зорієнтована точно, але тим не менше ця заява, на думку Василя, заслуговує уваги.

Кордон В. Федоренко перейшов 16 вересня 1974 року в районі міста Чоп. В ЧССР його зловили і ще того самого дня передали

радянським властям. Федоренкові запропонували (неофіційно) компроміс: один до півтора року психіятричної лікарні, а потім свобода. Він відкинув цю пропозицію і став на шлях відкритого і прямого обвинувачення московської колоніяльної політики, що й привело до драконського присуду.

Судив його в березні 1975 року Ужгородський обласний суд закрито, хоч в документах написано »одкрито«. Його засудили за статтями 56, 62 КК УРСР і ст. 70 КК РСФСР на 15 років позбавлення волі (в тому 5 років тюрми особливо суворого режиму).

Федоренка привезли до Владімірської тюрми 25 квітня 1975 року, а наступного дня він проголосив голодівку з домаганням відмінити незаконний присуд. В наслідок наполегливих прохань земляків він перервав голодівку на 98-му дні. 10 грудня 1975 року в день голодівки політв'язнів, Федоренко почав довготривалу голодівку як протест проти порушення совєським урядом Декларації прав людини і проти його антиукраїнської політики з вимогою:

а. відмінити незаконний присуд; б. дати дозвіл на виїзд з СССР.

Нижче – уривок з останнього слова Федоренка, на суді 21 березня 1975 року:

Громадяни судді! ...Я не поет, не письменник, не художник, як Тарас Григорович Шевченко, але я люблю мою Батьківщину-Україну і хоч не вмію поетично висловлювати свою любов на папері, я знаю, що моя любов до України значно більша ніж ваша. Я горджуся моєю рідною Україною значно більше, ніж росіянин, чи чех, бо її краса – незрівняна, а мова її – пісня. І моя батьківщина багатша ще тим, що вона ніколи не поневолювала інші нації. Їй же самій діставалося. А тепер радянська влада калічить українську молодь, проводячи послідовну русифікацію в системі освіти.

Ми, український народ, повинні боротися за наші права, за осягнення статусу незалежної держави і за признання наших національних прав. Тільки в такому випадку український народ зможе осягнути свободу і незалежність.

Громадяни судді! Ви самі переконані, що я не вчинив жадного злочину і тому, що все це робиться тільки для формальности (немов би ви уточнюєте і виносите справедливе рішення) я такого розгляду не можу вважати об'єктивним.

Погляньмо на справу логічно: я не пригадую – як і ви теж – щоб радянський суд виніс рішення незалежно від волі КҐБ. Тепер радянські люди так налякані, що говорять: я – позаду політики... Проте, люди не повинні боятися верховної влади, а влада не повинна посягати на свободу людської думки. Візьмім, наприклад, Міжнародній пакт про громадські і політичні права. Пакт, на відміну від Декларації, це документ, який після ратифікації має не факультативний, але обов'язуючий характер. Генеральний секретар Брежнєв, виступаючи в Софії, підкреслив, що Радянський Союз ратифікував міжнародню угоду про право людини і тим самим продемонстрував глибоку повагу Радянського Союзу до демократичних прав і свобід людини.

Що Ви скажете на цю заяву Брежнєва? Це ж політична авантюра

і груба сваволя по відношенні до тих людей, які боряться за свої права!

Я вважаю, що люди повинні підчинятися державному законові доти, доки його шанують самі законодавці. Але коли законодавці самі порушують свої закони, то такі закони – незаконні! Якщо я не можу дістати від уряду охорони своєї особи, а також можливости на законний виїзд без перешкод, то я маю право стати на захист своїх розтоптаних прав – прав людини!

Я звертався до вищих органів влади з заявами. Крім того, двічі до Верховної Ради, але жадної відповіді по суті справи не одержав. Мою заяву про відмову від радянського громадянства Президія Верховної Ради СРСР просто зіґнорувала. Що ж це за »народня« влада? Я не вважаю себе громадянином СРСР і вважаю оце судилище грубим порушенням Конституції СРСР, міжнаридніх домовлень і Декларації прав людини. Я діяв згідно з статтями 13, 14, 15 і 16 Загальної декларації прав людини, тим більше, що я вже був на території іншої держави.

Мої переконання і діла не є злочином і пред'явлені мені обвинувачення я вважаю незаконними. Обставини і досвід переконали мене, що політика СРСР неправильна і антидемократична. Мене декілька разів судили і, коли почали мені за це дорікати, я по-справжньому, правильно почав дивитися на теперішню політику СРСР. Я почав розуміти, яка велика різниця між вищою клясою і простим робітником. Я зрозумів, що вища кляса деколи дійсно створює для робітників краще становище, дає вищу зарплату, коротший робочий день, кращі квартири і т.д., але все це робиться щоб обманути значну більшість. Простий народ в СРСР живе від зарплати до авансу, ледве зводячи кінці з кінцями...

Тільки там може існувати свобода і демократія де уряд не боїться свого народу і говорить йому правду – як про свої осяги, так і про недостатки. Це відноситься не тільки до внутрішньої, але й зовнішньої політики...

Заявляю, що я до кінця залишуся вірним моїм переконанням і буду їм служити до останнього віддиху. Для мене і для всіх чесних людей переконання – дорожчі життя!

Свободу українському народові та його борцям!

Багатомовний документ з самвидаву з України – з дому неволі

У міжнародний Комітет захисту Прав Людини

(Лист дружини ув'язненого українця-комуніста)

Не знаю, розпач чи іскринка надії спонукали мене звернутися до Вас із цим листом. Якщо це звичайна жіноча слабкість, то хіба великий гріх піддатися їй, коли двоє моїх малолітніх дітей щодня питають, чому немає з ними батька? Як їм пояснити – чому? Я й сама допоминалася в офіційних людей відповіді, але ніхто не переконав мене в юридичній

законності ув'язнення мого чоловіка. Та, мабуть, ніхто і не збирався переконувати мене, бо звідусюди я чула стереотипну відповідь: »Покараний справедливо за антирадянську діяльність«.

У січні 1972 року Україну спіткало велике національне лихо: заарештовано багатьох українських інтелігентів із різних міст республіки. Переважна більшість ув'язнених – люди, широко знані в нашому суспільстві завдяки своїй активній культурній і громадській діяльності.

Арешти 1972 року мій чоловік і я сприйняли як глибоко несправедливі та юридично й ідейно безпідставні. Ми народилися в соціялістичній країні, виховувалися в трудових сім'ях і радянських школах, були активними комсомольцями, мріяли жити високими громадськими ідеалами. Страшні сталінські репресії здавалися нам далеким минулим – далеким, хоч і не забутим. Тому події 1972 року глибоко стривожили нашу свідомість. Мій чоловік, Лісовай Василь Семенович – 1937 року народження, член КПРС, кандидат філософських наук, науковий співробітник Інституту філософії АН УРСР, викладач Київського державного університету імені Т.Г. Шевченка ж виклав свої переживання у »Відкритому листі до членів ЦК КПРС«. Виходячи з інтересів соціялізму, з конституційних і правових норм нашого суспільства, він звертав увагу ЦК партії на незаконність і суспільну необґрунтованість дії КҐБ і просив втрутитися в розвиток подій на Україні. Відданість соціялістичним і демократичним ідеалам, громадянська і партійна совість не дозволяли Лісовому мовчати. Статут партії не тільки давав йому це право, а й ставив за обов'язок реагувати на порушення норм соціялістичної законности. І Василь Лісовий виконав цей обов'язок. 4 липня 1972 року він послав у найвищий орган партії свій лист. А через день, 6 липня – »надійшла відповідь у формі появи службовців КҐБ, які пред'явили Василеві Лісовому дозвіл Прокурора республіки на обшук у квартирі. Після обшуку чоловіка забрали, пообіцявши, для слова, відпустити його через 1 – 2 дні – адже у мене лишилося кілька днів до пологів. Протягом 20-ти місяців пояснювали йому права й обов'язки радянського громадянина, наголошуючи на тому, що він втрутився не в свою справу, а краще б беріг свою сім'ю. А потім послали на »перевиховання« – сім років таборів суворого режиму і три роки заслання. Незабаром сповниться чотири роки, як мої діти не бачать батька, а він з гіркотою дивиться на них на побаченнях (1 раз у рік), не маючи змоги керувати вихованням їх. Я все ще не можу повірити у реальність жорстокого вироку, тому писала заяви у різні інстанції своєї країни, в тому числі до ЦК КПРС на ім'я Л.І. Брежнєва та до XXV з'їзду КПРС.

»Антирадянська агітація і пропаганда«... Але хто мені хоч одне речення з вуст чи з-під пера Василя Лісового назве, яке б заперечувало соціялізм чи радянську владу?! Чи не тому »Відкритий лист« вважається антирадянським, що розквіт економіки та духового життя народу він вбачає за умов демократизації всіх форм життя в країні?!

В офіційних документах процес названо відкритим. Так »відкритий«, бо на нього завели кільканадцять осіб зі спеціяльними перепустками... Навіть я змогла потрапити на суд лише наприкінці процесу. Щоб »законно« не пропустити мене в залю суду, я була визначена як свідок і викликана останньою зі свідків, щоб посвідчити, що я дружина В.С. Лісового.

У підсудного Василя Лісового майже не було свідків. Присутні на процесі кілька навіть відібраних співробітників Інституту філософії давали моєму чоловікові позитивну характеристику, підкреслюючи його талант, широку ерудицію і високі людські якості. Адвокат з допуском до спецсправ В.В. Діденко не знайшов юридичних підстав для покарання Лісового максимальним терміном за статтею 62, частина 1, КК УРСР. Суд не враховував навіть пом'якшувальні обставини: поганий стан здоров'я підсудного; двоє малолітніх дітей; батько загинув на фронті під час війни 1941-45 рр.; мати інвалід І та ІІ груп, сама виховувала п'ятьох дітей; високий рівень наукової роботи, активний член партії без жодного партійного стягнення, виконував важливі партійні доручення аж до ЦК КПУ.

Із понад трьох з половиною років ув'язнення в таборах суворого режиму (остання адреса: Мордовская АССР, Зубово-Полянський р-н, поселок Лесной, жх 385-19) Василь Лісовий дав з половиною роки перебував у тюремних умовах (карцер, ШІЗО, ПКТ) »за погану поведінку«, як висловлюються службові особи з табору та КҐБ, тобто, мабуть, за участь у політичних акціях табору: голодівках, письмових протестах проти жорстокого табірного режиму, за вимогу статусу політв'язнів тощо. Карали чоловіка за невиконання виробничої норми, хоч для трудового відставання і були об'єктивні причини: несправна швейна машина, полагодження якої ніяк не міг домогтися.

Про »виховні« умови в таборі і про відповідні дії табірної адміністрації можна судити з такого випадку. У кінці липня 1975 року кримінальний злочинець по-бандитському напав на Василя Стуса і мало не вдарив його ножем у спину. Внаслідок грубого удару у нього почалася сильна кровотеча. Правда, Стуса тоді врятували від смерти і навіть зробили за домаганнями дружини операцію у спеціяльній ленінградській лікарні. Лісовий, знаючи, певне, внутрішні причини цього інциденту висловив протест адміністрації та у письмовій формі на ім'я Генерального Прокурора СРСР Руденка. За це його було кинуто на шість місяців у табірну тюрму, офіційно оформивши зовсім інші підстави. Бандит же відбувся двома тижнями карцера. До того ж Лісовий лише за місяць перед тим повернувся з 5-місячного ув'язнення в ПКТ. Він вийшов звідти таким виснаженим, що міг ходити, тільки тримаючись за стінки (у такому стані я побачила його на побаченні – вкрай виснаженого і схудлого так, що і впізнати важко).

Я не мала юридичного відношення до дій чоловіка, але мене було звільнено з роботи »за власним бажанням«, і я два з половиною роки змушена була перебувати з хворими дітьми на утриманні родичів. Не вільна я і від психологічного тиску та залякувань. Так, один із слідчих, який не назвав свого прізвища, казав мені, що коли мій чоловік не покається і публічно не засудить свою »антирадянську« позицію, то йому можуть продовжити термін ув'язнення, а після звільнення все одно не дадуть займатися науковою роботою. До речі, рішенням ВАКу від 5 квітня 1974 року Лісового позбавлено ученого ступня кандидата філософських наук. А мені заявив той же слідчий, що і я займаюся наклепництвом та антирадянською діяльністю, бо ж передаю інформацію за кордон – це на підставі мого листа, що посилала

поштою до колишньої своєї учениці, яка живе тепер у ЗСА, де я писала про поїздку з дітьми на побачення до чоловіка.

На побаченні в київському ізоляторі КҐБ у січні 1976 року чоловік заявив мені, що він стоїть на марксистських позиціях і не почуває за собою ніякої вини – ні ідейної, ні юридичної.

Шановні товариші! Допоможіть мені звільнити з ув'язнення невинно покарану людину – комуніста, вченого філософа великих творчих можливостей, людину високо інтелігентну і безкорисливу. Допоможіть повернути батька моїм дітям!

Віра Лісова

Українська РСР, м. Київ – 140,
вул. Братіславська 4, кв. 192

Березень 1976 року

З протестом у пошуках істини

Протестне звернення Василя Барладяну

Звернення Барладяну поширюється у самвидаві і останньо продісталося на Захід.

Подаємо його повний текст, без будь яких змін, зберігаючи мову ориґіналу.

ДО ВСЬОГО ХРИСТИЯНСЬКОГО СВІТУ? ДО ВСІХ ЛЮДЕЙ ДОБРОЇ ВОЛІ

Звернення

Я, Барладяну Василь Володимирович, громадянин СРСР, житель м. Одеси, звертаюсь нині до братів по вірі, до всіх людей доброї волі з проханням про захист від свавілля.

Вчора, 16 червня 1976 року органами КҐБ пограбовано моє тимчасове житло, пограбовано мою душу.

Ця організація полює на мене не перший рік.

На початку 1974 року лише за епізодичні знайомства з друзями і близькими деяких осіб, звинувачених в українському буржуазному націоналізмі, мене було виключено з лав Комуністичної партії, до якої я вступив з щирою вірою в чистоту її принципів.

В травні цього ж року мене звільнили з посади завідуючого кабінетом мистецтвознавства при Одеському державному університеті та усунули від викладання етики та естетики в Одеському інституті інженерів морського фльоту.

Мене звинувачували в румунському, українському і навіть давньоболгарському націоналізмі, оскільки я народився на берегах Дністра, освіту одержав на Україні, а дисертацію присвятив питанню про образ

людини в літературі і мистецтві Другого Болгарського Царства.

Вслід за звільненням потяглися митарства. Моя апеляція у вищі партійні органи викликала зливу наклепів і гонінь.

Мені зруйнували дві сім'ї. Нагло виписали з Києва лише за той »злочин«, що я – людина з вищою освітою – одружився з жінкою без освіти та ще й з двома дітьми на руках.

Закінчивши відмінно університет, будучи свого часу іменним стипендіянтом, я, замість того щоб займатися науковою діяльністю змушений був їхати до Якутії, аби з лопатою в руках здобувати собі шматок хліба. Як християнин, слідуючи заповітам Христовим, я праг примирення з дійсністю, волів відмовитись від інтересу до питань політичних, ніс свою долю з терпінням і смиренням, заповіданим Господом.

Та в митарствах своїх я зіткнувся з десятками людей, що були гнані і обездолені ще за менші »провини« ніж я. Безробітні, позбавлені можливости спілкування з близькими людьми, перебиваючись випадковими заробітками, ми на довший час приречені були на жалюгідне, напівголодне існування в країні, яку зовуть країною »процвітаючого соціялізму«. В холодному, темному, без єдиного вікна сарайчику, що правив мені за житло, міряючи кроками шість квадратових метрів, відведених мені долею, я з напругою ума і мукою серця намагався зрозуміти причини, що накликують гоніння на саму кращу, саму мислячу частину інтеліґенції.

Аналізуючи твори Маркса та його послідовників, я прийшов до висновку, що в мене і до мене подібних відібрані всі людські права лише за те, що ми не вміємо і не хочемо стати безбатченками, що ми неспроможні відмовитись від національних здобутків, від святинь та історії народів, дітьми яких ми є. Така логіка марксизму.

Наслідком цих болючих роздумів стала стаття «Pro і contra» (За і проти), повість про життя і думи інтеліґентів-вигнанців »Компромісу не буде!« та цілий ряд віршів і статтей з національного та інших питань загальнодемократичного змісту.

Все це пограбовано під час свавільної процедури, що навіть віддалено не нагадувала обшук, який дозволяється законом.

Особи, що назвали себе працівниками радянської міліції, вдерлися на квартиру моєї бувшої дружини, яка з суто християнського співчуття дала мені тимчасовий притулок, в час, коли господиня дому була відсутня. На мої спроби не допустити наруги над житлом одинокої жінки-матері в її відсутність, »роботи« прислані органами застосували силу та наказали »нє шевєліться«.

Не дивлячись на те, що ордером на обшук передбачалось вилучення якихось, ніби-то наявних в квартирі, »фіктивних документів«, »законники« накинулись на листи, рукописи, книги. »Євангеліє«, »Життя святих«, »Діяння та послання святих Апостолів«, – все це, що є хлібом душі кожного християнина, »перетворилося« у фальшиві документи й було вилучено. До розряду »фальшивих документів« потрапили рукописи віршів, статтей, повість, дві книги Миколи Бердяєва, збірник статтей »З глибини«, фотоприладдя, книга (фотовідбиток) О. Солженіцина »Раковий корпус«, та ряд інших матеріялів.

Обшук, що носив скорше характер погрому, тривав більше п'яти годин. Книги, надзвичайної цінности, »шукачі інтелектуальних скарбів« звалювали з трьохметрової висоти, ніскільки не піклуючись про їх збереженя.

Протокол обшуку мною не підписаний, так як при його проведенні були порушені найелементарніші норми законности:

– ордер на обшук був виданий прокурором району, що ніякого відношення до місця знаходження квартири немає;

– обшук проводився у відсутності господині дому;

– при обшуку вилучено матеріяли, що не мають нічого спільного з предписаним в ордері;

– працівниками органів застосовувалась фізична сила, порушувались елементарні етичні норми поводження.

Мета, з якою був інсценізований »міліцейський« обшук з ціллю вилучення »фальшивих документів«, доконечне ясна.

КҐБ, намагаючись прикритись машкарою боротьби з побутовими злочинами, розраховує на черговий безшумний арешт людини за її політичні погляди і пошуки істини, які негласно заборонені в моїй країні.

Я не певен, що допишу ці рядки... Як християнин, як друг українського народу серед якого я живу, як дослідник болгарської культури і мистецтва, як людина, що прагне до визнання людських прав за всіма народами, незалежно від національности, я звертаюсь до вас, браття по вірі, до вас, українці, болгари, до всіх мислячих людей доброї волі не залишитися байдужими до моєї долі.

Я не вчинив злочину. Конституцією країни, в якій я живу, мені гарантовано право на свободу переконань, на свободу слова і совісти.

Злочини чинять люди, які послідовно зневажають конституцію, діють всупереч основним її статтям.

Давати покази таким людям я відмовляюся зарані.

Уповаю на Бога, на всіх людей доброї волі, оскільки не я підняв меч.

Одеса, 17 червня 1976 року

Барладяну Василь

Конвой в'язнів на каторжну роботу в СССР.

Справа українських політв'язнів поновно перед европейським парляментом

В кінці минулого року Сумівська Пресова Служба інформувала про відбуття 30-членною делегацією українців з Бельгії під керівництвом голови ЦУ СУМ д. О. Коваля візити Европейського Парляменту в Страсбурзі і внесення петиції в обороні українських політв'язнів в СССР і звільнення українських жінок з тюрем та концлагерів СССР з нагоди Міжнародного Року Жінки.

Ця петиція, підтримана бельгійською християнською парляментарною групою, була відтак передана до розгляду і полагодження окремій парляментарній комісії. Петиція була перекладена на 6 різних мов, якими користуються члени Европейського Парляменту і була вручена всім 198 парляментаристам.

В січні 1976 року комісія здала звіт перед загальною Сесією Парляменту, визнаючи себе некомпетентною розглядати це питання. Справа виглядала закінчена на даному етапі, бо ніхто не зареагував на рішення даної комісії.

Щойно під час загальної сесії Парляменту в місяці травні ц.р., група німецьких і люксембурзьких парляментаристів в особах пані Вальц і панів Клепш, Айнґер, Арцінґер, Блюменфельд, Гершель, Мурш і Спрінґорум підняли наново це питання, пов'язуючи його з питанням порушення Совєтським Союзом Гельсінкського договору. Пані Вальц, як речник тієї групи виступила перед Парляментом з довшою промовою, яку розпочала наступними словами:

»В 1975 році, що був світовим роком жінки, мої приятелі Омелян Коваль і Поль Оверден внесли петицію стосовно звільнення українок політв'язнів в СССР. 25 січня 1976 року комісія петицій вирішила, що це питання не надається до розгляду, хоч тут ідеться про незвичайно болючу справу«.

»Ось чому моя група думає, що ми не сміємо цю справу залишити неполагодженою. Нашою акцією, ми бажаємо спонукати міністрів заграничних справ країн Европейської Спільноти більше приділити уваги і активности проблемам гуманітарности, які з'ясовує згадана петиція і відтак зайняти становище відносно порушень Совєтським Союзом Гельсінкського договору, які було стверджено.«

Далі Вальц аналізує статті згаданого договору, зокрема статті т.зв. »третього кошика«. що заторкують гуманітарні проблеми, як свобода особистого порушування поза кордони даної країни, вільна виміна інформаціями тощо. Вона стверджує, що Захід промовчує топтання тих прав Совєтським Союзом, щоб не пошкодити мирним стосункам. Але ж СССР постійно топче ці права і то не тільки ті, що є охоплені в Універсальній Декларації, яку він підписав, але також ті, що записані в його власній конституції. Людські права є також гарантовані конституцією Української ССР. Проте ці права постійно топчуться, про що стверджує також документація Міжнародної Амнестії з Лондону, де фігурують імена в'язнів, які є в петиції. Пані Вальц заявила, що вона писала до совєтської

амбасади в Німеччині і до першого секретаря компартії України в справі звільнення Ірини Стасів-Калинець, але відповіди ніякої не одержала.

Пані Вальц остерігає членів Европейського Парляменту перед новою офенсивою совєтської дипломатії з наміром затіснення співпраці між Сходом і Заходом, а тимчасом зі свого боку не робить найменшого кроку для здійснення попередніх зобов'язань. Тому радить не йти на ніякі договорення поки не будуть здійснені передумови для тієї співпраці, що є застережені Гельсінкським договором. Вона звертається з рішучим апелем до міністрів заграничних справ країн Европейської Спільноти, щоб використати ситуацію і добитися людського трактування політв'язнів в СССР і сателітних країнах... бо ті особи потребують безпроволочно нашої допомоги, а ми не сміємо мовчати на цю несправедливість« – закінчила своє слово пані Вальці, під тривалі оплески присутніх.

У відповідь пані Вальц, президент Европейської Ради М. Торн заявив, що Гельсінкська конференція не розв'язала проблеми людських прав, а договір там підписаний не має сили міжнародного закону. Тому заходи Европейської Ради в справі звільнення політв'язнів в СССР були тільки дипломатичного порядку при різних нагодах. Він особисто є прихильником тихої, але послідовної дипломатичної акції, а не голосних протестів, які на його погляд нічого не розв'язують.

Голос в дискусії забирали ще численні парляментаристи, як француз Брежежер, англійці: Лорд Ґледвайн, Лорд Бетель, Стюард, Лорд Ардвік і Дайкс. Вони говорили про надмірне зброєння СССР і про недотримання різних домовлень СССР в минулому, а зокрема про переслідування жидів.

Українське питання підніс ще раз голляндець Вандевіле від групи християнських демократів. Він повністю підтримав групу пані Вальц, коли йдеться про вимогу допомогти українським політв'язням. Він вимагав, щоб імена Мороза, Плюща, Чорновола, Світличного, Шухевича, Караванського і інших, що їх подає петиція проголосити ще раз перед асамблеєю і домагатися їх звільнення, бо нам не вільно мовчати, коли до нас пробивається голос тривоги від українських інтелектуалів.

»Ми очікуємо від Европейської Ради, що вона підприйме конкретні заходи для оборони прав українських політв'язнів і захистить їх на майбутнє« – закінчив під оплесками асамблеї промовець.

Ці важливі дебати відбулися 12 травня 1976 р. і були опубліковані пізніше в анексі »Офіційного Журнала Европейської Спільноти« ч. 203, травень 1976 р., стор. 160-169.

СПС

Другий Світовий Зліт СУМ і 21-і Олімпійські Ігрища в Монтреалі

Після Першого Світового Злету СУМ, що відбувся на таборі в Ґомадінґен, Німеччина, з нагоди 20-ї Олімпіяди, що мала місце в Мюнхені в 1972 року було вирішено Проводом СУМ, що наступна світова зустріч відбудеться в 1976 році в Монтреалі з нагоди наступної Олімпіяди. Це рішення було переведено в діло. Центральна Управа СУМ покликала Діловий Комітет Злету з д. Я. Заяцем, головою КУ СУМ Канади, у проводі. Діловий Комітет почав діяти з початком 1975 року і в своїй підготовці забезпечив участь і 10-тиденний побут на Оселі »Верховина« в часі від 17 до 26 липня 1976 р. з вишкільною програмою, виїздами на Олімпіяду, зустрічами, розвагою і Здвигом. Прекрасне положення »Верховини« і гарна погода сприяли піднесеному настроєві та глибоким переживанням учасників.

На відкриття Злету прибули з Европи Голова СУМ мґр О. Коваль і Заст. Голови д. Я. Деременда, а відтак член ЦУ СУМ д. Р. Шупер. Святочним Наказом ЦУ СУМ відкрито Злет і визначено Команду Злету в складі:

Ярослав Заяць (Канада) – Комендант
Євгенія Кузьмович, (ЗСА), Богдан Гаргай (Вел. Бріт.), Роман Шупер (Німеччина) – Заступники Коменданта
Тарас Дрозд (ЗСА) – Бунчужний
Ольга Федечко (Вел. Бріт.) – Писар
Володимир Окіпнюк (Канада) – Керівник Секретаріяту,
Богдан Гірник (Канада) – Організаційно-програмовий координатор
Микола Фіґоль (Канада) – Керівник інформації
Зенон Галькович (ЗСА) – Керівник Спорту
Павло Кузишин (Канада) – Інтендант
Тарас Дусановський (Канада) – Імпрезовий керівник
Др. Микола Остафійчук (Канада) – Керівник медичної опіки
Михайло Шепетик (Канада) – Керівник семінарів для Дружинників
Ганна Кобилецька (Канада) – Керівник семінарів для Дружиниць
Курінні: д. Я. Федорійчук (ЗСА), Марійка Барна (ЗСА), Мирон Федорів (ЗСА), Тамара Гречук (Канада), Іван Шалева (ЗСА), Марійка Кліщук (ЗСА).

На Злеті були заступлені шість країн, де діє СУМ: ЗСА, Канада, Вел. Брітанія, Німеччина, Австралія, Бельгія, разом 482 учасників. За віковим поділом було 270 старшого юнацтва, 197 – дружинників і 15 сеньйорів СУМ. Чисельно переважали дівчата.

Програма щоденних зайнять на Злеті була дуже різноманітна. Наголос однак був покладений на семінарійні зайняття, спорт і на олімпійські акції. Не бракувало також розвагової програми з вартою, прогульками, танцювальними забавами тощо. Заплянована семінарійна програма, до якої було запрошено 25 осіб з 12 головними темами переважно ідеоло-

гічного порядку, не могла відбутися повністю з уваги на перевантаже-
гічного порядку, не могла відбутися повністю з уваги на перевантаже-
ння додатковими завданнями таборового характеру, як також не всі запрошені прелегенти прибули.

Присутній через цілий час на Злеті Голова ЦУ СУМ впровадив учасників Злету в проблематику СУМ, даючи картину 30-літнього існування СУМ в умовах чужини, теперішнього стану та перспектив на майбутнє.

Було створено чотири групи-семінарі які мали окремо продискутувати пробелми молодшого і старшого юнацтва та дружинників в аспектах виховання-вишколу, як також громадської та зовнішньо-політичної діяльности. Окремо було піддано аналізі організаційний стан СУМ та можливості його зміцнення. Дискусії по групах були на доброму поземі, а подекуди доволі динамічні, що показувало силу духа та сумівської ідейної наснаги. Не було видно так, як це денеде серед нашої молоді позначується, жодного сліду зневіри, чи байдужости, а навпаки учасники настоювали на потребі підвищення вимог до членства і до керівництва СУМ коли йдеться про вишколи і програму таборувань. Були навіть заміти, що програма Злету є замало використана на ідеологічний вишкіл, так що Команда мусіла давати вияснення в тій справі. Друг Р. Шупер дав інформативну доповідь про ІСПО, заохочуючи учасників до відбуття цього курсу.

Спортова активність на Злеті була доволі інтенсивна. Вже в перших днях були проведені змагання в різних спортових дисциплінах. В копаному м'ячі відбулися змагання між дружинами СУМ з Ошави (Канада) і з Йонкерс (ЗСА) з вислідом 3:3. В меті ратищем перше місце здобув Остафійчук (Ошава – Канада) – 63.2. Перша місце в меті кулею здобула Лапичак Дарка (Рочестер - ЗСА) – 26. Скок у височінь виграла Юля Головка (Парма – ЗСА) – 4.2, а з хлопців – взяв перше місце Михайло Дракевич (Торонто – Канада) – 5.0. Куля-стусан-ядром – перше місце взяв Стефан Ґорґанюк (Бофало – ЗСА) – 35.1.

Олімпіяда

Участь сумівців на Олімпіяді була забезпечена щоденним транспортом окремими для цього винайнятими автобусами, »Верховина« положена на віддалі 70 миль від Монтреалю, на півночі. Кожного дня група 100 до 150 сумівців приглядалась олімпійським ігрищам і використовувала кожну нагоду для проведення відповідної акції, щоб заманіфестувати свій протест ізза відсутности офіційної спортової делегації України на Олімпійських Ігрищах і проти експлуатації Москвою українських спортовців, що приневолені для Москви здобувати медалі і спортову славу. Тому на протязі 10-ти днів сумівська молодь вела безперервний наступ на імперіяльно-колоніяльні позиції СССР у спорті.

Акції сумівської молоді мали різнородні форми вияву. В першу чергу присутність туристів з цілого світу давала нагоду якнайширшої інформації, що й було використано при помочі летючок, яких десятки тисяч роздано в англійській, французькій, еспанській, німецькій, українській та російській мовах, під час Олімпіяди. Г тягаючим моментом для відвідувачів

Вгорі – вид на олімпійську площу. Внизу – маніфестація СУМ на »гірці«.

Олімпіяди були передвечірні »концерти«, які наша молодь виконувала на »гірці« перед головним будинком Олімпійських Ігрищ. При тій нагоді велися розмови з туристами, які живо цікавилися причинами наших маніфестацій. Вершком нашої концертової програми на »гірці« був таки справжній концерт влаштований капелею »Батурином« під керівництвом м-ґра В. Кардаша з Торонта 25.7.76 р. В той день цілий сумівський табір був на Дні Молоді в Монтреалі і понад 200 сумівців разом з 50 членною капелею »Батурин«, на зміну, понад три години, до пізного вечера співали і грали українські пісні та мелодії. Решта табору вела жваві дискусії зі слухачами концерту, що тисячними масами напливали з усіх сторін. Між ними не бракувало також совєтських туристів, яких не важко було пізнати.

Заінтересування було дуже велике і виступи нашої молоді знаходили живий відгук серед тисячних мас, а також зацікавлення українською справою особливо серед представників азійських народів, південної Америки та Африки. В парі з цим ішов розголос про українські виступи в канадській та світовій пресі, бо предметом сумівських акцій стали маніфестації на спортових площах і стягання та палення совєтських прапорів і вивішування та маяння українського прапору. Все це дуже непокоїло каґебістів, які під формою туристів мали дбати про добру славу СССР. Що ж вони могли зробити крім простестів, коли на площу понад бар'єри вискочив дружинник СУМ з Тандер Бей (Канада) і в час змагання футбольної дружини СССР (де половина команди складалася з київських »динамівців«) з синьо-жовтим прапором в руках почав танцювати гопака. Гра була перервана і поліція мусіла відпровадити сміливого танцюриста поза площу, але кількадесятьтисячна маса глядачів поставила собі щераз це питання – »що ті українці хочуть«, чому не сидять спокійно, як усі інші народи задоволені участю своїх спортових делегацій. Відповідь знаходили в летючках, а також в коментарях преси, а навіть і телевізії та радієвих передачах. Могли бачити дещо і наші земляки в Україні, коли через »сателітів« ловили телепередачі з Олімпіяди. На закриття Олімпійських Ігрищ, коли всі національні представництва спортовців злилися в один могутній рух кольорів, прапорів і транспарентів, група сумівців продісталася на цю велику площу з написом »Свободу Україні« і з великим тризубом і разом з іншими виповнювали місце української делегації, що її бракувало серед народів »вольних кола«. Залишуться також учасникам Олімпіяди в спомині гучні вигуки сумівської молоді, що під час гри українських спортсменів спільно скандували »Україна!« »Україна!«, або »Нєт, нєт – совєт, да-да – Канада! Україні Свобода!« Треба зазначити, що в сумівському Домі в Монтреалі, що був на той час найменований Павільйоном »Україна«, діяв »Український Олімпійський Комітет«, що його очолював п. Я. Пришляк, який координував інформацію пов'язану з Олімпіядою. Весь Осередок СУМ в Монтреалі був повністю змобілізований до праці в приниманні гостей тощо,

День Української Молоді

День 25 липня був призначений, згідно з домовленням поміж українськими молодечими організаціями СУМ, Пласт, ОДУМ і СУМК – Днем Української Молоді. Програма того дня відбулася на площі міста Ст. Леонард, на передмістю великого Монтреалю, під командою яку очолював д. Я. Заяць. Понад тисяча організованої української молоді в своїх одностроях взяли участь в тому Дні. Пласт відбував у тому ж часі свої табори на півдні від Монтреалю, а ОДУМ прибув головно з Торонта, як також СУМК з Монтреалю. Кілька тисяч українського населення та представників українського організованого життя взяли участь в тому Дні. До спільного Молебеня стали отці українського католицького і православного віровизнання, під проводом своїх Владик Ізидора Борецького і Миколая. На трибуні, яка була прикрашена трьома емблемами СУМ-ПЛАСТ-ОДУМ, повівали українські прапори, під якими засіла почесна президія з Владиками, меєром міста, чільними представниками українських установ та головами молодечих організацій. До молоді промовляв

Трибуна Дня Молоді. Промовляє Голова КПС д. Пендзей.

Голова ЦУ СУМ і члени команди відбирають дефіляду СУМ.

голова СУМ д. О. Коваль, голова КПС Пласту на Канаду д. Пендзей і голова ЦК ОДУМ д. Педенко, як також представник СУМК. Відтак голови згаданих організацій відбирали дефіляду маршуючих колон кожної з організацій осібно. Дефіляда закінчилася виведенням могутнього живого тризуба, що складався з понад тисячі осіб. До маршу приграваа славна сумівська оркестра »Батурин« під керівництвом маестра Василя Кардаша. На даний знак учасники живого тризуба випустили сотні синіх і жовтих бальонів, яких вітер поніс в сторону великої Олімпійської площі. Пообідня мистецька програма була виповнена прекрасно виведеними народніми танцями, хоровими продукціями і музичними точками.

Українська молодь відчула в той День свою ідейну єдність і своє нерозривне пов'язання з Україною.

Здвиг СУМ на закінчення Злету

Неділя 26 липня була днем закінчення Світового Злету, а тому була передбачена святочна програма в формі Здвигу.

Після Архиєрейської Служби Божої, яку відправив Владика Ізидор Борецький, виголошуючи чудову повчаючу проповідь, відбулася офіційна частина Здвигу з піднесенням прапорів, звітуванням і відчитанням святочного наказу. До молоді промовляв Голова Світового Визвольного Фронту др. Роман Малащук, голова СУМ Америки д. М. Шміґель, голова СУМ В. Брітанії д. Б. Гаргай, д. Р. Шупер від СУМ Німеччини, подр. Віра Коваль від СУМ в Бельгії, подр. Марійка від СУМ в Австралії, а від Пласту вітав голова КПС Канади д. Пендзей. З заключним словом виступив голова ЦУ СУМ д. О. Коваль, який вказав на значіння сумівського Світового Злету в пов'язанні з Олімпіядою, на пророблену важливу працю над світоглядовим завершенням в щоденних зайняттях і на ті важливі завдання, які ще стоять перед нами, а яких ніхто крім нас самих не зможе подолати. »Наша місія важка, а наш шлях твердий і небезпечний, але ми як Франкові Каменярі чуємо в собі могутній голос нашої батьківщини України, яка велить нам розбивати всі перешкоди, які стоять на тому шляхові, що веде до визволення українського народу« – прощаючись з учасниками Злету, закінчив своє слово Голова СУМ. На закінчення офіційної частини відбулася сумівська дефіляда, до якої приграваала оркестра »Батурин« з Торонта під управою В. Кардаша.

Після обіду, на який почесних гостей Здвигу запросила родина відомих сумівських діячів, п-тво Шнурівські, до свого дому на »Верховині«, учасники Здвигу приглядалися ще спортовим змаганням, а відтак була розіграна велика льотерія, що принесла щасливцям виграшів на суму 8.000 дол., в тому великий льос, що його тягнула пані Іванна Коваль з Бельгії, на суму 5.000 дол. припав українцеві з Гамільтону, Канада.

Як звичайно в таких випадках, роз'їздилися учасники Злету домів сповнені незабутніх вражень і пережитих хвилин. Нема сумніву, що кожний і кожна ставили собі питання де буде наступна зустріч, якщо чергова Олімпіяда в 1980 році відбудеться в Москві? Чи не була б черга на зустріч у вільній українській Державі? Тому зі ще більшою силою промовляло до всіх цьогорічне гасло: »Борись за Україну«.

О.К.

Владика Ізидор відправляє Архиєрейську Службу Божу.

Команда Здвигу: зліва на право: дд М. Фіґоль, Є. Кузьмович, Я. Заяць, М. Шмігель, Голова СУМ д. О. Коваль, Б. Гаргай, З. Галькович, О. Федечко. Г. Кобилецька, М. Шепетик.

Члени команди і учасники Здвигу

Мати Марія (др. М. Долошицька), 88-літня монахиня – Василіянка, зв'язана ланцюгами неволі в часі вечірнього походу на відкриття Евхаристійного Конґресу в Філядельфії в неділю, 1 серпня 1976, на знак протесту проти заборони Ватикану Патріярхові Йосифові Сліпому брати участь в Евхаристійному Конґресі.

Преподобна Мати Марія подала ось таких кілька слів про себе: Я живу у З'єднаних Стейтах уже 46 літ. Я прибула до цієї країни, щоб знайти свободу служити моїй Церкві і моєму Народові. Я провела найкращі роки мого життя у виховній праці. Я оснувала Академію св. Василія і Каледж, і багато-багато парохіяльних шкіл. Я була горда на наші досягнення. Тепер на 88 році мого життя я мушу долучуватись до протестаційного походу проти Москви, яка з Ватиканом руйнують Українську Католицьку Церкву. Ось Первоєрархові нашої Церкви, Патріярхові Йосифові Кардиналові Сліпому не дозволено прибути сюди, щоб взяти участь в цьому Евхаристійному Конґресі.

Ідеологічні Теми

др. Григорій Васькович

Творчість Симона Петлюри і українська політична освіта

(продовження з ч. 123-124)

Думки до ідеї національної свободи

Шевченко вважає, що найбільше завдання історії української нації, як і кожної нації взагалі, полягає в тому, щоб створити власну державу. (за Л. Білецьким).

Костомаров у Книгах Битія пише так: »І встане Україна з своєї могили і знову озоветься до всіх братів своїх Слов'ян« (т. 103); »І Україна буде неподлеглою Річчю Посполитою в союзі Слов'янськім« (104).

Драгоманів проповідував потребу перебудови царської Росії на конституційну федеративну державу і виступав проти українського »сепаратизму« (за М. Лозинським).

Міхновський пише про самовизначення України так: Одна єдина, нероздільна, вільна, самостійна Україна від Карпатів аж по Кавказ.

Петлюра у зверненні до населення« всієї соборної України у вересні 1919 року пише, що перша підвалина у програмі Уряду УНР є »самостійність і незалежність Української Народньої Республіки, – щоб ніхто з близьких та далеких сусідів не замахнувся на наше самостійне, державне життя та добробут українського народу«.

Це запевнення Петлюри у його Зверненні є логічним продовженням тих актів, що відбулися в трьох роках революції, а саме: рішуче відкинення большевицького ультіматуму з грудня 1917 р., проголошення України самостійною державою і проголошення Соборности. Тоді у революційний час події відбувалися скоро. Лише 8 місяців проминуло від проголошення автономії І Універсалом, через формальну федерацію проголошену 3 Універсалом до проголошення незалежности. Об'єктивно оцінюючи, за такий короткий час осягнено дуже багато. Невдач і програної боротьби треба шукати в інших занедбаннях і труднощах.

Думки до ідеї державницької політики

Шевченко рішуче засуджує »Воз'єднання з Московщиною, доведене Хмельницьким 1654 р. в Переяславі; змальовує Росію як руїнницьку силу, яка підбиває, загарбує і нищить чужі, сусідні народи; і вирішує з допомогою духового і морального усвідомлення народу, змагати до відродження української нації...« (Білецький).

Костомаров і К.-М. Братство ставило за мету »визволення слов'янських народів, в тім числі й українського і утворення з них слов'янської федерації«. (Грушевський).

»Драгоманів у своїх програмових нарисах, особливо в »Вільній спілці« дав зразок зовсім безнаціональної російської федерації... брак віри в національний ідеал, продуманий до крайніх консеквенцій також на політичному полі, був головною трагедією в житті Драгоманова, був причиною безплідности його політичних змагань...« (І. Франко).

Міхновський пише в імені своєї партії так: »ми зобов'язані вказати ту найближчу мету, яку ми маємо на оці. Ця мета повернення нам прав, визначених Переяслаською конституцією 1654 р. з розширенням її впливу на цілу територію українського народу«.

Петлюра у наведеному вище Зверненні коли підкреслює суверенність і демократію пише, що в програмі Уряду УНР є: »загальне, рівне, таємне, безпосереднє, пропорційне право обирати своїх представників до усіх установ народньої влади... Уряд при першій змозі скличе парлямент з установчими функціями, до складу якого увійдуть представники найширших кіл українського громадянства«.

Петлюра, подібно, як і інші політичні діячі того часу, був соціялістичних переконань. Соціялізм прагнув у цілій Европі до повалення існуючого правного устрою держав і побудови демократичного порядку в тих державах на підставі нового економічного принципу – принципу соціяльної справедливости. Тому не дивно, що для всіх українських політичних партій на початку революції були найважливішими два принципи: соціялізм і демократія. Але в ході революції в російській імперії виявилося, що українське розуміння демократії і соціялізму було якраз протилежне до того, що ним користувалися російські партії в себе, і у відношенні до України.

Це видно на таких кількох прикладах: українські партії переводили різні всенародні з'їзди і встановляли свою владу з допомогою демократичних виборів, натомість большевики проголосили диктатуру пролетаріяту і послідовно її здійснювали на всій зайнятій ними території колишньої царської імперії. Українські партії змагали до націоналізації великих земельних посілостей і разом з тим були за приватну власність трудових господарств. Большевики визнали комуністичний устрій за найкращий і силою переводили його всюди у формі колективізації. Українські партії не прив'язували особливої ваги до творення військової сили, вважаючи, що соціялістично-демократичні держави не будуть воювати проти себе. Російські партії, в першій мірі большевики, вважали організацію війська самозрозумілою державною потребою і приділили військовій справі якнайбільше уваги. Та найголовніша протилежність постала у випадку національного питання, яке вже на самому початку привело до конфлікту між Україною і Росією, і в ході революції піднеслося до головної проблеми, що спричинила справжню збройну, криваву і дуже запеклу війну України з Росією. Бо російські партії вважали, що всі народи царської імперії також мусять далі належати, після успішної протицарської революції, до Росії; натомість Україна (як і інші поневолені народи) хотіла стати самостійною і рівнорядною серед вільних народів світу.

За такої політичної ситуації, оцінивши правильно положення, що всі російські політичні течії є проти самостійної України, – Петлюра приймає засаду, що без національної свободи не може бути соціяльної і залишається вірним цій засаді назавжди. В дусі такої засади він змагає до об'єднання політичних сил України, творить перші військові частини для оборони національної свободи і, як шеф армії, веде збройну боротьбу.

Коли говорити про ідею соціяльної справедливости, треба відмітити, що всі вичислені тут автори протестували проти царського гнету, були проти рабства і визиску, за покращання долі селян і робітників і тому не будемо тут над цим питанням зупинятися. Перейдемо до чергового питання.

Думки до ідеї визвольної боротьби

Шевченко з повною рішучістю висунув ідею збройної визвольної боротьби проти ворогів України, як єдиний шлях здобуття втраченої національної свободи, в різних своїх творах як Гайдамаки, Холодний Яр і ін.

Костомаров і Драгоманов проповідували мирно-політичне змагання до знесення царської влади і побудови федерації слов'ян.

Міхновський писав: »Ми виголошуємо, що ми візьмемо силою те, що нам належиться по праву, але віднято в нас теж силою. Наша нація довго нездужала, але нині вже стає до боротьби...«

Петлюра в промові на політичній нараді в листопаді 1919 р. сказав: »Панове, старшини й козаки, візьмемось до праці в цей тяжкий момент, щоб зберегти єдину надію України, реґулярну армію, бо тільки наша боротьба й перемога може визволити Україну від чужого панування.

У журналі »Табор« ч. 1 Петлюра писав таке: »Нація повинна зрозуміти вагу ідеї оборони Батьківщини, бо від того чи іншого усвідомлення її залежить життя або смерть державного існування нації, її воля і розвиток, чи занепад і державна загибіль«.

З наведених думок, до поодиноких правд нашої ідеології, бачимо, що Петлюра ідейно і політично був співзвучний з Шевченком і Міхновським і в практиці реалізував ідеї Шевченка, не зважаючи на те, що був вихованим на ідеях Драгоманова. Революційний час і державна рація перемогли. На становищі Голови Держави і Головного Отамана він дав своїм сучасникам і наступникам добрий приклад боротьби і мав на них великий вплив. Його твердість і вірність ідеї боротьби за волю України спричинилися до того, що його діло продовжується до нинішного дня і буде напевно завершене перемогою і здобуттям незалежної України. Його приклад буде мобілізувати нові сили до боротьби, бо значення Петлюри для державно-громадського виховання молоді дуже велике. Треба тільки довести його творчість нашій молоді і це є завданням нас старших.

»Ми виступили на арену історії тоді, коли ввесь світ не знав, що таке Україна. Ніхто не хотів її визнати, як самостійну державу, ніхто не вважав нашого народу за окрему націю. Єдино боротьбою, впертою і безкомпромісовою, ми показали світові, що Україна є, що її нарід живе й бореться за своє право, за свою свободу й державну незалежність... Признаймося без гордощів і без зайвої скромности, що за час дволітньої нашої боротьби ми створили українську націю, яка й надалі активно боротиметься за свої права, за право самостійно й ні від кого незалежно порядкувати на своїй землі«.

Симон Петлюра, з промови 26.11.1919 року.

о. др. І. Ортинський

Українська молодь – на перехресті двох шляхів

(Продовження з ч. 123-124)

В дійсності тільки віра є тією силою, тією енергією, тією настановою, яка робить людину людиною. Без віри немислиме справжнє людське життя. Вона становиться підставою усіх людських мрій, прагнень, почувань та дій. Віра, що значить основне відчуття, що ми не є задоволені теперішнім, а хочемо чогось іншого. Що це, що тепер маємо, та те, чим ми тепер є, не є остаточною дійсністю, бо ми є постійно звернені до якоїсь все більшої, кращої та повнішої дійсности, яка лежить у майбутньому.

Проте оця віра була б спотвореною, розчарувала б нас і звела б нас, якщо вона була б спрямуванням до того, що знаходиться у обріях наших туземних меж. Ми бо шукаємо такого щастя і такої повноти, яких, як каже наш досвід, не знайти нам тут і тепер. Тобто правдива віра веде здійснення наших прагнень по той бік знаного й видимого, до потойбічної дійсности та до потойбічного Бога, кажучи нам, що наша правдива, остаточна батьківщина, до якої ми є простягнені цілим нашим буттям, – потойбічна, що наша щасливість – потойбічний Бог.

Але така віра, яка є зверненням до абсолютної дійсности, зокрема, коли вона є християнською, перетворюється у глибинну мрію та в непогасиме бажання осягнути оце незбагненне більше: стає надією. Однак надія не є пасивним безділлям, але чинним ожиданням, дією. Тобто надія стає справжньо християнською надією через чин. А центром та мотором отого чину є любов. Саме та любов, яка становиться основною наснагою нашого життя, а через те і головним шуканням нашої віри. Любов, яка бачить осягнення повного щастя та здійснення повноти нашого буття у потойбічній Божественній Любові. Любов, яка робить нашу віру живою, якщо є любов'ю саможертвенного відкриття до Божої Таємниці, й любов, яка вже тепер чинить нас щасливими, бо дає нам певність, що ми на шляху до об'єкту наших прагнень, до цілі нашого буття, до нашої щасливости.

Однак ціль нашого буття, до якої ми прямуємо, щасливість, якої ми шукаємо, та любов, яка є напругою нашого життя, є повита в тій неосяжній Таємниці, якої ми не знаємо, і якої ми не бачимо. Й саме тому отого безмежного і більшого за все інше Бога ми можемо й мусимо віднайти в обмеженому, в малому. Безмежність великого треба шукати в малечі обмеженого. Повноту любови до безконечного Бога доконче здійснювати через дріб'язковість любови до ограниченої людини. Що значить, через земську батьківщину – йти до небесної.

Наша земська батьківщина, наш ближній – це місце, де ми повинні виявити наше наставлення супроти Бога. »Хто не любить брата свого, якого бачить, – каже св. Йоан Євангелист (І Йоан 4, 20-21), – той не може любити Бога, якого він не бачить... Хто любить Бога, той нехай любить і брата свого«. Бо »коли ми любимо один одного, то Бог у нас перебуває, і Його любов у нас досконала« (І Йоан 4, 12).

Любов до ближнього, самовіддана любов, є вже любов'ю до Бога, вірою у Нього, надією на Нього.

Християнин мусить бути, з однієї сторони, переконаний, що його земське

існування, кінець-кінцем, є неважливе, що тільки по цьому житті приходить вічнотривалий стан щастя і радости. Він живе Богом, який є по той бік усього світу. Його туга там, і своєю надією він вже там, бо там його правдива батьківщина. Але, з другої сторони, велич своєї туги, християнин мусить приховати в незначності земського здійснення. Хоча правдива міра його існування полягає на безграничності, то, все-таки, він мусить оцю надію включити в те невелике, що може осягнути тут, на землі.

Таким чином наша християнська віра, яка відкриває нас до потойбічного Бога, становиться постулятом, з якого випливає послідовне зобов'язання зустрічати нашого ближнього в самовідданій любові, віддатись на службу свого народу: йти до небесної батьківщини через земську. Й отак наш християнський світогляд стає підставою для наших національних ідеалів, поєднуючи невіддїлимою неминучістю релігію з нашою батьківщиною та надаючи змаганням за визволення України та самопожертвуванню ради блага нашого народу логічний та багатозначущий змисл. А це навпаки іншим світоглядам, які стоять на інших позиціях, та наперекір усім ідеологіям, які протиставляються нашим неодмінним переконанням та нашій рішучій настанові.

Вибираючи, проте, наш народ український як місце самовідданої зустрічі з нашим ближнім та встановляючи нашу батьківщину Україну як поле служби, в якій відкриваємось до безконечного, відгукуючись на заклик Бога, – можеться нам закинути, що ми звужуємо нашу любов тільки до нашого брата, бачимо тільки нашу спільноту та замикаємось тільки в нашій батьківщині, виключаючи інших та ворогуючи з ними. Під час коли, мовляв, ми повинні б шукати Бога всюди та вбачати нашого ближнього в кожній людині, не роблячи винятків. А цей докір являється ще більш в'їдливим у наш час, який проходить під настійним знаком кричущого лозунгу, що реклямує інтернаціоналізм, проголошує зближення народів та вимагає зрівнання усіх людей та соціяльної справедливости, засуджуючи, принаймні формально й на словах, усякі національні спрямованості як небезпечні прояви минулих зловживань.

Однак, іти за таким підшептом, відмовляючись від шляхетного чину ради блага нашого народу, було б безглуздим зреченням та непростимою помилкою.

До речі, любов якою ми посвячуємось нашому ближньому, мусить бути уточненою, практичною, зверненою до ясно визначеного об'єкту й до виразної цілі. Інакше вона призначена бути абстрактною, розчиняючись у безкорисному пустослів'ї, або безпредметною, опиняючись на мілині добрих намірів. Водночас, любов, шукаючи свого предмету, мусить іти за певним порядком та притримуватись певної логіки, якими становляться, у першу чергу, ієрархія першостей. Таким чином, заки ми підіймемо діла милосердя та братньої помочі далекому від нас негрові або незнаному нам китайцеві, ми, самозрозумілою очевидністю, насамперед прибіжимо з поміччю ближньому, якого зустрічаємо на нашому життєвому шляху, Ближньому, який біля нас, Ближньому, який нам є найближчий. Ближній, який найбільше потребує нашої опіки. Ближній, якого сам Бог зарядив, аби був нашим ближнім, якого поставив біля нас, як нашого ближнього.

Таким ближнім для нас є наш брат, наш земляк-компатріот, наш народ, наша спільнота, наша батьківщина, наша рідна Україна.

Ось тому, заки пройматись ідеалами всесвітньої революції ради справедливости в світі, нам треба перше змагатись за правду, якої немає біля нас, за справедливість, якої немає для нашого народу. Заки визволяти інші народи, нам належно боротись за свободу нашого українського народу.

Віддати свої сили на службу інших, забуваючи про своїх, нехтуючи ними та відсторонюючись від них, звучить як нікчемне саркастичне глузування не тільки над своїм страждаючим народом, який більш за інші народи терпів, терпить та тому, більш за інших потребує помочі, зокрема своїх, але й являється каустичним висміюванням Любови.

Якщо хочемо, аби наша земська любов, не перетворювалась у лицемірство й не ставала протиріччям, але щоб була справжньою, послідовною, дійовою та такою, яка дозволяла б нам здійснювати наше буття, відкриваючись до безконечного, – найбільш прямим кроком, найбільш розумним рішенням та найбільш шляхетним ділом – для нас українців – не може бути нічого іншого як тільки скерувати нашу жертвенну дію на благо нашого українського народу, нашої поневоленої батьківщини, та нашої Християнської Церкви.

Отак об'єктивне та розсудливе осмислення християнської віри веде нас до зрозуміння, що сам Бог становиться підставою любови до нашої батьківщини й що саме Він кличе нас до посвяти ради неї. Як і навпаки, самовідданість своєму рідному народові є дорогою, яка провадить нас до Бога. Ані національна справа не послуговується Богом, ані релігія не користується народом, але одна й друга між собою так тісно пов'язані, що творять невід'ємну цілість, якої не можна відділити. Хто вірить в Бога той любить батьківщину. А хто любить той і вірить. Правдивий віруючий не може не бути справжнім патріотом. А правдивий патріот не може не бути справжнім дійсним віруючим. Тільки хто готовий дати своє життя за свій народ, того можемо залічити до християнських святих. Але тільки той хто сповнений глибокої віри в Бога Правди, Справедливости та Любови, в Бога Воскресіння, вічного життя та безсмертности, може, віднаходячи силу свідомої відваги, пролити свою кров за батьківщину та ввійти в пантеон мучеників–героїв. Тому й не диво, що так надзвичайні богатирі нашого часу й нашого народу, якими являються наші нескорені, а передусім найбільші між ними, як Валентин Мороз, Іван Гель, В'ячеслав Чорновіл, Ігор Калинець та інші, це глибоко віруючі християни. Не безнадійна пасивність, не сліпий фанатизм, не безжальний фаталізм, не зневажлива розчарована зневіра в життя, не легкодумне завзяття, але творча життєрадісність, холодна відвага, ясно вираховане рішення, надія і віра в життя, а, перш за все віра й надія в потойбічного Бога й потойбічне життя – це насіння, з якого виростають справжні велетні духа, які кладуть своє життя на вівтарі своєї батьківщини.

IV. Релігія – основа життя народу.

Але, крім того суттєвого підходу, який є викликуючою спонукою для встановлення наших ідеалів та вихідною основою для поєднання їх у одну органічну програму, ми знаходимо ще інші вагомі моменти, які посилюють і усправедливлюють наш великодушний та величний девіз »Бог і Україна«. Перш за все ставиться історично-соціологічний чинник. Сягаючи бо в далеку сивину історії людського суспільства, ми встановляємо, що суспільне життя людини завжди було тісно пов'язане з релігією. А це значить, що людина, яка від світанку свого існування виявилась релігійною істотою, і саме її релігійна свідомість була вислідом її відрізнення від інших сотворінь і тому її істотною прикметою, – свої почуття релігійности намагалась висловити зовнішньо, спільно, соціяльно. Подібні релігійні відчуття даної групи людей відображувались подібно, зосереджуючись у одному спільному релігійному вислові. Таким чином релігія, поруч інших спільних настанов, цілей та інтересів, а передусім поруч близькости

біологічного походження, ставала головним єднальним елементом, який лучив у одне даних людей та творив з них народ. Біля релігії кружляло все життя народу. Вона становилась підставою закону, джерелом моралі, усправедливленням ладу, натхненням його спрямувань. На ній опиралась уся культура та поступ. Вона надавала світорозуміння та світовідчуття, від неї походив оцей життєдайний струм, який, збираючи найбільш глибинні звуки людської душі й настроюючи їх на хвилю однотонної й милотонної рідної гармонії, являється тією силою і тим імпульсом, які визначають існування народу.

І так, отже, хоча людина ведена тією самою дійсністю та дарма, що з того самого джерела виринала її вимога релігійности, то, все одно, вислови отого нахилу до безконечного відрізнялись часто вельми або принаймні набирали різних відтінків та розмаїтих забарвлень. І саме оті відміни релігійного вияву, чи більш суттєві з огляду на зміст, чи менш важливі з огляду на форму, – в історії виявлялись у великій мірі зав'язкою даного народу та рацією його існування, спричинювались до його відмежування від інших народів та ставали бастіоном його самозбереження, незважаючи на те, що людина не переставала вважати себе членом одної людської сім'ї, яка походить від того самого Батька-Створителя.

Звідсіль величезне значення, яке мало віросповідання на формацію народів та на перебіг всесвітньої історії. Зокрема усвідомляємо собі добре, чим була для нашого народу обрядова відмінність, і здаємо собі справу, як іншим та кращим руслом поплило б наше минуле й як просвітлим було б наше теперішнє, якщо б ми зуміли краще повести справу нашої церковної самобутности.

Християнська католицька Церква, якої післанництво є звернене до цілого людства, підкреслюючи свою універсальність, водночас не усуває окремішностей. Вона їх узнає, бо саме на кріпких незручних основах місцевих Церков будує силу своєї єдности. Помісні Церкви, у яких знаходить свій дійсний вислів релігійність народу, є властивими носіями християнської віри. Вони й становляться невідлучним духовним мотором росту, багатства та динаміки всієї Християнської Церкви. Тому то й надалі Католицька Церква наполягає на значущій вагомості та своєчасній актуальності того питання, яким є народ і релігія, коли, в своїх соборних і післясоборних рішеннях, між іншим, говорить про »одність у динаміці різноманітности«.

Могло б, однак, здаватись, що сьогодні цей закон, який єднає народ з релігією, стратив свою вартість, та, з огляду на процеси, які проходять у сучасному світі, став перевершеним. Але це є мильним твердженням, бо коли приглянемось ближче нинішнім подіям, то побачимо, що таки в наш час релігія відіграває ще важливу ролю у політиці, у житті народів. Кожна партія, кожна держава, кожний народ шукає бази опертя, усправедливлення своєї дії, вихідного пункту для своїх настанов та об'єкту для своїх цілей. І що такою є ще таки релігія, вистачає згадати тільки про Близький Схід, Ірляндію та, передусім, про партії християнського натхнення. Але, якщо навіть тою підставою сьогодні часто не становиться вже релігійно-християнський світогляд, ані не є тим дороговказом суто релігійні мотиви, то, на місце їх, виступають ідеології, які прибирають форму релігії та заступають її ролю. А втім, вельми симпатичним і означальним є факт, що, якщо даний народ чи дана держава намагається вислизнутись від насильницької опіки іншого народу, з яким його єднає спільна ідеологія, спільна псевдорелігія, то першим кроком цієї настанови буде відхилення від первісної ідеологічної лінії, аби таким чином осягнути свою власну опору, на якій можна б спорудити незалежність свого народу.

Як людина не може бути справжньою людиною без віри, без релігії, так і народ не може існувати без якогось вищого начала, якоїсь вищої ідеї. Але, щоб ця віра, ця релігія та ця вища ідея, могли стати дійсною основою, а не тільки тимчасовим заспокоюючим середником або обманливим сурогатом, є конечним, щоби вони були справжніми, дійсно вищими, достовірними: нас перевищаючими.

»Без вищої ідеї, – відмічує Ф.М. Достоєвський, у своєму »Деннику письменника«, – не може існувати ані людина, ані народ. А є тільки одна одинока вища ідея на землі: ідея безсмертности людської душі, бо всі інші ідеї вищі, якими людина може жити, походять тільки від цієї ідеї«.

Тільки правдива релігія, якою людина визнає Бога, як найвище начало, вважаючи себе залежною від Нього, почитаючи Його та орієнтуючись у всьому на Нього, може стати тривалою та певною основою народу. Така релігія стає тою силою, яка порядкує, об'єднує і наснажує життя народу.

На стихійність, пристрасність та хаотичність виявів життя – накладає незмінну, непорушну й постійну норму. Вона, єдина, спроможна об'єднати різні протилежні нахили однією величною трансцендентною ідеєю. Ця могутня ідея не тільки об'єднує оці плюралістичні аспірації й спрямування народу, але й перетворює їх у органічну скалю змагань до одної кінцевої мети, що водночас є найпершою з перших причин життя, – до Бога!

Релігія наснажує життя народу, бо, не даючи душі людини і психіці народу заков'язнути над матерією та наповнюючи їх незаспокоєними снагами, невтишними тугами, незаколисаними снами про щастя, що йому немає кінця, про долю, у якій нема печалі, про життя, у якому нема вмірання, – відриває їх від приколінних припадів до землі та пориває їх до безперебійного чину ради своєї батьківщини.

Без релігії життя народу й окремої людини втрачає свій питомий тягар, обезвартнюється, губить свій справжній сенс.

Без релігії шляхи розвитку, що прокладені перед народами, мають безнастанні перехрестя, при яких нема ніяких дороговказів. І тому всі марші й походи безрелігійних народів зведуться унівець. А снага, що ті походи викликувала, хоч і яка гомінка та багатонадійна, дуже скоро прогорить у пожежах стихійних пристрастей людини.

Бо народ, який відкидає від себе все, що єднає й лучить його природні сили з джерелами надприродних потуг, позбувається найістотніших стрижнів свогс життя.

Бо релігія – це саме життя! Бо вона – зв'язок з Тим, що назвав себе: »Я – воскресіння і життя« (Ів. 11, 25).

(Далі буде)

ІДЕОЛОГІЧНЕ ПРОТИСТАВЛЕННЯ БЕЗ БОРОТЬБИ ІДЕОЛОГІЙ

тому українська молодь захоплювалася ідеями націоналізму, що було реакцією на соціялізм і совєтофільство, які вважалося поважними причинами невдачі українських визвольних змагань 1917-1920 рр. і нового поневолення України чужими окупантами. Сьогодні, після 50-річної переваги і жертв борців та керівних людей націоналістичного табору у боротьбі за українську незалежність – як виглядає – знову на еміґрації, тобто не в безпосередньому зударі з окупантом України підносяться голоси прояви повторення історичних помилок: соціялізм, троцькізм, марксизм та омолоджений »нео-марксизм«.

Ознаки цього звороту дав IV Світовий Конґрес українського вільного студентства у Філядельфії (12 - 15 серпня), на якому з усіх делеґатів понад одна третина – в більшості представники Союзу українських студентів Канади – підтримувала кандидатуру на голову Управи ЦеСУС-у Олега Черіня з Торонто, одного, за його власними словами, »демократичного соціяліста«. Беручи до уваги також і виступи інших представників цієї групи, можна вважати, що вона, при визначенні свого політичного становища, вживала б прикметника »ліва«.

В українській пресі вже часто дискутували про причини наступального вияву »лівих« на українську молодь, і напевно можна було б до цього дещо нового додати, якщо на Конґресі ЦеСУС-у відбувалася б боротьба ідеологічних поглядів між цією групою й іншими делеґатами, в більшості приналежними до націоналістичного середовища. Замість очікуваних зударів на пленарних сесіях, відбулися сутички за формальні, технічні або статутово-правничі питання, а зброєю стали протести, внески недовіря й тактичні маневри для здобуття кращих позицій або для того, щоб унеможливити або затягати ті чи інші ухвали. Не багато світла на їх становища кинули програмові виступи обидвох кандидатів на головство (другим був Андрій Чировський, ЗСА, обраний на голову ЦеСУС-у), при чому Черінь закинув проводові українського студентства »неактивність, невідповідальність, і деструктивність« та розрахувався з »естаблішментом«, який між іншим, також для д-ра О. Лужницького в його доповіді »Навчання в українських початкових школах« був точкою прицілу його атак. (Цим, однак, не хочеться утотожнювати його з вищезгаданою групою).

Які б причини для повороту наліво деякої кількости української молоді не були, чи то проповіді лівих теорій з університетських катедр, чи незадоволення з дотеперішньої політики української еміґрації, яке віддзеркалювалося власне в тих закидах супроти »естаблішменту«, чи то впливи совєтських дисидентів, або, що, на жаль, також помітне, »політичне клоунерство« і причіпка до модної тенденції, то все таки це явище треба по-

трактувати серйозно.

Цей зріст прихильників лівих і лівоекстремних ідеологій, тобто кілька десятків голосів на соціялістичного кандидата, не є логічним і природним явищем, якщо брати до уваги, що ці ліві прихильники здебільшого є людьми, які були членами українських молодечих організацій, або розпочинали свою студентську діяльність у студентських організаціях, які традиційно не були »ліві«, а радше »праві«.

Причини цього звороту полягають хіба в першій мірі в тому, що в минулому присвячено замало уваги ідеологічному й суспільно-політичному вишколові української молоді, що хоч сприялося витворенню любови до батьківщини, патріотизму й національної свідомости, також представлялося ідею націоналізму, як ідеологічну підставу визвольної боротьби, але змістово – як це молодим, що її докладно не простудіювали, здається – в цій ідеології залишилися місця, без ясних відповідей на різні питання. А деякі проблеми залишилися незрозумілими, і тепер молодь шукає відповіді або розв'язки проблем у втечі до лівих і українській духовості чужих теорій. До цього доходить на Заході засуджування і цькування всього, що з поняттям »національне« або »націоналістичне« має до діла, широкими колами масових середників інформації, і в наслідок цього багато молодих українців навіть починають встидатися своєї національности, а »інтеліґентніші« з-поміж них шукають спасіння в космополітичних думках і мріях.

Докладного представлення і обґрунтовання своїх політичних позицій та ідеологічних поглядів представники цієї лівої групи на Конґресі ЦеСУС-у не дали, окрім »демократичного соціялізму« кандидата Черіня. Це однак мало й непереконливо, бож постає питання, до чого властиво змагає український »демократичний соціяліст«? Невже ж він хоче »демократичного підтвердження« соціялізму в Україні, »демократичного підтвердження« Української Радянської Соціялістичної Республіки? Можна далі входити в полеміку й застановлятися над тим, чи »демократія і »соціялізм« не виключаються (бодай на підставі історичного досвіду воно так є), чи соціялізм сам не присвоює собі тоталітарність, тим, що при його здійсненні в якомунебудь суспільстві виключаються інші, згідно з демократичними засадами можливі форми суспільного й економічного ладу. Але навіть цілковитим заперечуванням таких теорій і доказом їх шкідливости для українського народу і його визвольної боротьби не можна задовільнятися і заспокоювати сумління. Конґрес ЦеСУС-у доказав потребу обширного ідеологічного вишколу української молоді на Заході, при чому зміст і ціль цього вишколу не можуть бути обмежені до однієї ідеології, до одної чи другої бажаної форми суспільства або державного устрою. Українській молоді потрібні теоретичні й практичні передумови і підстави для критичного перегляду нинішнього становища українського народу, вона мусить бути здатною розсуджувати що для розв'язки української проблеми, для осягнення незалежної державности з вільним і справедливим суспільним ладом в якійнебудь ситуації, є корсиним або шкідливим, при чому вона мала б шукати цю розв'язку на підставі історичного досвіду на його власних істотних духових вартостях, а не з чужих ідеологій, які ще й до того стали причиною сучасного поневолення України.

Р.Ш.

Поезія · Проза

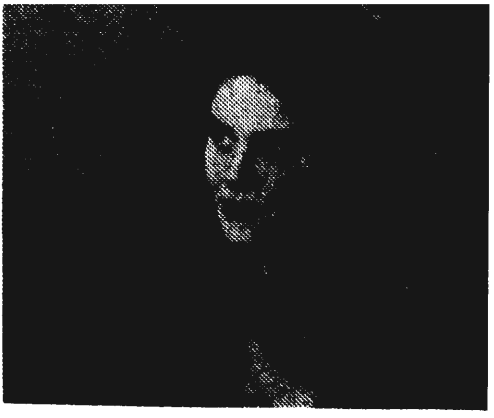

ЛІНА КОСТЕНКО

По довгих роках мовчання появилося знову кілька віршів найбільшої сучасної української поетеси. Ці вірші появилися на сторінках »Літературної України« з 16 липня 1976 р. п.з. »З нових поезій«. Поетка, як і передше, заторкує найглибші людські почування любови до своєї Батьківщини (будьто еспанці, індіяни, турки). Цензорові це мабуть припало до вподоби, мовляв Ліна Костенко пише на інтернаціональні теми. Хочеться вірити, що Україна і весь світ почують ще мужнє слово поетеси, що покищо перебуває далі в стадії мовчазного чекання, бо їй не вільно згадати слова »Україна«.

*

Мій перший вірш написаний в окопі,
на тій сипкій од вибухів стіні,
коли згубило зорі в гороскопі
моє дитинство, вбите не війні.
Лилась пожежі вулканічна лава.
Горіла хата, ніч здавалась днем.
І захлиналась наша переправа —
через Дніпро — водою і вогнем.
Гула земля. Сусідський плакав хлопчик.
Хрестилась баба, і кінчався хліб.
Двигтів отой вузесенький окопчик,
де дві сім'ї тулились кілька діб.
О, перший біль тих не дитячих вражень,
який він слід на серці залиша!
Як невимовне віршами не скажеш,
чи не німою зробиться душа!!
Це вже було ні зайчиком, ні вовком,
кривавий світ, обвуглена зоря! —
а я писала мало не осколком
великі букви, щойно з букваря, —
той перший віршик, притулившись скраю,
щоб присвітила поночі війна...
Який він був, я вже не пам'ятаю.
Снаряд упав — осипалась стіна.

ІСПАНКА КАРМЕНСІТА

Студентські вечори... Танцюють чи не всі там,
і чардаш, і мазурку, і танці всіх племен.
Приходила до нас іспанка Карменсіта.
Любила танцювати, на те ж вона й Кармен.

Найкращі кабальєро кружляли її в танці.
І кожен усміхався, і кожен щось питав.
Усі її любили, і навіть наостанці
декан сивоголовий на плечах покатав.

А десь іржаві бомби рибальські рвали сіті.
А десь народ іспанський конав, як Прометей.
Було їй років вісім, іспанці Карменсіті.
Була вона вже діти іспанських тих дітей.

Така іще маленька, а мала кастаньєти.
Танцюй, танцюй, дитино! І ми танцюєм теж.
Нема вітчизни в тебе,
але у неї є ти!
А всі ті генерали, — ти їх переживеш!

Ще будеш і в Мадріді,
ще будеш в Барселоні.
Іще тебе в Гренаду твій тато повезе.
Життя — це і усмішка, і сльози ці солоні.
І кров, і барикади, і музика Бізе!

*

Дощі програ́ють по городах гаму.
Трусне зелені кучері весна.
Педалі днів натисне під ногами —
і заспіває пташка голосна.
Засяють ночі зорями жасминно.
А срібний дощ підніме жалюзі —
півонії, рожеві, як фламінго,
стоять в городі на одній нозі.

*

Ранесенько, акації ще спали,
росою ще не сплакались дощі,
ми йшли удвох, і вишні осипали
рожевий цвіт на трави і хвощі.

Стояла тиша. Плесо придніпрове
торкала чайка, вигнуте крило.
А сонце, сонце сонце — пурпурове! —
такого ще ніколи не було.

А ми ішли. Нас вишні осипали.
Ще довго пам'ять буде там ходить.
Ранесенька, акації ще спали...
Мовчали ми, щоб їх не розбудить.

*

Скресались коні. Бій кипить довкола.
Горить землі простріляний квадрат.
Індієць впав. І раптом...
»Хау кола!«
Що по-індійськи значить: »Здоров, брат!«

В такому пеклі? »Хау кола«?! Раптом?!
Чия душа ще має такий скарб!
І хто кому тут може бути братом?!
Земля, бізон, Арізона, скальп.

Цей офіцер, він хоче мати ранчо.
Він б'є впритул, оскалившись, як звір.
Йому в очах — як злива помаранчова,
те золото з індійських Чорних гір.

Він знає віскі. Правда його квола.
Його свобода в арматурі ґрат.
Індієць впав. І раптом...
»Хау кола!«
Це справді, він, його назва́ний брат.

Він тоне в тій кривавій круговерті.
Над ним коня наздибив офіцер.
Він врятував колись тебе від смерти —
той, що лежить повержений тепер!

Індійський вождь в короні чорноперій
колись тебе пристрелити не дав.
Траву цілющу з індіанських прерій
тобі до ран смертельних прикладав.

Питав: »Забудеш?«
Ти сказав: »Ніколи!«
Чия душа ще має такий скарб!!..
От і зустрілись брате. »Хау кола!«
Тобі дадуть багато за мій скальп.

*

Що в нас було!
Любов і літо.
Любов і літо без тривог.
Оце і все. А взагалі-то
не так і мало як на двох.

Ось наші ночі серпень вижне,
прокотить вересень громи,
і вродить небо дивовижне
скляними зорями зими!

І знову джміль розмружить квітку
і літо гратиме в лото.
І знов сплете на спицях плітку
сторукий велетень — Ніхто.

І в цьому днів круговороті,
де все минати поспіша,
як та пташиночка на дроті,
спочине стомлена душа.

*

Це називалось — творчі семінари.
Шукання іскри золота в піску.
...Пливли над лісом фіялкові хмари,
як обважнілі кетяги бузку.

Ішов Хікмет. Іще блідий. Ознака —
що серце знов, що тяжко, що воскрес.
А поруч з ним оранжевий собака,
такий красивий вишуканий пес.

Ішов Хікмет. Ішов на зустріч з нами.
А ми були тоді Літінститут.
Усі питання, сколоті тернами,
хотіли бути вирішені тут.

О, ми були великі полемісти!
Пашів рум'янцем юності азарт —
на всі питання зразу відповісти,
усі проблеми зразу розв'язать.

Була розмова довга і гаряча.
Уже й ті хмари вечір перебув.
Хікмет сказав: — Там зараз передача.
Будь ласка, хтось, зловіть мені Стамбул.

Все перейшло у іншу враз площину.
І гладив він оранжевого пса.
А ми йому ловили батьківщину.
І це був сум. І це була краса.

А світ хрипів. Всі станції гриміли.
Співав, кричав і сперечався світ.
Чи ми знайти ту хвилю не зуміли,
чи десь вона розбилась об граніт, —

але крізь шум, крізь клекіт той і галас,
крізь голоси всіх мислимих країн, —
Туреччино! Чого ж ти не озвалась!
Він так тужив за голосом твоїм!

ВОЛОДИМИР ЯНІВ

»Життя« це четверта з черги збірка Володимира Янева, що появилася в 1975 р. в Об'єднанні Українських Письменників »Слово«, Париж – Мюнхен, 120 стор. на зернястому папері з 31 ілюстрацією Галини Мазепи та шкіцом портета роботи Л. Гуцалюка.

У збірці поміщено 65 поезій ліричного змісту з років 1970-1973. Вони розподіляються на 6 розділів і з прологом: »Із смерків у світанку«, »Мрія і Слово« (лірична автобіографія), »З подорожного записника«, »Настрої«, »На смерть Євгена Врецьони« і »Автопортрет«.

Автор народжений у Львові 21.XI.1908 р. і свій поетичний шлях розпочав віршом, »Перебій Прута«, що був поміщений в місячнику »Молоде Життя« ч. 7 (36) 1926 р. у Львові. Відтак його вірші друкувалися в українській націоналістичній пресі. Вони характеризувалися глибоким патріотизмом, динамікою вислову та високим полетом думки. Вірш »Зоріла золота заграва« присвячений героям Крут часто деклямувався на святочних академіях в Зах. Україні. В 1941 в Берліні появилися його дві збірки поезій п.з. »Сонце й грати« і »Листопадові фрагменти«. В Мюнхені в 1951 р. появилася третя збірка »Шляхи«.

Активне політичне і громадське та наукове життя Автора (під цю пору проф. Володимир Янів виконує високу функцію Ректора Українського Вільного Університету) дає свою вагому відбитку на зміст і форму його поетичної творчости. Є в ній і відблиск спогаду бурхливих юних літ і аналіза пройденого життєвого шляху і нестримне бажання творчо провести решту свого життя на службі високих ідеалів, які залишились незмінні. Змінними виявилися лише обставини (»Живем в добі, та без землі і краю«, а ми »в поході всі«).

Збірку »Життя« ілюструють чудові алегоричні картини Галини Мазепи, які влучно віддають настрій і інтенцію Автора та збільшують виміри поезії, будучи самі поезією в русинках.

Збірка може правити за зразок поетичної творчости для сучасних молодих поетів, бо в ній є і молодеча динаміка і краса вислову і головне – є думка, що переходить у візію і вказує на мету творчости.

О.К.

Володимир Янів

I

Це синя осінь листя стелить
По сірих і пустих стежках,
І шовком в лагідних пастелях
Прославсь в недовідоме шлях.

Мій шлях в зиму з весни та літа,
Що в мене їх і не було,
Лиш осінь радісна й привітна,
Багата в золото й срібло.

У срібні струни полохливі,
Що з вітру леготом пливуть,
В його мелодії та співі
Із променів мережку тчуть.

В мережці сиві волоконця
Укриють багряницю й мідь,
І в діямантах рос у сонці
Виблискує парчева сіть.

В парчевій сіті сяють мислі,
Мандрують в золото лісів,
І в тузі синяви зависли
В мереживі далеких днів.

Тих днів, що дням ідуть на зміну,
Не йдуть, а хвилями пливуть
У ту святу, величню днину,
Що звершує тріюмфом путь.

З циклю: Із смерків у світання

8

Життя насичене й несите
Сплітає з павутиння снів
Шорстке мотуззя й сірі сіті
Нових бажань і спішних днів
В житті насичено-неситім.

Спіймалася людина в літі
В тенета власних почувань,
Щоб блиснути вогнем, — згоріти,
Без скарги, сумніву й вагань
В зеніті сонця в повнім літі.

І іскри в ніч, а ніч туманом,
І іскри вглитує туман,
Та заки світлий день настане,
Все більше й більше буде ран,
Загинуть іскри у тумані.

9

О, казко жертви й обов'язку
Ув обручі важких завдань,
Що змінюєш проклін у ласку,
Роздмухуєш в пожежу грань
І з обов'язку твориш казку.

Є тільки шлях, одна дорога,
Нема в ній меж ні вороття, —
В змаганні світлого та злого
По істину і зміст буття
Веде мій шлях стрімка дорога.

Ніколи забагато світла!
І в присмерку та в тьмі ночей
Заквітне усмішка привітна
Десь завжди в глибині очей,
В шляху із темряви до світла.

З циклю: Мрія та Слово

35

Нема між »вчора« й »завтра« нині,
Лиш мрій постійний перелив,
Горіння пристрасне в людині
І гордих задумів посів,
Як пропаде у творі »нині«.

Між »вже« та »ще« не знаю досить
В тенетах ясної мети,
Щоб в золоту погідну осінь
У сад багатий увійти,
Як довго ще не знаю »досить«.

Як довго туга жде на жниво,
Не жаль терпінь неситих літ,
І знов поривами щасливий,
В саді блукаю Гесперид,
Готовлю хтиво райське жниво.

46

Без жалю, мирно, в невідоме
Листками падають літа...
І без утоми йду, свідомий,
Що втіха в дім мій завіта,
Хоч підем в простір невідомий.

Як рік за роком багатіє,
І тут, і там, і скрізь вже слід
Дозрілих ягід з квіту мрії,
Не жалко втечі бистрих літ,
Як рік за роком багатіє.

Дородом осени щасливий,
Хоч ось зима, й мороз, і лід,
Хоч ніч згасить життя й пориви,
Я шлю незнаному привіт,
— В безсмерті книг живу щасливий.

З циклю: Мрія та Слово

З циклю: З подорожного записника

Із надр понурих сірого полону
Вогненним шляхом мисль зринає знову
Назустріч сонцю — ген, на схід!
Багряний присмерк в золотій короні
З світанком дружньо в радісній розмов
Шле воскресінню свій привіт.

Світанок півночі в блідих пастелях
Веселкою із днів потопи й кари:
Він лебединим пір'ям хмар
Понад морями ковдри пуху стелить,
Пасе сумирних баранців отари,
І спішно йде в полудня жар.

Благословенні дні, й короткі ночі,
І тепла світлість по мрячній Ґолґоті,
І скрізь язики вогняні:
У кожнім промені — палкім, пророчім,
У істині святій внутрі істоти,
В насущній дійсності й у сні...

Могутнє сонце збудженого світу,
У зілля запаху й кольорах квіту,
В багатстві золота пшениць:
Огрій, надхни всіх сумнівом розбитих!
І творчій мислі силу дай горіти,
Скинь смуту, й смерть, і сквернь у ниць

*

А все ж, живий автопортрет людини
Не тільки власне барвне відбиття:
Із нами йде доба й усі частини
Сучасників багатого життя.

Горять бажання наші в спільній тузі,
З чужих марінь неспокій наших мрій
Червоною калиною у лузі,
То знов в житах волошками надій.

Мільйонів біль, збережений в сонетах,
Сплине в завзяття завтрішніх бійців.
Як воїн з болю станеться поетом,
Поетів в воїнів замінить гнів.

І всі без жаху, немочі й провини,
Сильніші антрацитових ночей,
Ідуть в століття з наших днів руїни
В свого безсмертя світлий апогей.

З циклю: Автопортрет

Мирослав Татарин

»Зоряний корсар« Олеся Бердника та представлена філософія життя

(продовження з ч. 123-124)

»Свідомість? Так. Але це не всеосяжне знаряддя. То лише промінчик у безмежному спектрі пізнання... Пізнання світу художнє, наукове. Існує бачення релігійне, доросле, дитяче сприйняття утилітарне, байдуже, радісне, песимістичне. Минуле нагромадило багато зерен пізнання й уяви про світ. Треба розглянути все, що досяжне.« (стор. 15) .

Та в цьому частинний шлях, бо ж розв'язка лежить у всеохоплюючім збагненні дійсности. Та чи це зробить звичайний компютер? Неможливо, бо ж воно не зрозуміє емоційні та естетичні фактори. Та коли Гореницa представляє цю проблему Чорному Папірусові, воно відповідає: »несеш у своїй свідомості нашарування псевдо інформації« (стор. 36). Та ця ідея лежить на шляху усіх шукачів правди. Універсальний Робот знаходить в собі зерно людських почуттів. Власні сновидіння Григорія Бови відкривають перед ним розв'язку проблем.

»Ми тюремники власного духу. І ключ – у нашому серці. Ми склали свої крила, свої неосяжні можливості в скриньку древніх догм і користувалися технічними протезами, замість того щоб безстрашно ринутися в рідну космічну стихію! « (стор. 235) .

Розв'язка проблеми в особистості людини. Зерно всіх розв'язок у людині. Та це нагадує слова Сковороди »шукай правду сам в собі«. Але це не означає, що людське наставлення мало б бути егоїстичне, навпаки настанова до світу має бути позитивна і любовна. Найтяжча проблема була УР-ові віднайти, що це любов, він не збагнув, що це духова спадщина віків та, що й навіть в ньому лежить зерно любови. Героїчна постать Гледіс, могла отримати нове життя Свободи із Горіором, але перше вона бажала спробувати перемовити Арімана із шляху деспотії та інволюції. Любов Меркурія до Громовиці, його спонукувало до пошуку Космократорів, та в кінці він рішав з нею перейти в новий світ. Експеримент Гореницi довершився тільки тому, що Григорій Бова був готовий піддатися долі щоби спробувати віднайти Галю. Та в кінці, любов Зоряного корсара до Космократорів означала, що в рішальному моменті він появився їм до помочі. А найкраще роз'яснення ідеї любови зробили малі квіти на Планеті Квітів.

Суть нашого життя – невичерпні поєднання любови.

»Наші предки передали нам просте й величне знання: пам'ять минулого свідчить, що мислячі істоти попередньої еволюції, які вели нескінченні війни і ненавиділи одне одного, завжди доходили до повного взаємознищення. Це говорить про те, що антиенергія ненависті є лише випадком, флюктуацією буття, яка неминуче згасає. А енергія любови, гармонії, спів'єдности не має закінчености – її можливості відкривають шлях у невичерпність буття.« (стор. 91) .

Або твердження Корсара, »мій світ, мої прагнення – абстракція, якщо вони не освячені любов'ю!« (стор. 218). Та любов мусить бути щира та правдива! »Лише щирий дарунок любови – без бажання відплати, без чекання подяки – відкриє суджену квітку Неможливого.« (стор. 248). Та шлях любови тільки веде в одну сторону: в Неможливе, в Безсмертя, в Безмірність Всесвіту. Та Бердник нас веде до висновку, що безмірність, Свободу, тільки можна одержати із покиненням загальної форми. Для Бердника особовість, реальність індивіда це не збагненне та невмируще явище яке є вставлене в смертну, зайву форму тіла. Та найвище й найкраще визволення індивіда тільки здійсниться із знищенням (не смертним) тіла через квантум крок еволюції – це, що в творі Бердник називає перехід у неосферу, а в »2001 – Космічний Одисей« Дитина Звіздів. Та брак зрозуміння цеї правди веде до деспотії та інволюції.

»В чому корінь нашої кризи? В обмеженості індивіда. Він іскра безмежжя, але не безмежжя. Він хвиля в океані, але не океан. Отже, практично він ніщо перед безоднею Несказанного.« (стор. 173) .

Але щоби дійти до позитивного рішення вибору між інволюцією та Свободою треба мати відвагу героя. Людина мусить відкинути страх, »що людині потрібен, не добробут, а вічна небезпека і прірва, перед якою дух міг би вирощувати крила для польоту!« (стор. 199). Та тільки через боротьбу за правду, змагання за добро та братерство відважних може людина себе відновити та звільнити. Та й це було завдання Космократорів на землі.

»Аріман створив рабський світ для визиску. Ми ввійдемо туди і принесемо ідею повстання. Чуєте? Хай ми станемо каталізаторами неспокою, революції, пошуку, сумніву і прагнення. Аріманове створення повстане супроти Творця. Система Ара не захотіла йти за нами в Світ Синтези. Ми поведемо туди Новий Світ! « (стор. 262) .

Та це дуже пригадує слова Христа, що Він не приніс в світ мир, але меч, який буде ставити батька проти сина та брата проти брата. Але люди можуть перейти в Новий Світ, та коли це зробили Горіор і Гледіс, Ареас мовив,

»Сьогодні народжується птах Свободи. Сум чи радість? Біль чи щастя? Сумує серце людини, бо розвиває пуповину, яка зв'язувала його з теплим і затишним лоном матері. Радіє птах Свободи, бо виривається в обшир нового неба. Братове! Щоб зустрітися – треба розлучитися. Попереду – велике свято об'єднання в безмірності розуму, духу й чуття. Хай наші улюблені діти прокладуть вогняну дорогу до нового вирію. Людині суджено дати Розум і Серце Безмежності. Слухай же мене Дитино Вічности! Розірви ланцюг міри, повстань на себе! Настав твій час – народись! « (стор. 256) .

Це перетворення, це самотворення є ціль і завдання кожної людини.

Антитеза героя, Гомо Сатаніс це Апіман і Кореос. Це люди деспотичні й егоїстичні. Вони управляють системами мертвих, пасивних душ, для кого потрібне матеріяльне забезпечення а не подвиг. Сам Кареос сказав, що він »прихильник врівноваження, доцільних рішень« а Горіор-Корсар це »парадоксальний мислитель, аж до авантюрности« (стор. 197). Кареос це – Сталін, а Горіор це – Дон Кіхот. Та система Кареоса є паразитна, та він це сам твердить, »щоб жити, треба когось асимілювати, знищити. Суть буття – у протиставленні когось комусь.« (стор. 220) Система Арімана, ідеї Кареоса це найвищий вияв егоїстичности. Люди та ціла система живуть тільки для власних потреб, для

власного самозбереження; система високого рівня матеріяльної еволюції зійшла на найнищий щабель розвитку та на напрям інволюції.

Твір »Зоряний корсар« також представляє ідею еволюції яка є дуже подібна до думок о. Т. Шардена. Завдання людини є винайти свою внутрішну реальність, свою внутрішну правду, та тим способом здобути оптимальну індивідуалізацію. Усе людство мусить це здобути. Але індивідуалізація не є стан егоїстичний, але стан зрозуміння власної свідомости, власного існування. Відтак людина може ставитися до других із любов'ю, бо ж якщо людина сама себе знає тоді він/вона не буде боятися чи ненавидіти других. Водночас людина мусить змагатися до найвищого подвигу, до найвищої цілі, до безсмертя свободи. Та цей перехід в безсмертя свободи, в неосферу означає найвищу індивідуалізацію людства та водночас, найвищу синтезу людства. Майбутність та збереження людини як творчої істоти, для Бердника, лежить тільки в індивідуалізації та синтезі людства. Ці концепції є споріднені із еволюційною філософією Шардена, тільки, що Шарден завершує свою концепцію в синтезі в Космічнім Христі. Бердник роз'яснив синтезу в цей спосіб:

»Змикаються потоки часу. Було, є й буде – стало єдиним ТЕПЕР. Люди Землі й мислячі істоти неосфери об'єднуються безсмертним вогнем Подвигу.

...шлях у космічне безмежжя відкрито, і його не закриє ніхто – ні релігія, ні насилля, ні лестощі, ні навіть ті, хто відкрив цей шлях, – навіть учені!

...творіть нові заповіді – не заповіді судді, а заповіді любови! Ми повинні зробити це для Світу Свободи, який твориться подвигом вашого віку.« (стор. 373)

»...Людям твердили: не протився злу!

А я закликаю: спопеліте проклятий світ, де зло звило собі тисячолітнє гніздо і розплодило міріяди змій. На новій ниві вирощуйте запашну квітку світоносного життя, куди злу вхід заказано! Віднині шлях ваш туди, де нема ворожнечі й проклять! Залиште темряві – темряву, а ви – Сини Світла – ідіть у країну знання й любови! « (стор. 374)

Та центр цього світу не той самий Космічний Христос Шардена, але споріднене Дитя із Великою Матірю Безмежжя.

Та вкінці треба ствердити, що ця аналіза »Зоряного корсара« не вичерпує теми. Самі філософічні аспекти потребують ширшого розгляду. Треба обізнатися з матеріялами, які могли вплинути на думки Бердника. Рівно ж, потрібна аналіза символів: сонце, світло, полум'я, чудодійний келих, чорний папірус, Дитя і Матір, та другі, які Бердник представляє в цьому творі та в своїх других. А що далі, цікавим є вживання слів та букв Бердником, особливо в цьому творі його вживання букви »Г« в назвах своїх героїв (Гледіс, Горикорінь, Гореницa, Григір, Галя, Громовиця та Горіор). Дальше твір має особливий політичний аспект. Не можна знехтувати те, що системи інволюційні й деспотичні є подібні до стану в СССР та філософічний фундамент є подібний до ідеології Марксизму-Ленінізму. Рівно ж, Бердник ставить велику увагу на ідею предків та потребу не посоромити спадщини предків. В думках Бердника один із найкращих земних прикладів Дитини Свободи це українське козацтво. Тому, бачимо, що »Зоряний корсар« залишає багато та глибокі дороги на аналізи. Але треба звернутися до короткої синтези пройденого. Цей твір має кілька недотягнень щодо технічної підстави сюжетів, але спосіб представлення, і самі,

КУЛЬТУРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Борис Антоненко-Давидович

Продовження

Курити чи палити цигарку й люльку?

Як правильніше сказати по-українському – *курити чи палити* цигарки й люльки? Адже чуємо з уст і читаємо написане: »Я більше не *палю* – кинув«; »Тут *палити* заборонено«; *»Курити* – у туалеті« тощо. Не тільки в сучасній нашій літературі можна прочитати: »Гетьман дивився у вогонь і спокійно *палив* люльку« (Н. Рибак), – а й у клясичній часом виявляємо такий самий вислів. Проте в народному мовленні більше чуємо слово *курити,* аніж *палити:* »Та й викрешем вогню, та й *закурим* люльку, не журися!« (пісня); »Дурень нічим ся не журить, горілку п'є та люльку *курить?«* (М. Номис).

Дієслово *палити* в значенні »курити тютюн« зайшло до української мови з польської, але воно має й інше значення – »розводити вогонь (багаття, пожежу)«, »знищувати вогнем«: »Вони довели людям, що не треба *палити* та руйнувати народне добро« (М. Коцюбинський), – від чого виник іменник *палій,* цебто людина, що нищить щось вогнем. Того, хто *курить* тютюн, звуть *курець,* а не *палій.* Отже, вислови *курити* тютюн і *палити* тютюн – тотожні, паралельні. Але через те, що слово *палити* має два значення, краще уникати непотрібного паралелізму й там, де мовиться про тютюнові вироби, вживати тільки слова *курити* й похідне від нього – *курець:* »Я більше не *курець* – місяць тому кинув *курити«.*

◀ ідеї які є представлені, перебільшують та нехтують будь які недотягнення. Представлення ідей та думок в романі фантастичному є цікавий та високий осяг для української літератури. Рівно ж, воно підносить український фантастичний роман на світовий щабель. А, що далі, висловлення цих ідей є протилежне до норм в совєтській літературі та запереченням соціялістичного реалізму. Протилежність лежить у протиставленні норм контролі до прикладу вільної думки Бердника. Ця протилежність, та сама суть ідей Бердника, означає що можна Бердника ставити в перші лави молодої української інтеліґенції. Знову, із друком »Зоряного корсара« українська література зробила великий крок вперід, та жанри українських романів стають щораз різноманітніші. Котляревський дав українській літературі свою »Енеїду«, а Бердник дав тепер їй український »Космічний Одисей«.

Листáти й гортáти перегортáти, перегóртувати

Листає протяг потемнілі книги«, – читаємо в одному сучасному вірші, хоч здавна відомо, що сторінки книжок та журналів не *листають, а гортають перегортають, перегортують:* »Він жадібно почав *гортати* в букініста сторінки книги« (П. Тичина); *»Перегорни* ще сторінки і там побачиш« (із живих уст). Таке, ніби нове, слово *листати* аж ніяк не можна вважати за неологізм, бо його скальковано з російського дієслова *листать* і свідчить воно не про творчі пошуки автора, а про брак доброго знання української мови, отже, не збагачує її на ще одне слово, а засмічує.

Мáтися, бýти, трапля́тися, мáти

»У нашому магазині *мається* великий набір зимового одягу«, – читаємо в оголошенні; »Такі явища *маються* ще в нашому побуті, але з ними йде рішуча боротьба«, – читаємо в районній газеті; »Усі скарги, що *малися* в нас, ми висловили«, – чуємо з уст промовця, і в усіх цих фразах дієслово *мáтися* виступає недоречно, його треба було б замінити іншими словами. Чому? Адже це дієслово є в українській мові, наприклад: »Поборовся б і я, може, якби *малось* сили« (Т. Шевченко); »Якби так *малось,* як не *мається,* так що б то було!« (М. Номис). Хоч дієслово *матися* є і в сучасній українській мові, але його вживають рідше, ніж у російській діловій мові *иметься,* на зразок висловів *имеется в продаже, имеются случаи* тощо. У таких випадках треба вдаватися до дієслова *бути:* »У нашому магазині (чи крамниці) *є* великий вибір зимового одягу«. У деяких текстах може прислужитись дієслово *трапля́тися:* »Такі явища *трапляються* ще в нашому побуті«, – а інколи й дієслово *мати:* »Усі скарги, що ми *мали,* ми висловили«, – або: »Усі скарги, що в нас *були,* ми висловили«.

Дієсловом *матися* послугуємось у таких висловах: *матись на обачності (бач· ост.і)* (»Не забудь, що я тобі сказав, і *майся на бачності«* (І. Франко), *матися на увазі, матися на думці (»Малося на думці* вже закінчити косовицю, та пішли дощі. – з живих уст). Крім того, це дієслово буває синонімом до слів *почуватися, жити:* »Стара тим часом розпитувала про нього, як він собі *мається«* (М. Вовчок); »Здоров, Воле, пане свату! Ой як *ся маєш,* як живеш?« (І. Котляревський), – також до слів *передбачатися, намірятися:* »По обіді *малося* плоскінь брати« (А. Головко); »Скоро вже й весілля *малось* бути« (Б. Грінченко).

Мýсити, бýти повúнним, мáти щось зробити

У повсякденному усному мовленні, ба навіть у художніх творах дієслово *мусити* витискує останнім часом інші, більш підхожі для того чи іншого випадку дієслова. Кажуть, наприклад: »Я *мушу* сьогодні прийти до вас поговорити про всяку всячину«, коли тут краще було б сказати: »Я *маю* сьогодні прийти до вас...« Чому саме так? А тому, що дієслово *мусити* вказує на крайній ступінь потреби (»Татари *мусили* відступити назад, щоб не замочити капців«. – М. Коцюбинський), а яка ж тут крайня потреба, коли хочуть говорити про всяку всячину! Інша річ, коли йдеться про щось серйозне, поважне, – тоді треба сказати: »Я *мушу* до вас прийти в одній невідкладній справі«.

Так само не на своєму місці стоїть форма дієслова *мусити* в такій фразі:

»Усі робітники *мусять* знати правила техніки безпеки«, – бо тут теж ідеться не про крайній ступінь потреби, а лиш про обов'язок чи бажаність чогось. У таких випадках більше підходить вислів *бути повинним* (»Слово, моя ти єдиная зброє, ми не *повинні* загинуть обоє!« – Л. Українка), якого й треба вживати: »Усі робітники *повинні* знати правила...«

Якщо такої категоричності потреби чи обов'язку нема, тоді треба користуватись висловом з дієсловом *мати:* »Підвода *мала* приїхати до Кам'яного вночі« (І. Нечуй-Левицький); »Ось слухайте, щось *маю* вам сказать« (Є. Гребінка),

Нага́дувати, скида́тися, бу́ти схо́жим, бу́ти подібним

Великого навантаження часом надають молоді письменники й журналісти дієслову *нагадувати,* поширюючи його значеннєві функції: »Низенький, білобровий, з невеликим, як кулачок, обличчям, Ілько Голубчик *нагадував* тепер настовбурченого горобця«; »В цей час скеля *нагадує* давню, як дума, вежу«; »Видзвонювала по камінню вода, *нагадуючи* дзвінкий дитячий лемент«.

Наша клясика й народне мовлення вживали дієслова *нагадувати* тільки в розумінні »відтворювати в пам'яті«, а не »створювати в уяві образ«, як це зроблено в наведених сучасних фразах: »Смерті сподіваюсь, а ридаю, мов дитина, як я *нагадаю* Катерину« (Т. Шевченко) ; *»Нагадаєш* же мені, щоб я не забула, що мати веліли« (Словник Б. Грінченка). Якщо ж треба було висловитися, що зовнішній вигляд чогось створює в уяві певний образ, тоді українські клясики й народне мовлення шукали інших слів: »На вершині і ворона *скидається* на орла« (приказка); »А дитяточко, нівроку йому, гарненьке; на неї трохи *скинулося,* а трохи на батька« (П. Мирний); »Вона була *схожа* на Нимидору« (І. Нечуй-Левицький); »Ой, як же ви *подібні* до мого покійного брата!« (з живих уст).

З уваги до наших мовних традицій авторам наведених на початку фраз треба було написати: »Ілько Голубчик був тепер *подібний* до настовбуреного горобця«; »Скеля *скидається* на давню, як дума, вежу«; »Видзвонювала по камінню вода, *подібна (чи схожа)* на дзвінкий, дитячий лемент«(або: *»Подібно* до дзвінкого дитячого лементу, видзвонювала по камінню вода«).

Нервува́ти й нервува́тися

Дуже часто, надто в деяких південних говорах, уживають слова *нервувати* в невластивому йому значенні: »Він цілий день *нервує* і ніяк не може заспокоїтися«. *Нервувати* людину може хтось інший, а не вона саму себе: »Особливо це чомусь *нервувало,* непокоїло Никанора« (І. Ле). Коли ж треба висловитися, що людина перебуває в збудженому, нервовому стані, тоді слід послугуватись дієсловом *нервуватися:* »Руднєв щогодини запитував Ковпака про хід роботи і, одержуючи невтішні відповіді, *нервувався«* (П. Воронько).

Носи́ти ім'я, зва́тися, ма́ти на́зву

»Ця вулиця *носить ім'я* Кобзаря«; »Театр заслужено *носить* славне *ім'я* корифея української сцени«, – чуємо часто в промовах і читаємо в газетних статтях.

Дієслово *носи́ти* має в українській мові точно визначений зміст: »Ненагодоване і босе сорочку до зносу *носить«* (Т. Шевченко); уживають його і

в переносному значенні, в образних висловах, де мовиться про рух, дію: »Таки явивсь! Де тебе *носило* так довго?« (Л. Українка); кажуть і про коней: »Мене коні не раз *носили*« (Словник Б. Грінченка), – або в розумінні »Підіймати«, відповідно до російського слова *вздымать:* »Кашель *носив* його груди« (І. Франко). Але це дієслово в українській мові не пов'язують з тими речами, що самі нерухомі й тому не можуть щось нести. Коли говориться про найменування вулиці чи якогось закладу, тоді вживають дієслова *зватися* або *мати назву:* »На нашому заводі, що *зветься* »Світлий шлях«, вона одна працює на чотирьох станках« (Г. Бойко); »Ця вулиця *має назву* Першого травня« (з живих уст).

Обеззбро́їти, роззбро́їти, озбро́їти

За аналогією до книжного творення дієслів з префіксом *обез* – *обездо́лити, обезкро́вити, обезси́лити, обезче́стити* поряд з природними *знедо́лити, знекро́вити, збезче́стити* – змодельовано дієслово *обеззброїти:* »Решта банди перейшла кордон, де її *обеззброїли* й інтернували«. Але яка потреба в цьому слові, що за значенням нічим не відрізняється від дієслова *роззброїти?* Хіба недостатньо передає той самий зміст це дієслово, приміром, у фразах: »Міліція нагнала басмачів у Кзил-Су, дев'ять чоловік роззброїла« (І. Ле); »Його *роззброїла* та непохитна впевненість, яка прозвучала в голосі бригадира« (С. Журахович).

З префіксом *о-* є в українській мові дієслово *озброювати,* що має протилежне значення.

Облюбува́ти й уподо́бати

До паралельних дієслів з однаковим значенням належать дієслова *облюбува́ти й уподо́бати:* »Він *облюбував* уже собі місце, щоб звідти все було видно« (А. Шиян); »На вокзалі Галочка *уподобала* місце, звідки кожен, хто виходив з поїзда, міг її помітити« (Ю. Яновський). Зрідка можна натрапити на дієслово *облюбувати* в українській клясичній літературі, зате в сучасній воно явно переважає над дієсловом *уподобати* і навіть витискає його. Чи є потреба в такому паралелізмі, чи збагачує це нашу мову? Певно, ні, бо, не маючи ніякої різниці між собою, такі паралельні слова стоять на заваді вточненню вислову, тим більше, що в українських діялектах є близьке до дієслова *облюбувати* – *облюби́ти,* що має значення »полюбити«, а не вибрати те, що сподобалося: »Я собі *облюбив* тебе ще змолоду« (Народні пісні із збірки Я. Головацького).

Одяга́ти й надіва́ти, узува́ти й обува́ти

Дієслова *одяга́ти й надіва́ти* – не зовсім тотожні, як то здається тим, що кажуть: *»Одягни* шапку«; »Дід *одяг* окуляри«. *Одягнути* можна одежу: сорочку спідницю, пальто, кожух тощо (»Степан сідлає коня, свого товариша, й жупан *одягає«*. Т. Шевченко; *»Одягли* в нову одежу, як панночку«. – П. Мирний), – а шапку й окуляри *надівають:* »Що це за дівчина? Де вона з'явилася в нашому селі? – думав молодий Джеря, *надіваючи* шапку і перекидаючи свитку через плече« (І. Нечуй Левицький); *»Надівши* сині окуляри, він сів під трушею« (І. Нечуй-Левицький). Узуття – чоботи, черевики, калоші тощо – *узувають:* »В свої чоботи хоче його *взути«* (М. Номис); »Він швиденько *одягнув* пальто, *взув* калоші« (А. Шиян), – обувають: »Червоні чоботи *обула«* (І. Котляревський).

(Далі буде)

Др. Р. Мазурок

Який церковний обряд і яку ієрархію насадив Володимир Великий на Русі-Україні?

В історичній літературі ще досить часто стрічаємось з твердженням, що Київська Русь прийняла Христову віру і церковну ієрархію від православної Візантії і тим самим не католицтво а православіє є вірою наших предків, вірою і самого ж християтеля Русі-України – Володимира Великого.

Твердження це спирається на літописне оповідання про вибір володарем руської землі, яке то записала нам »Повість временних літ«, тобто на оповіданні найстаршого відомого нам літописного зводу Київської Русі, що походить десь з початку XII ст.

Одначе у світлі найновіших наукових дослідів, до яких прихиляються численні історики так православного як і католицького віровизнання, виявляється, що літописне оповідання у цьому ж місці зовсім не об'єктивне – це пізніша вставка десь з кінця XII або початку XIII ст., обрахована на оправдання підлеглости української Церкви Царгородському Патріярхові після остаточного закріплення на Русі роздору Вселенської Церкви в 1054 р. Під час коли українські патріотичні духовні кола того часу голосили, що не греки а Боже Просвічення привело Володимира до пізнання Христової Правди*, то Візантія уважала себе християтелем Володимира і духовою матірю християнської Русі та її зверхницею так у церковному як і політичному відношенні.

Записане »Повістю« оповідання про шукання Володимиром нової віри – про відправу болгаро-магометанських, німецьких та хозарсько-жидівських послів, які компромітуються незнанням суті пропаґованої ними віри, вказуючи лише на речі дрібні і другорядні, як заборона пити вина чи піст, при вихвалювання руськими послами грецької церкви, у якій вони не могли відрізнити неба від землі та про критичні звіти відносно Богослужень інших церков – визначні історики зараховують сьогодні до леґенд**. Заміщені в оповіданні такі проти-

---

*У творах русько-українських письменників XI ст. (»Слово о закони і благодати... Похвала Кагану Нашему Володимеру« Іларіона, »Пам'ять і Похвала Князю Рускому Володимиру« Якова Мниха і »Чтение о Святихъ Борисі и Глібі« Нестора) наявна тенденція відмови Візантії церковного і політичного верховодства над Руссю, країною, яка – за словами Іларіона – »відома й слышима есть всіми концы землы«. Твори ці підкреслюють, що Володимир христився зі спонук чисто духових а не з мотивів політичних, що Боже провидіння (»Його Бог спонукав і без нічиєї помочі зробив, що він став християнином«) і розум (»Керуючись тільки своїм добрим змислом та гострим умом, дійшов до того, що є один Бог«) привели його до навернення на Христову віру а не Візантія, що само хрищення Володимира мало місце на Русі а не в грецькому тоді Корсуні під час його воєнної виправи на те місто (»По своїм хрещенню... блаженний князь Володимир... на третій рік город Корсунь узяв«).

Сліпу ненависть до Візантії письменникам закинути не можна, коли ж то Яків Мних вістки про хрищення Ольги в Царгороді не затаює, пишучи: »Володимир чув про свою бабку Ольгу як вона їздила в Царгород і приняла там святе хрещення...«.

**Проф. Глубинський вказує на брак потвердження записаних оповіданям подій іншими джерелами того часу та закидає його авторові перемішування і перекручування фактів та подій. За словами Голубинського посли Володимира не могли в 988 р. бути на врочистому богослуженні в церкві св. Софії, бо в цьому ж часі, з приводу ремонту в 986 р. землетрусом пошкодженого храму, жодних відправ тут не було (»Історія Русской Церкви«,

латинські екскурси, як »Не переймай науки від латинян, бо їх наука зіпсута« або »Петро Гугнивий* з другими прийшов до Риму та захопив престол і зіпсував віру, відірвався від престолу єрусалимського, і олександрійського, і царгородського« або »Гріхи відпускається за дари, що є гірше всього« вказують ясно і недвозначно на його грецьке, скрайно тенденційне авторство. Автор оповідання хотів вказати, що тільки грецька віра найкраща, а всі інші в досить примітивний спосіб він опоганює. Сьогодні не можна безкритично приняти за факт, щоб Рим висилав у так далеку дорогу і в так важній місії так наївних послів, які окрім посту не вміли про свою віру нічого більше сказати. Не міг числити на успіх теж і посол від жидів, представляючи свою віру як цю ж Богом небажану. Іншої відповіді як цієї від Володимира – »Як же ви можете бути вчителями інших, коли Бог вас відкинув?« – хіба не міг він сподіватись. Також така дрібна річ як заборона пити вина не могла бути головною перешкодою у прийнятті Володимиром магометанської віри. Обґрунтування відмови приповідкою »Русі весело єсть пити, без того не может бити« є не надто серйозним. »Щоб русин устами Володимира хотів санкціонувати руське п'янство, представляється нам зовсім наймовірним. Ці слова вложені в уста Володимира, очевидно в насмішку над русинами, хочуть сказати, що русин не забуває про вино, коли говорить і про віру, і що при осуді гідности віри для нього перше питання: а дозволяє віра пити вино?« пише Голубинський**.

Щодо хрищення самого Володимира, Повість каже, що він охристився у Корсуні, одначе додає: »Се же не свідуще право, глаголають, яко крестился есть в Киеві, инни же реша: в Василеві, другии же инако скажют«. Отже ж вже тоді деякі говорили, що він христився в Києві, другі, що в Василеві, а ще інші інакше казали.

Якщо Володимир дійсно мав би христитись в Корсуні і за намовою греків то дивно, що візантійські джерела не згадують такої важливої події як охрищення в їхньому місті володаря величезної сусідньої держави і його поганського народу після повороту в Київ, тоді як хрищенням Руси у 860-тих роках*** численні грецькі джерела хваляться. А що відомості про саме одруження царівни Анни з Володимиром у грецьких джерелах збереглись, відпадає

том I, Москва 1901, стор. 134-150).

Крім Голубинського автентичність цього ж оповідання відкидають теж і такі історики світової слави, як Грушевський, Дорошенко, Ковалевський, Коструба, Крипякевич, Тавбе, Томашівський, Чубатий, Шахматов і інші.

*В реєстрах папів імени Петра Гугнивого немає. Жодна історія папів його не згадує. Історик Голубинський називає Петра Гугнивого, видуманим папою« (»Історія Русской Церкви, том I, Москва 1901, стор. 141).

**История Русской Церкви« Е. Голубинського, том I, Москва 1901, стор. 140-141.

***Про хрищення Руси говориться: в окружнім посланні Царгородського Патріярха Фотія з 867 р., у біографії Василя I. Македонського, візантійського імператора 867-886 рр., писаній Константином Порфірородним в першій половині X ст., у »Житії св. Степана Сурожського«, що збереглось в кількох збірниках Житій Святих XV-го століття.

Мова в тих джерелах не про хрищення Київської Русі, як це хибно приняла була »Повість временних літ« та вслід за нею численні історики, а – як на це вказують найновіші наукові досліди – йдеться тут про хрищення причорноморської та приозівської Руси, тобто Руського Каганату із столицею в Тьмуторокані, який то є предтечею пізнішої Тьмутороканської Руси.

можливість затрат джерел про хрищення греками Київської Руси. Згадаючи про це ж одруження їхньої царівни, греки не поминули б пишатися заслугою в наверненні на Христову віру так важливої і могутньої »варварської« країни, якою у ці часи була саме Київська Русь.

Яків Мних у свойому творі десь з першої половини XI ст., під наголовком »Пам'ять и Похвала Князю Рускому Володимиру« пише, що »По Святім хрищенню прожив блаженний князь Володимир літ 28. На другий рік по хрищенню до Порогів ходив, на третій рік город Корсунь узяв, на четвертий церков кам'яну Богородиці заложив... Помер з миром місяця липня, року 6523«. Коли дата смерти Володимира безсумнівна і припадає на рік 1015, то його хрищення мусило відбутись в 987 р. Той самий рік Володимирового хрищення подає і Нестор у свойому творі »Чтение о Святихь Борисі и Глібі«, що походить десь з кінця XI ст.

Проф. Чубатий* гадає, що Володимир Великий, ідучи »на другий рік по хрищенню« (себто в 988 р.) до Порогів, відпроваджував туди свій військовий корпус на поміч візантійському цісареві Василеві II. Болгаробійці і його братові Константинові, які від 987 р. вели запеклу боротьбу зі своїми бунтівниками і кандидатами на візантійський престіл – Вардою Скрілом і Вардою Фокою**. Ця допомога була очевидно наслідком договору Володимира з цісарями про подружжя з царівною Анною, якого ж то заключення мусило доконатись ще перед 988 р. А що посвоячення з візантійською династією означало вивищення »варварської« династії Рюриковичів і її держави на найвищий рівень міжнародної аристократії і було для Володимира неабияким успіхом***, він, щоб усунути перешкоду свого поганства, вже наперед вдома – в Києві чи Василькові**** – в 987 р. охристився.

До записаної Яковом Мнихом дати Володимирового хрищення наближає нас і скандинавська саґа про Оляфа Тріґвесона, норвезького короля (995-1 000) і християтеля Норвегії, який малим хлопцем разом з матірю знаходить притулок на дворі Володимира в Новгороді, після втрати батьком норвезького

---

* Микола Чубатий: »Історія Християнсства на Русі-Україні, том I, Рим – Ню Йорк 1965, стор. 125.

**Варда Фока був поставлений головним командантом цісарських військ в боротьбі проти збунтованого начальника малоазійських військ Варди Скріла. Одначе оба полководці Скріл і Фока, як великі візантійські землевласники, скоро порозумілись і останній проголосив себе цісарем Візантії. Він теж старався про порозуміння з Володимиром Великим.

***Споріднення з гордою візантійською династією є у ці часи майже недосяжною мрією наймогутніших володарів европейських країн. Напр. старання імператора Священної імперії німецького народу, Оттона I. (939-973) чи французького короля Роберта II. Капета (996-1031) посвоячитись з візантійським цісарським родом успіхом не увінчались.

За »Непорушною постановою святого і великого Константина« тобто цісаря Константина Порфірородного (913-959), заходи іншого нерівного і не визначного роду посвоячитись з імператором Ромеїв уважалось греками жаданням недорічним, абсурдним і ганебним.

Іван Цимісхій, що обняв візантійський трон в 10 літ після смерти автора вищенаведеної постанови, справді погодився на подружжя своєї своячки Теофано з німецьким цісаром Оттоном II, [illegible]е вона не була вповні »порфірородною«, тобто не була царівною.

****Хресне ім'я Володимира – Василь – каже догадуватись, що місцевість його

престолу. Підрісши, Оляф вибирається до Візантії, там приймає християнство* та, по повороті в Київ, навертає на Христову віру й свого старшого добродія та приятелля – Володимира. Це мало статись десь в половині 897 р., а хрищення доконати грецький єпископ Павло, якого Оляф привів з Візантії. Хоч у сазі наявні й фантастичні речі, то записані нею події і особи відповідають історичній правді.

За свідченням Якова Мниха, Володимир взяв Корусньв 989 р. Пішов він там не христитись а мститись на Візантії за віроломство заключеного договору. Коли доля старої македонської династії була при видатній помочі руського 6 000-ного військового корпусу врятована (руське військо двічі розбило Варду Фоку), візантійські цісарі, видно, стратили охоту посвятити порфіроородну сестру володареві »варварської« держави. Допіру упадок візантійської чорноморської митрополії та загроза втрати й інших европейських посілостей на річ могутньої Руси можливо й на спілку з болгарами (Володимир грозив походом і на сам Царгород), приневолили грецьких цісарів до замирення, умовини якого, як сильніший, диктував мабуть Володимир. Крім руки царівни він мусив розв'язати і справу майбутньої Руської Церкви – забезпечити її повну самостійність, знаючи з прикладу Болгарії**, що у візантійському розумінні церковна залежність потягала за собою і політичну підлеглість Царгородові.

Навернення поганського народу на християнство греки розуміли дослівно так, як пише про це царгородський патріярх Фотій у свойому окружному посланні з 867 р. відносно причорноморської Русі, яка десь у 860 роках була греками християнізованою: »Русь, нарід загальнозвісний із своєї нелюдськости і войовничости, змінила свою поганську віру на християнство, прийняла єпископа і з ворогів стала підвладною приятелькою імперії«***. Володимир, маючи військову перевагу над Візантією та грецькі причорноморські посілості у своїх руках, хіба не потребував ставати »підвладним приятелем« грецьких цісарів.

хрищення був таки Васильків.

*о. Мирослав Ріпецький свідчить, що Оляф приняв християнську віру в Англії і разом з англійським священиком навернув Володимира на християнство, а хрищення довершив грецький єпископ Павло у Василеві коло Києва. Теж і митрополит Андрей Шептицький з нагоди ювілею 900-ліття хрищення України пише, що »Впливові норвезького князя Оляфа, який визначався великими християнськими чеснотами та святістю життя, мабуть треба завдячувати, що князь Володимир Великий прийняв християнську віру«. (»Святий Володимир Великий«, Мондар, Альберта 1953, стор. 11-12).

**Володимирові мусило бути відомим, що постійні збройні конфлікти поміж Візантією і Болгарією виникали на церковному ґрунті. Ледви вспів він вернутись з Корсуня в Київ і зайнятись християнізацією краю, а вже щойно перед замахом Фоки врятований ним Василь II. розпочав загарбницьку війну проти неповірних болгарів. Війна та закінчилась 1018 р. повною окупацією Болгарії та ліквідацією Охридської патріярхії, а показом огидної брутальности християнителів Болгарії було осліплення в 954 р. 14-тисячної армії болгарських полонених, залишаючи одне око тільки що сотому. Цим одноокимсотникам наказав Василь повести цю ж 14-тисячну армію сліпців перед трон свого болгарського »підданого приятеля« Самуїла, який, побачивши безліч сліпців, впав трупом.

***Михайло Грушевський »Історія України-Русі«, том I, Книгоспілка Нью Йорк, стор. 404.

Про початкове становище руської Церкви брак джерельних вісток, але – як гадає проф. Чубатий* – »саме гробова мовчанка візантійських джерел про цю справу, пильне цензорування візантійцями усяких вісток в руських джерелах про первісний правий стан Руської Церкви, та й факт, що за Володимира Руська Церква була від візантійського патріярха напевно незалежна, отже в розумінню східнього церковного права вповні самоуправною, усе це разом взяте, дає нам право заключити, що Володимир в Корсуні виміг також на Візантії самоуправу Руської Церкви під власним архиєпископом«. А що на руській території існувало вже Тьмутороканське архиєпископство**, як одиниця Руського Каганату, то – на думку Чубатого – розв'язка церковної справи й не насувала великих труднощів. Візантійський цісар і патріярх мусили визнати цьому ж архиєпископству самоуправні права (на взір самоуправної Церкви Кипру) і так уповні від Царгородського патріярха незалежний Тьмутороканський архиєпископ став першим первоєрархом Церкви Київської Руси.

Відомо, що в Корсунь прийшли до Володимира посли від папи римського. В якій справі висилає папа Іван XV їх до володаря Київської Русі літописець не записав. Одначе це не підлягає найменшим сумнівам, що передання Русі мощів св. Климентія, папи римського, не було їхньою одинокою і найголовнішою метою. До цього ж посольства на візантійській території було б мабуть і не дійшло, якщоб Володимир був захотів або був приневолений піддати свою Церкву зверхності царгородського патріярха і тим самим стати »підвладним приятелем« Візантії.

Як візантійські цісарі, так само й імператори західно-римської священної держави німецького народу під претекстом ширення християнства намагались за посередництвом експортованого ними духовенства поширити і сферу своїх політичних впливів. Навіть коли б Володимир не був у силі забезпечити самостійність своїй Церкві, то мусив він знати, що під політичним оглядом далекий Рим вигідніший ніж близький Царгород.

Брак конкретних даних про початки києво-руської Церкви та про її правне становище в наших початкових літописах можна пояснити тільки грецькою чисткою, внаслідок якої ці невигідні для Візантії місця відпали і частинно були заступлені сприятливими їй політичними легендами. Неймовірно, щоб перші літописці, до того й самі духовні особи, про перших єпископів і митрополитів, про управу своєї церкви та її відносини до інших церков нічого не писали, під час коли в тогочасних літописах інших народів Церква займає перше місце.

Скупі та нерідко й розбіжні дані про початки руської Церкви викликали серед істориків широку дискусію з приводу того, яку ієрархію встановив Володимир на Русі-Україні. І так відносно походження першої ієрархії у цій країні виник в останніх десятиліттях ряд теорій, з яких найбільш популярними є візантійська, римська та болгарська або охридська теорії.

---

*Микола Чубатий »Історія християнства на Русі-Україні« Рим – Нью Йорк 1965, стор. 223.

**Вже в другій половині IX ст. християнство Руського каганату на Причорноморщині було оформлене власною церковною організацією – мало власну єпархію з осідком в Тьмуторокані, що входила в склад ґотської митрополії в Доріс. Десь в половині слідуючого століття, за цісаря Константина Порфірородного Тмьуторокань є архиєпископством, підлеглим прямо візантійському патріярхові. Теж каталог з часів Івана Цимісхія (969-976)

1. Візантійська теорія, сперта на »Повісті временних літ«, займає становище, що першу ієрархію дала Русі Візантія. Володимир прийняв візантійського митрополита разом з »корсунськими попами« та від самого початку київського митрополита призначував і висвячував константинопольський патріярх за згодою імператора ромеїв і тим самим руська Церква була Візантії підлегла (так як це було від другої половини XI ст. аж по домонгольську добу).

Одначе, десь на початку XX ст. ряд учених поставив цю теорію під сумнів, мотивуючи її заперечення вже вище згаданою мовчанкою грецьких джерел про хрищення Київської Русі і візантійською цензурою нашої »Повісті«. Згадка пізніших джерел про Михаїла та Леонтія*як перших Константинопольським патріярхом Фотієм поставлених Київських митрополитів є тут слабим арґументом, коли патріяршество Фотія припадає на роки 858-867 і 978-886. Теж згадувані в »Повісті« ведені напасом »корсунські попи« є не післянцями Візантії, а її запеклими противниками, що стояли мабуть в опозиції до корсунського єпископа. Виявивши Володимирові таємницю корсунських водопроводів, були вони в очах греків і зрадниками візантійської імперії. Зовсім добре могли вони бути і корсунянами руського походження (звідси могла походити їх симпатія до володаря руської держави) та говорити мовою русичам зрозумілою.

(Далі буде)

вичислює Матрахон тобто Тьмуторокань як архиєпископство, яке у той час було вже поглинуло й сусідню грецьку епархію Зікхію. Євангеліє і Псалтир »роуськыми письмены писано«, знайдені св. Кирилом в 858 р. в Корсуні яказують на це, що в той час богослужбовою мовою Тьмутороканської єпархії була вже не грецька, а церковнослов'янська мова.

*Никонівський Літопис та Книга Степана, які походять з XVI ст., подають, що першим київським митрополитом до 992 р. був Михаїл, а Леонтій був його наступником. Одначе численні дослідники історії церкви відкидають Михаїла, а первоєрархом києворуської церкви уважають тьмутороканського архиєпископа Леонтія.

З одного із грецьких полемічних творів »Письмо Леонта Митрополита Переяслава на Русі проти Римлян про опрісноки« виходило б, що Леонтій був митрополитом Переяслава. Автентичність цього твору є одначе сумнівною. Коли ж першим, що закинув латинянам вживання до св. Літургії неквашеного хліба був грецький патріярх Михаїл Керулярій (1043-1059), то протиримський полеміст Леонт міг жити хіба після церковного роздору в 1054 р. і не був митрополитом Переяслава або авторство цього ж письма про опрісноки після роздору тенденційно приписані тьмутороканському архиєпископові Леонтієві, що, ставши за Володимира первоєрархом руської церкви і доїждаючи з Тьмуторокані до Києва для полагоджування церковних справ, мабуть на довший час зупинився в Переяславі, центрі лівобережних фортифікацій. По смерті Володимира Тьмутороканський архиєпископ майже постійно перебував в Переяславі, мабуть і звідси згадка в деяких джерелах про митрополита Переяслава.

Ставлення перших київських митрополитів Фотієм можна пояснити тільки поплутанням Київської Русі з Тьмутороканською Руссю, яка за Фотія десь у 860-тих роках була греками християнізована або прямо тенденційним провізантійським фальшуванням дійсности, обрахованим на оправдання грецького верховодства над києво-руською Церквою, митрополитів якої мав би ставляти царгородський патріярх вже від самого початку її існування.

ПРО ІЛЮСТРАТИВНЕ ОФОРМЛЕННЯ ЖУРНАЛІВ

Від декількох років з чималим заінтересуванням слідкую за гарним розвитком журналів для юнацтва »Крилаті« й молоді »Аванґард«.

Не маю заміру обговорювати усіх примет тих пожиточних журналів, бо це краще зможуть зробити ті, що займаються видавничими і виховними справами. Моя увага скуплюється на одній складовій частині журналів, а саме на ділянці примінення елементів образотворчого мистецтва у виховно-дидактичних процесах.

Значення образотворчого мистецтва як виховного чинника у нас ніколи належно не доцінювалося. Є це тема доволі обширна, якої коротким нарисом ніяк не дасться огорнути. Тут ограничуся до деяких яскравіших примірів.

Шкільні підручники, книжки і журнали для молоді і дітей в цілому світі, у всіх народів завжди ілюструвалися репродукціями творів найкращих мистців. Хто хоч побіжно інтересується тою ділянкою, без труду знайде пребагато примірів в усіх країнах Европи, а особливо на американському книжковому ринку. Старше покоління українців напевно пам'ятає, як та ділянка виглядала у наших безпосередніх сусідів – у поляків і в москалів.

Христоматії для російської молоді були добре ілюстровані репродукціями творів найкращих мистців країни, як – Левітан, Репін, Васнецов, Куінджі, Айвазовський, Суріков, Верещаґін та інші. Польська шкільна лектура: читанки, підручники з географії, з історії також були старанно оживлювані репродукціями творів Хелмонського Косака, Ґротґера, Мальчевського, а першусього Яна Матейка. Річ самозрозуміла, що шкільні приміщення, та домівки для молоді були завжди декоровані побільшеними репродукціями тихже мистців. Яке це мало значення для виховання молоді, не треба хіба розводитися.

Якщо перенесемо погляд на нашу дійсність, з жалем мусимо ствердити, що загальний вид має поважні браки.

Погано друкована книжка, а зокрема шкільний підручник всюди в світі є неґативним виїмком; у нас – на превеликий жаль – рідкістю є добре друкована книжка, зі старанно дібраними черенками, з правильним марґінесованням і зі скрупулятним доцільним добором ілюстрацій, яких техніка друку була б на належному поземі.

Годі вирахувати всі причини, якими часто виправдуємо недостачі друкованих у нас книжок. Оправдання не змінить стану. Зокрема ілюстраційний матеріял дуже часто є скандальний, особливо в тих книжках, які здебільша стають навчальними підручниками. Тут варто заакцентувати т.зв. ілюстровані історії України. При наявності доброго ілюстраційного матеріялу з різних епох, видавці найчастіше використовують дуже сумнівної вартости ілюстрації зі старих, збитих кліш, через що замість книжки, виходить макулятура, з якої молодь нічого не скористає, а яка радше її відштовхне від пізнання культури свойого народу, що повинна починатися саме від культури книжки.

Тому треба щиро радіти кожним намаганням покращати справу.

Я вважаю, що журнал »Авангард« робить серіозні зусилля, щоб своїм читачам дати змогу запізнатися з творами наших мистців. Тут слід підкреслити незвичайно пожиточну співпрацю з журналом доктора Володимира Поповича, який своїми сконденсованими і добре ілюстрованими нарисами ясно і прозоро накреслює постаті визначніших українських мистців та описує характер їх творчої праці. З того виходить усебічна користь: в тих нарисах зберігається багато важних, часто малозвісних подробиць з життя українських мистців поза межами батьківщини, популяризується імена деяких мистців, про яких наш загал менше знає, та врешті молодь пізнає зразки образотворчого мистецтва, які творять укаїнські мистці в світі.

Те саме торкається »Крилатих«, де з неменшим пожитком співпрацював мистець Богдан Певний, який з великою зарадністю пера і з чималою ерудицією опрацьовував короткі біографічні нариси про поодиноких сучасних мистців. До кожного нарису автор додавав особисту фотознімку обговорюваного мистця, а редакція друкувала кольорову репродукцію його твору на обкладинці. Як бачу, редакція старається продовжувати ту пожиточну традицію, що підносить естетичний вигляд журналу і також популяризує творчість українських мистців.

Річ ясна, що про всі явища в тій ділянці не дасться сказати, але про одно з них таки не можна не сказати. Не пам'ятаю в котрому числі і котрого року почали появлятися фрагменти адаптації повісті п.з. »Тарас Бульба« М. Гоголя. Фрагменти ідуть серіями рисунків на взір т.зв. »каміксів« дуже популярних в Америці. Ті рисунки зразу звернули увагу добрими пропорціями елементів, вправністю накреслювання форм і непоганою характеристикою дієвих осіб. Дух тих рисунків і психологічний підхід до сюжету свідчить, що мистець-рисівник має не тільки чималу технічну заправу, але також вміння вчуватися в духа рисованої повісти.

Я був щиро здивований, коли довідався, що автором тих рисунків, який підписується псевдонімом »Нептуп«, є італієць. З виконаної праці видно, що мистець старався добре перестудіювати побут і психологію нашої козацької доби, яку він успішно передає у героїчному насвітленні. Деякі моменти є схоплені дуже переконливо і з повною суґестивністю, на яку не кожний український мистець зміг би здобутися.

Певно, що при всіх позитивах надто скрупулятний читач зможе зробити чимало цілком слушних завважень. Одним з них може бути питання, чи характеристика головного героя повісти Тараса Бульби є правильна. Під впливом попередніх сугестій, головно російського походжння, Тарас Бульба врисувався в уяві багатьох читачів в дещо іншому вигляді. Йдучи за тими уявленнями, він мав би бути людиною доволі тяжкої будови, присадкуватий, з бочкоподібним черевом, одягнений яскраво, певно ясночервоний жупан, лице широке, червоне, густий, довгий, сивий вус, а на голові біла, мохната баранкова шапка з буйним барвистим верхом. Вдача його жива, темпераментна, голос з нахилом до тубальної галасливости...

Цей зовнішний вигляд і характеристика дуже докладно покрива-

ються з виглядом великого і грубого козака, якого Ілля Репін намалював по правім боці своєї славної картини – »Запорожці пишуть лист до султана«. Така характеристика Бульби також є близька до прикмет Сєнкевічівського Заглоби.

При ближчій аналізі особовости Тараса Бульби, яку створив Микола Гоголь, без труду дасться завважити, що поруч усіх інших прикмет, Бульба є героїчною постаттю, людиною-ідеалістом, безстрашним воїном, вірним свойому народові. Він відзначається гідністю вождя, залізною волею і достойністю високого козацького старшини. І тут, мені здається, мистець з псевдонімом »Нептун« не робить засадничої похибки, коли Тараса Бульбу старається представити в героїчному насвітленні, без сугестії попередних, не конечно вірних прототипів.

Самозрозуміло, що при такій численній продукції ілюстраційного матеріялу мистцеві попадаються деякі недотягнення у подробицях побуту, одягу чи архітектури. Він, приміром, надто уподібнює козацькі самопали до модерних крісів, які вживалося в арміях до останньої війни; жупани у нього часто мають вигляд камізоль без вильотів; архитектура в особливих випадках, коли нею зображуємо відомі історичні пам'ятки, вимагала б уважнішої провірки. Тут маю на увазі, приміром, вигляд січової церкви, яку мистець зображує в грудневому числі з 1975 р. на стор. 13. Вийшов нонсенс. Вигляд тої церкви є доволі добре відомий.

Так можна би наводити чимало інших помилок, одначе ті недотягнення ніяк не применшують знаменитого виконання цілости, яку пан »Нептун« робить дуже похвально і з користю для журналу.

Прийміть мої слова признання і пошани. Ваш **Петро Андрусів**

Ілюстр. П. Андрусіва до казди про Лицаря Добриню.

ПОВНИЙ УСПІХ МОЛОДІ У ВИСТАВІ »ЕЛЕКТРИ«

Відрадним явищем слід назвати факт, що у Філядельфії знайшлось до пів сотні молоді, юнаків і дівчат, що вирішили спробувати своїх сил в українському драматичному мистецтві. Молодь ця створила »Театральну студію молоді« при »Театрі у п'ятницю« під керівництвом Володимира Шашаровського і взялась солідно до підготови першого театрального виступу, яким стала вистава »Електри«, п'єси написаної Ярославом Климовським за старогрецьким мітом.

В суботу 15. травня 1976 »Електру« поставлено в театральній залі Ля Сал каледжу. Українська громада позитивно відгукнулась на змаг молоді й повністю заповнила залю. Серед приявних був філядельфійський Єпископ-Помічник Кир Василь. Вистава пройшла з повним успіхом: молоді актори заімпонували добірною мовою, драматичною грою й творчим ентузіязмом, що дозволив їм пройти всі труднощі, пов'язані із нелегкою виставою старогрецької драми.

Це інша справа, що в опрацюванні Ярослава Климовського ця старогрецька драма мала дуже сучасне звучання. Климовському вдалося поєднати старогрецький міт із сучасним життям українського народу та його визвольною ідеєю. Боротьба визвольного підпілля проти тирана Еґіста в

Володимир Шашаровський, інсценізатор »Електри« і Ярослав Климовський, автор п'єси взаємно дякують собі за співпрацю.

Електра з дівчатами

Мікенах явно перекликалась з боротьбою визвольного підпілля в Україні. Це пов'язання стало джерелом інспірації для молоді, мотором її відчуття й зрозуміння теми, що й передалось публіці.

Історія Електри, дочки мікенського царя Агамемнона, що керував походом Греків на Трою, часто використовувалась драматургами для створення п'єс, що до останнього часу мали великий успіх у театрах, от щоб згадати тільки американського драматурга Юджина Ґ. О'Нейла 1888 – 1953, якого трилогія »Електра« мала величезний успіх у театрі в тридцятих роках нашого століття, але й ставилась теж цілком недавно. Для української сцени вперше міт про Електру і її помсти над рідною матірю Клітемнестрою та її коханцем Еґістом, адаптував Я. Климовський. В його адаптації поставлено наголос на народню конспірацію під проводом брата Електри Ореста й самої Електри проти тирана Еґіста та матері Клітемнестри, вбивниці їх батька Агамемнона. Хоча адаптація обмежена є до цієї теми, вона є дуже сценічна і Я. Климовський без сумніву збагатив сценічний репертуар українських театрів.

Успіхи вистави, що мимо натяків на сучасність, все ж таки була старогрецькою драмою, всеціло залежав від постави режисера і його здатности перемінити текст у цікаве видовище. По суті, у виставі »Електри« було двох режисерів: Володимир Шашаровський і Роман О. Швед, яким треба признати, що вони потрапили використати всі можливі елементи театральности цієї п'єси. Досвідчений актор і режисер В. Шашаровський драматично опрацював »Електру« до подробиць. У грецьких драмах дуже важливу ролю відограє »хорос«, що збірною деклямацією коментує театраль-

ну дію. З »Електрі« цим »хоросом« став гурт мікенських дівчат із своєю проєідницею Аретою. Ролю Арети блискуче відограла Наталка Ковалишин, здібна акторка й прекрасна декляматорка. Під її проводом, »хорос« мікенських дівчат була бездоганна, їхні хороводи й збірні деклямації були виконані дівчатами ентузіястично та були найсильнішим козирем вистави й полонювали всеціло душу глядача. Ось імена й прізвища цих надзвичайних дівчат, що на їх конто, перш за все, треба записати успіх вистави: Мотря Бойко, Рома Касія, Оля Ковальчук, Наталка Ковалишин (дублювала теж у ролі Хризотеміс, сестри Електри) , Ія Лабунька (дублювала в ролі шпигунки Софонії) й чотири сестри Михалюківні, відомі вже громаді із своїх рецитаторських виступів: Марянка, Оксана, Оля й Уляна. Мистецький успіх »хоросу« – це головна заслуга В. Шашаровського, який вклав чимало важкого труду, щоб його здобути.

Заслуга молодого архітекта Романа О. Шведа, про якого в програмці кажеться, що він був »асистентом режисера й сценографом«, була власне у цій »сценографії«. Р. О. Швед не тільки подбав за графічну черговість багатьох сцен, але й увів численні іновації, що тільки причинилися до успіху п'єси. Тут було все: звукові й світляні ефекти, висвітлювання прозірок на екрані (вони зображували, головно, Клітемеcтру за картинами малярки Софії Лади) , режисерія групових сцен і хороводів. Дякуючи інвенції Р. О. Шведа вистава »Електри« набрала модерного характеру і це теж усучаснювало її. І дякуючи йому, п'єса із прологу (дуже гарно виведеного) і двох дій проходила в швидкому темпі, що тільки загострювало зацікавлення глядача.

Вистава виявила теж цілу низку добрих акторів, що словно й драматично стояли на високому поземі. Серед десятків молодечих акторів, були теж три старші досвідчені актори: Василь Кострицький, Володимир Доброволь ський і Володимир Мельник. У виставі ці три панове були цим необхідним звеном, що сполучав молодечу театральну студію із досвідом старшої ґенерації акторів. В. Кострицький дуже переконливо відограв ролю виховника Електри й Ореста – Теодота, створюючи вірний тип. В. Добровольський у ролі Агата й В. Мельник у ролі рапсода дали зразок доброї, опанованої гри. Все ж таки, характеризація рапсода, на нашу думку, вимагала б певних коректур.

З молодечих акторів, Роксоляна Чорпіта в ролі »Електри« мусіла подобатися. Це інтеліґентна, вразлива дівчина, з виразними драматичними талантами, що вже пророкують театральне майбутнє, якщо захоче йому присвятитися. Її »Електра« була відчута молоденькою артисткою до подробиць і добре представлена словом, мімікою, рухом і жестом. Індивідуальні ролі були добре відограні членками »хоросу«: Н. Ковалишин (у ролі Хризотеміс) і Ією Лабунька в ролі шпигунки Софонії. Ця друга роля була трудніша, але І. Лабунька дуже добре дала собі раду із своїм завданням.

Серед молодечих акторів найтрудніше завдання мав Роман Кнігицький у ролі Ореста, але він легко пройшов усі складні перипетії своєї ролі і дав вірний тип. Дуже добрий був поставою й грою Андрій Максимович у ролі Пилада. Йому можна звернути увагу, що він повинен більшу увагу звертати на Електру, як на дівчину, яка йому дуже подобається. У міті про Електру кажеться, що у майбутньому Пилад стає чоловіком Електри.

(За »Америкою«)

Виховники

проф. Гр. Ващенко

ОСНОВНІ ЗАСАДИ РОЗУМОВОГО ВИХОВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

(Продовження)

Сучасна педагогіка, як показано вище, стоїть на тому, що в навчанні треба *органічно сполучувати зміст і форму,* що, подаючи учням знання, слід в тойже час дбати про розвиток т.зв. формальних здібностей інтелекту. Тому загальна формуловка мети інтелектуального виховання нашої молоді може бути така:

1. дати нашій молоді ґрунтовні й систематизовані знання, що стояли б на рівні сучасної науки й відповідали б вимогам, що ставить перед нашим народом історія,

2. розвинути у молоді т.зв. формальні здібності інтелекту, як спостережливість, пам'ять, творчу увагу й логічне мислення, враховуючи при цьому психічні властивості українського народу.

Розкриваючи цю формуловку ми спочатку спинимося на першому з цих завдань, що стосується змісту навчального процесу. Подати учням грунтовні і систематизовані наукові знання, – це значить виробити в них певний науковий світогляд. Мати світогляд це значить уявляти собі буття, як цілість з певними частинами, уявляти зв'язки між цими частинами й ті закони, яким підлягає буття та його частини. В світогляді треба відрізняти основне і похідне. Основне – це уявлення про буття, як цілість, про природу його, про основні закони, яким воно підлягає. Похідне, або часткове, – це те, що стосується окремих частин буття або окремих явищ його, знання про ті закони, яким ці явища підлягають. Напр., уявлення про те, що світ безмежний або обмежений, що буттям керує Абсолютний Розум, або воно підлягає сліподіючим законам, становлять основну частину світогляду. Знання про якусь державу, про її населення й культуру, а також знання законів Архимеда чи Паскаля стосується до похідної, часткової частини світогляду. В залежності від того, як здобуті й обгрунтовані й приведені до системи знання про світ, – світогляд може бути науковий і ненауковий. Науковий світогляд складається зі знаннів, що здобуті за допомогою перевірених і продуманих метод, знаннів свідомо приведених до певної системи і логічно обгрунтованих. Світогляд ненауковий складається із знаннів і уявлень, здобутих без застосування спеціяльних метод, логічно необгрунтованих і неприведених до певної системи.

В залежності від того, як людина або група людей розв'язує основні світоглядові питання, світогляд може бути ідеалістичний або матеріялістичний. Коли за основу буття визнається матерія, а все останнє і в тому числі такі явища, як мислення людини, її почуття й прагнення,

трактуються, як суто матеріяльні явища, функції або властивості матерії, – такий світогляд називається матеріялістичним.

Коли ж людина визнає, що в основі буття лежить дух, або визнає існування нематеріяльних явищ, що істотно відрізняються від явищ матеріяльних, – такий світогляд називається ідеалістичним.

Світогляд має дуже велике значення не тільки в інтелектуальному житті окремої людини чи суспільства, а і в житті суспільному, політичному й навіть економічному. Доказом цього може бути вся історія людства. Прийняття якимсь народом нової релігії в корені міняло його життя і то не тільки культурне, а й політичне. Прикладом цьому може бути римська імперія після прийняття християнства, а також історія арабів після прийняття ними магометанства. Таким же яскравим доказом висловленої вище думки може бути гітлерівська Німеччина і большевицька СССР. Не можна заперечувати того, що націонал-соціялізм був виразом прагнень німців до панування над іншими народами, а большевизм – формою російського імперіялізму. Але не можна заперечувати того, що ці дві системи й саме внесли дуже великі зміни в життя німців і росіян, а також народів, окупованих ними.

Ото ж питання про вироблення світогляду в процесі навчання набирає першорядного значення. Навіть для малоосвіченої людини ясно, що тепер іде завзята боротьба між світоглядами: матеріялістичним і християнсько-ідеалістичним. Не треба думати, що ця боротьба почалася лише після большевицької революції 1917 року. Вона точиться вже давно, і з 1917 року вона набула гострішого характеру. В наслідок цієї боротьби большевицький матеріялізм опанував більше ніж шосту частину світу, а тепер намагається захопити й цілий світ. Демократичні народи Европи й Америки освідомили небезпеку, що загрожує світові й шукають в християнській ідеалістичній ідеології зброї в боротьбі проти катастрофи, що насувається. Але, коли йде питання про виховання молоді, то не треба забувати, що матеріялістичні тенденції давно вже просякають в науку, мистецтво, мораль і політику. Тому перед культурними діячами сучасности постало складне й відповідальне завдання – переглянути спадщину минулих віків і на основі ідеалізму створити нові концепції. Ця робота почалася ще до останньої війни в галузі науки, зокрема природознавства і соціології. Починається вона і в галузі мистецтва, зокрема літератури, а також в галузі моралі й філософії.

Така ж сама робота має бути пророблена і в галузі шкільного навчання. А що школа не творить сама науки й мистецтва, лише передає їх здобутки молоді, то справа побудови змісту навчання в умовах боротьби за християнсько-демократичний світ буде залежати від того, як розгорнуть свою роботу філософи, учені й мистці. А проте, вже й тепер педагоги мусять ретельно переглянути спадщину, що вони мають передати молоді.

Щодо виховання української молоді, то тут ми маємо дуже добру спадщину перш за все в наших релігійно-моральних традиціях. Мораль нашого народу, будучи просякнута духом християнства, стояла на дуже високому рівні. Тому на студіювання історії українського народу

і то не лише політичної, а й культурної, треба звернути особливу увагу. Таку ж увагу треба звернути на студіювання нашого фолкльору в якому відбився світогляд українців та наше минуле. Йому треба приділити значно більше уваги, ніж приділялося до того часу. Щодо літератури, яка має такий великий вплив на розвиток світогляду молоді, то тут перш за все мають велике виховне значення такі великі поети й письменники, як Шевченко, Франко, Леся Українка і Олесь. Всі вони стоять на засадах великого ідеалізму, а твори Шевченка і Франка (особливо »Мойсей«) пройняті ще до того християнськими ідеями. З метою виробити в учнів ідеалістично-християнський світогляд при побудові програми й викладанні курсу української історії, треба особливо звернути увагу на ролю християнства в розвитку нашої культури, об'єднуючу ролю церкви, на ролю церковних брацтв і т.п.

Матеріялістичний світогляд міцно вкорінився в науках природничих. Якраз на ці науки в першу чергу спираються матеріялісти в своїй боротьбі проти ідеалізму. Під прапором цих саме наук ішов, між іншим, і російський нігілізм XIX століття, що породив потім большевизм. Нові відкриття в галузі фізики й хемії дають підстави для побудови ідеалістичних концепцій і в галузі природничих наук. Тому викладачі природознавства мають пильно слідкувати за новими течіями в цій галузі і використовувати здобутки їх в шкільному навчанні молоді, а також в позашкільній роботі з нею.

Зрозуміло, що основну ролю у виробленні християнсько-ідеалістичного світогляду має посідати релігія. Але історія показала, що викладання її не завжди досягає своєї мети. Бувають навіть випадки, що невдале викладання її, або взагалі невірна організація релігійного виховання й навчання призводять іноді не тільки до релігійної байдужности, а навіть до отвертого й войовничого атеїзму. Російські духовні семинарії в другій половині XIX століття і початку XX століття були розсадниками атеїзму в значно більшій мірі ніж гімназії. Кощунственна, безбожна організація »Всепянєйшій, всешутейшій сінод« заснована ще Петром I, збереглася із всім своїм потворним і жахливо-диким ритуалом не в якомусь університеті, а в Московській Духовній Академії. Причин таких несподіваних наслідків релігійного навчання багато. Тут мали значення загальний настрій суспільства, особливо інтеліґенції, що була під великим впливом матеріялістичних і революційних течій, занепад ролі церкви, що стала знаряддям в руках царського уряду. Але тут відогравало певну ролю й саме релігійне навчання в школі а саме: формалізм у викладанні релігії, байдужність до релігії а іноді й атеїзм викладачів (особливо це стосується деяких професорів Московської Академії), невідповідні методи навчання і викладання, іґнорування вікових особливостей дітей. Принаймні в царській Росії було немало шкіл, особливо дівочих, із яких виходили люди з релігійним світоглядом і щирими релігійними почуттями. Це були якраз ті школи, де навчання релігії стояло на відповідному рівні.

Отже, борючись за ідеалістично-християнський світогляд в цей надзвичайно відповідальний період нашої історії треба особливу увагу звернути на викладання релігії в школі. Зокрема треба ретельно переглянути програму його під тим оглядом, щоб учень, закінчуючи загально-

освітню школу, мав певне уявлення про догми церкви й християнську мораль, про історію Вселенської Церкви і Церкви української. Ці знання не мусять бути зовнішним нашаруванням у голові учня, а стати органічною частиною його світогляду. Це може статись лише тоді, коли навчання релігії не тільки буде давати матеріял для пам'яти й розумувань, а буде промовляти й до серця учнів, бо в релігії емоційні моменти посідають не менше місце, ніж інтелектуальні. Тому релігійне навчання вимагає особливої спеціяльної методики. Тут мало місця може мати евристика в її звичайній формі, а зате широке місце має посісти просякнена релігійним почуттям розповідь. Та основну ролю у релігійному навчанні посідає особа вчителя, його власна релігійна настроєність, бо щире слово легко знаходить для себе відгук у дитячому серці, а, з другого боку, це серце скоро відчує нещирість вчителя.

Завершенням знання, цариною наук є філософія. Саме вона розв'язує основні питання буття, пізнання, моралі, мистецтва. Без знання філософії не може бути закінченого наукового світогляду.

Філософію вивчають тепер звичайно у високих школах і то не на всіх факультетах. Отже, коли ми хочемо, щоб наша молодь, закінчуючи загально-освітню школу, мала більш-менш окреслений світогляд, доцільно ввести в навчальний плян цієї школи хоч елементи філософії.

Філософія – є завершення знаннів що їх одержують учні в загальноосвітній школі. До цього вони студіюють окремі дисципліни, що входять в навчальний плян школи. Не розглядаючи детально питання про такий плян, бо це є спеціяльна дидактична тема, скажемо декілька слів про основи, на яких він має будуватись.

Сучасні складні обставини життя українського народу вимагають від нього, і то не тільки від проводу, але й від пересічного українця, високої національної свідомости, знання історії свого народу, його традицій, його досягнень в галузі духової й матеріяльної культури, літератури, мистецтва й техніки. *(Далі буде)*

У Видавництві СУМ появилася довгоочікувана книжка пера відомого українського Педагога проф. Григорія ВАЩЕНКА п.з.

ВИХОВНИЙ ІДЕАЛ

На 208 стор. Автор розглядає большевицький виховний ідеал з його критикою, християнський виховний ідеал і похідний від нього загальноевропейський виховний ідеал. В другій частині порушує питання НАЦІОНАЛІЗМУ й ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗМУ та на підставі історичних даних виводить УКРАЇНСЬКИЙ ІДЕАЛ ЛЮДИНИ. Книжка дає відповідь на всі питання українського християнського світогляду і йому протилежних течій. Ця книжка повинна знайтися в руках кожного учителя, виховника і батьків, що мають допомагати своїм дітям засвоїти українську духовість. Набувати книжку у референтів сумівських видань по Осередках та в українських книгарнях.

Фізична Культура

Д-р Степан ЗОЦЦУК

Підстави здоров'я

(Продовження)

Білки рослинного світу є повновартісними і навіть перевищають білки звіринного світу. Такий авторитет на полі дослідів харчів, проф. Шуфен, пише, що »бараболя є королевою щодо якости білків поміж усіма знаними постачальниками білків, як молоко, м'ясо і яйце«. Заковика, нібито у харчах рослинового походженя немає досить деяких основних амінових кислин, як прим. лізини, на що заєдно поклинувались деякі фачатики, теж розв'язано, виказуючи, що добір двох білконосних харчів із рослинного світу так себе взаємно допоняють, що з того виходить їх вища вартість ніж би то виходило зі суміші амінових кислин в обох. Так доповняють себе: 45% кукурудзи і 55% стручкових харчів, або 9/10 зернових і 1/10 зеленого листка, бараболя, повне зерно і зелений листок, або бараболя і одне сире яйце, зерновий харч або бараболя і чашка молока. Перевага білконосних харчів із рослинного світу над харчами із звіринного світу полягає в тому, що в перших не має стільки отруйних речовин (прим. пурин, сечової кислини, холєстеролю і т.д.), що в них немає взагалі т.зв. вилонних речовин (екстрактів субстансис), які разом з першими прямо бичують нервову систему новородка, дитини, молодця і дорослого, що білконосних харчів рослинного походження не можна забагато з'їсти, а якраз навпаки, коли йдеться про білконосні харчі звіринного походження. З'ївши їх забагато, обтяжуємо кормовід, нирки і кровопроводу якраз тим, що впроваджуємо не лише забагато пурин, сечової кислоти, амінових кислот, головно тирозини, триптовану і метіоніни, але ще холостеролю і варської солі, всі завалюють міжклітинні простори, т.зв. зрувоткань, перемінюючись у ялозину (амилоїд), а це є початок вапніння судин. Вапніння судин мозку нищить цілі сузір'я клітин мозку; отже поволі нидіють і вкінці заникають згадані струни Божеської бандури, а з ними й вияв духу-душі звужується.

Згадані вилонні речовини на спілку з гормонами, які є у м'ясі, м'ясних виробах, м'ясі птиці, а які гормони заприскують звірятам назаріз, щоб збільшити вагу звірні, мають некорисний вплив на розвиток новородка, дитяти, дітвори, юнацтва; зловіщими познаками цього впливу є поява перших зубів (різаків) уже у третьому місяці життя замість у шостому, місячка у дівчат, а зміна голосу у хлопців появляються на 2 і пів до 3-ох років завчасно, з цього приводу статевий гін приходить до голосу щонайменше три роки завчасно, притінюючи розвиток в духово-душевно-

умовій ділянках; високий ріст неспівмірний з побудовою кістяка і зв'язок серцесудинного уладу і мозку. Всі ці познаки, які є вимовним доказом виродніння, названо »прискоренням« (акцелерація).

З цього приводу кровоносні судини вапніють уже (в уразі вагітної) в плодів (яких 10 відсотків плодів і новородків виказують ці зміни вапніння) . Вина в цьому – це жахливий харч, яким себе обпихають жінки взагалі, а вагітні зосібна. Такі трагічні наслідки вапніння судин, як завал серцем'язня (те, що загально звуть: »помер на удар серця«) а других вилив крови до мозку, не є обмежені до старшого віку, а навпаки, займають щоразбільше і молодші річники. У вояків американської армії, які погибли в часі першої світової війни, знайдено звапнілі судини у 40 %, а 30 літ пізніше, у корейській війні, аж у 73 відсотках! Отже »поступ« виразний і він далі поступатиме. Многомісцевий і різний щодо засягу заник клітин мозку приводить такий же многогранний вибрак у духово-душевно-умових виявах, що ми й бачимо у здоровому, виховному, суспільному і політичному відтинках

Професор Селіє окреслив незвичайний духово-душевний відчин на звичайні щоденні збудники словом »стресс«, а чинники, що спонукують це явище переобтяження, »зумовляючими чинниками«. Він знайшов, що такими є: м'ясо під кожним видом і варська сіль, якої уживаємо до солення страв. Селіє належить до чільних лікарів у ЗСА. Отже, нервовість, непосидющість, опорність всяким заходам виховання, аж до злочинности у поведінці, включно до напастливости аж до божевілля, у дітвори, молоді та й старших є прямим і непрямим робом наслідки вапніння судин, почавши вже у плоді в уразі вагітної почерез період вагіті, новородка, дитини, юнака, -чки, і дорослої. Сюди належать всі налоги (обжирство, п'янство, курення і уживання різних благоуханних середників.

Проф. Кліве М. МкКлєй досліджував справу довговічности, у повному здоров'ю в продовж 40-ка літ і ствердив, що чинниками, які сприяють довговічності, є харч, вбогий в кальорії, але зрівноважений що до достави зачинників, розчинників і потрібних хемічних первнів. Тим харчем є »скромні селянські харчі«, (зерно, всяке насіння взагалі, незмінені щодо їх відживної вартости ніякими хемікаліями, ні високою теплотою, ні млинарськими заходами, які перетворюють життєдайний харч у мертві кальорії. Потім це городина з першенством для сировини, та овочі (чим харч скромніший, а саме приготовлювання страв простіше, тим його відживна вартість є більша, а ступінь присвоєння досконаліший). Ця внутрішня господарність (економія), про яку пише наш Сковорода, є доказана сьогодні дослідниками в ділянці харчування.

Самої довговічности, яку фанатики видвигають, нібито як доказ »поступу« у медицині і сьогоднішнього способу харчування, не вистачає, бо не треба бути аж надто кмітним, щоб зауважити, як стрімголов паде й так уже невелике здоров'я загалу, упадок, якого ніякий »поступ« у медицині не стримає. Щодо окричаної довговічности, ми вправді добавили років, але не змогли добавити тим рокам здоров'я. До того й та »довговічність« уже скорочується, так що, обчислюється, біля року 2000 пересічний вік горожанина ЗСА не переступить 40-ка літ життя.

Звиродніння, у всіх видах, яке бачимо в дітей і молоді, не можна ні стримати, ні викорінити ніякими педагогічними методами, науками, ка-

рами, чи статтями у часописах, як це радив мені писати один професор, бо явище є яскраво біологічне, а затим зі злом треба боротись »від колиски«, а радше ще вчасніше, перед подруженням молодих людей.

Чи зародок отримає всі вище згадані речовини, залежить від того, що, скільки, коли, в якому душевному стані вона, вагітна жінка, їсть, п'є, чи курить, або сидить у закурених приміщеннях, перед зоровим передачником (телевізор), а не виконує ніякого руху, на свіжому повітрю і скільки його, отого руху було.

Сама недостача зачинників (вітамін), чи розчинників, спричинює вибраки а то й потворності у плодів, які в часі родів можемо бачити. Але ж бо є ще інше джерело отих сьогодні щораз частіших потворностей в тілесному, а почерез нього й в духово-душевному. Цим джерелом є отруйне середовище. В першу чергу ті отруї, які ми з'їдаємо з харчами, особливо з тими зі світу звір'ят (м'ясо, птиця, молоко і вироби з нього, яйця, риба, і т.д.), потім ті, які ми вдихаємо (тих більше 300 хемічних складників, які знаходяться у димі тютюну, димі із спаленого палива (авт, літаків, різних заводів і т.д.), ті, які ми вбираємо з алькогольними і безалькогольними напитками. В харчах звіринного походження можна знайти такі отруї, які заприскують звірині, птиці, рибі, або ті, які домішують до їхнього харчу (протизаживки, як пеніціліна, стрептомицина, тетрацикліна, хльорамфеніколь і т.д., гормони як фоллікуліна, андростерон, хемікалій проти гормону борлакової залози, утихомирюючий (транкіляйзер), хемікалій, який спричинює пучнявіння м'яса, арсенік, ртуть, оливо, отруї типу ДДТ, хемікалії зі штучних навозів, а потім всі ті живки (вірус), заживки (бактерії), токсоплязма, а їх без кінця, бо годують всю ту звірину спорошкованим м'ясом, остями риб, самих риб, яйцями, кров'ю, молоком, навіть маслом, марґариною і т.д. В тих порошках знаходяться, крім згаданих живків і заживків ще різні хемікалії; те саме відноситься до всіх консервів (м'ясних, сирних, птичиних, овочевих і городини).

Неозоре число сильних отруй постає при гниттю спожитих харчів звіринного походження у кишках. Пригадаймо, що пересічний громадянин у краях з добробутним способом життя споживає білки звіринного походження, що становлять половину денного запотребування кальорій, замість менше ніж 7 % білкових кальорій, цебто 35-45 грамів на день для особи, що важить 70 кг.

Пригадаймо потворності, які постали внаслідок того, що вагітна ковтала хемікалій контерґан або талідомід; подібні потворності різного степеня можуть постати й по інших хемікаліях (прим. ДДТ і його похідних, тетрациклінні і т.д.) але й отруї з гниття харчів звіринного походження в кишках можуть при сприяючих умовах не лише спричинити затримання правильного розвитку плоду, чи лише поодиноких його оруддів, прим. нервового уладу, головно мізку, але й вбити плід в уразі вагітної. Ми нераз чули, що дана жінка породила мертвий доношений чи недоношений плід, один або під ряд кілька.

Є всі дані на те, що згадані отруї є всилі пошкодити або знищити один, чи більше знам'янців (ґенів), а чейже від збудників, що виходять з тих

знам'янців, залежить розвиток різних наших тілесних прикмет, всесторонній розвиток мозку, через який відтак може виявлятись всесторонньо Божеська душа.

І це є, в основному, б і о л о г і ч н і підстави виховання, про які П'яже не згадує. А рівночасно це є підстави справжньої культури людини!

І тут ми починаємо боротьбу з тими збоченнями, які бачимо у теперішньої молоді, дітвори і в дорослих, уберігаючи їх перед звироднінням, якраз шляхом забезпечення повного, всестороннього здоров'я. Статистики виказують, що тих вповні здорових є щораз менше, а сьогодні їх є уже застрашаюче мало.

Без поважних зусиль впровадити якнайскоріше біологічні підстави вирощування людини, немислимо стримати поступаюче звиродніння людського роду. Всі виховні системи дістали в лоб, бо побудовані на уроєннях, а не на законах природи, отже біології і фізіології людини.

І це є шлях вирощування (культури) людини, почавши від зародка, згідний зі законами Божими, які нам пригадує, між іншими, наука біології, фізіології та інші. Зате шлях, яким ми з поконвіку ідемо, спертий на перестарілих, антикварних прийомах псевдокультури, веде прямим шляхом у безвихідність, у пропасть, і це кожна кмітлива людина бачить і не знає що їй робити. Дотеперішній шлях є дуже вигідний, а шлях справжньої культури людини є дуже трудний, але одиноко правильний, бо спертий на законах природи, отже Божих.

Sequantur naturam numquam aberabimus, сказав мудрець Сенека. Лише невігласи і люди злої волі можуть вище сказане заперечити. Важне, що сумівці, які входять у стан подружжя, взяли собі вище сказане до серця.

Те, що пише др. І. Голо[illegible]ський про Дарвіна, як скрайного матеріяліста, який нібито заперечив існування Творця-Абсолюта, є мильною інтерпретацією думок Дарвіна. Його »природний добір«, його уживання чи неуживання якогось оруддя, в залежності від чого те оруддя, або розвивається, або заникає, заперечуючи водночас, що життя може ще сьогодні новопоставати не є запереченням існування Абсолюта і такого Дарвін ніколи не сказав. Навіщо покликуватись на Шаншара і Берталянфи, які тут ніпричому, а чому не згадати такого по суті спорідненого Лямарка, який закладає у підстави свойого розумування існування животворчої сили. Дарвін ще не сказав ніякої єресі через те, що дає численні докази на той природний добір. Уже саме признання природного добору є рівнозначне з існуванням доцільности.

Теж його теорії формування індивідуальности людини не мають ніякого значення, бо це мільйон разів уже повторюване, переливання з пустого в порожне, є цілковито відірване від життя, від підставових законів творіння (Творця), а це ділянка законів біології, фізіології, оці три шари Томи з Аквіну.

СУМ в дії

VII Крайовий З'їзд СУМ в Арґентіні

1-го серпня 1976 р. відбувся в Буенос-Айресі VII. Крайовий З'їзд СУМ Арґентіни, який вибрав нову Крайову Управу на 1976-77 рр. в складі:

Голова – д. Михайло Рокуш
заступник голови – д. Онуфрій Стриґа
писар – подр. Розалія Савчук
заст. і прес. реф. – д. Микола Шафовал
скарбник – подр. Наталія Гоцалюк
заступник – подр. Марта Гошовська
Головний Виховник – д. Іван Жибак
Головний Булавний – д. Евген Маркович
Члени Управи – дд. Оксана Стриґа, Михайло Клюба, Ганна М. Кривіцька
заступ. – дд. Евген Цьопик, Михайлина Савчук, Евген Зварич
Господар – д. Дмитро Дзямара
заст. – д. Степан Мороз
Контрольна Комісія – дд. ред. Юліян Середяк, Марія Мороз, Евген Патинок
Зв'язковий з Т-вом »Просвіта« – д. Осип Галатьо
Представник сумівських видань – д. Володимир Заставний.

Крайовий З'їзд висловив привітання Блаженнішому Патріярхові Йосифові І, Митрополитові УАПЦ Мстиславові, Проводові ОУН на чолі з Я. Стецьком, ЦУ СУМ і всім КУ СУМ, Президії СКВУ та УЦР а також усім установам УВФ в Арґентіні а передовсім поневоленому, але нескореному українському народові, що стоїть у боротьбі з поневолювачем України – московською імперією.

Крайовий З'їзд постановляє:

— В 120-річчя від дня народження та 60-річчя від дня смерти великого Каменяра пригадуємо всеактуальність слів Івана Франка, про тяжіння долі українського народу на кожному з нас, про невідкладний обов'язок діяти при всіх нагодах та при допомозі Богом даних талантів для добра та успішного завершення визвольної боротьби нашого народу.

– В 100-річчя ганебного Емського Указу, яким цар Олександер ІІ-ий заборонив українську мову в слові, пісні та письмі, та наслідки якого продовжуються і сьогодні за червоних царів, закликаємо все наше членство не лише зберігати дорогоцінний скарб – рідну українську мову, але поглиблювати її знання та пізнавати українську культуру у всій її величі та багатстві.

— В 50-ліття смерти сл.пам. Головного Отамана Симона Петлюри, учасники VII КЗ СУМ Арґентіни клонять голови перед маєстатом його світлої пам'яти, пригадуючи Його Заповіт: »Українські мечі перекуються на рала тільки тоді, коли гасло – Незалежна Держава Українська перетвориться в дійсність і забезпечить отому ралові можливість зужитковувати рідну плодючу землю з її незчисленними багатствами, для устаткування і зміцнення власного державного добра і збагачення рідного народу.«

— В 35-ліття Відновлення Української Державности Актом 30-го червня 1941 р., маніфестуємо нашу духову єдність з ідеалами визвольного руху українського народу та його речника – революційної ОУН, визнаючи, що єдине вихідне положення в кожній історичній конюктурі – це УССДержава.

– В 30-річчя ганебної ліквідації псевдо-собором у Львові УКЦеркви маніфестуємо нашу вірність катакомбній українській церкві та єдиному ієрархові, якого Боже Проведіння зберегло з тодішньої Ієрархії, для очолення ПУКЦеркви та її завершення Патріярхатом – Блаженнішому Йосифові. Заявляючи нашу всесторонню піддержку першому українському Патріярхові, протестуємо проти промовчання річниці ганебного акту ліквідації УКЦ та закликаємо всіх чесних та свідомих членів ПУКЦеркви гуртуватися біля Новітнього Мойсея та підняти голос протесту проти намагань повторити в столиці християнства роки страждань та духових терпінь, як також проти нехристиянських заходів знищити ПУКЦеркву латинізацією та порушенням Її давніх прав і привілеїв.

Учасники VII КЗ СУМ Арґентіни закликають членство СУМ та всю українську молодь в Арґентіні, що стоїть на самостійницьких позиціях, згідно з можливостями країни нашого поселення, стати в обороні українських політв'язнів, що караються, але некаються в тюрмах, концтаборах та псих-лікарнях СССР – Мороза, Калинця, Світличного, Караванського, Чорновола, Плахотнюка, о. Романюка та сотні інших, а зокрема Юрія Шухевича, який за мужню поставу не засудити ані зректися свого батька сл.п. ген. Романа Шухевича-Чупринки, не побоявся зложити молоді роки свого життя за волю та Правду Батьківщини, втіленої в боротьбі ОУН-УПА.

Учасники VII КЗ СУМ Арґентіни закликають все своє членство згідно з можливостям жертвувати на Фонд Оборони України.

Подія в українському музичному світі

Успіх сеньйорки СУМ Зої Маркович

1-го червня цього року в залі школи сиротинця Св. Василя на Ліндлей вул. у Філядельфії, Па., награно на платівку музику композиторки Зої Маркович – її власну музику до слів Лесі Українки, Андрія Шекерика, а також обрібку народніх стрілецьких і повстанських пісень у виконанні наших славних оперових артистів – Галини Андреадіс і Лева Рейнаровича, яким акомпаньювала велика симфонічна амеиканська оркестра під дириґентурою Мартіна Кноблавха. У концертових програмках подають, що він є провідним, одним з найкращих дириґентів Філядельфії, дириґент Музичної академії, директор оркестри Симфонічного клюбу, дириґент »Ґренд Опера Ко.« і »Лирік Опера Ко.« та інших. Дириґент і оркестра вперше виконували українську музику і оваційно вітали по кожному номері наших виконавців-артистів та композиторку Зою Маркович. Оркестра складалася з 70 музикантів. Орекстрував дириґент-композитор Володимир Гавриленко з Німеччини.

Наші артисти пережили незабутні хвилини в житті, наспівуючи платівку з участю повної симфонічної оркестри. Чистий прибуток проф. Зоя Маркович призначила на школу сиротинця, яка дала можливість награти платівку з музики Зої Маркович, що несе нашу українську пісню в світ.

З ліва на право: Проф. Зоя Марнович – композитор, Мартін Кнобляух – дириґент симфонічної оркестри, Галина Андреадіс – оперова співачка, Сестра Хризантія – директорка сиротинця при школі св. Василія, Доріс Спіґле – президентка симфонічної оркестри, Лев Рейнарович – артист Львівської опери, директор оперового ансамблю Нью Йорк.

Зоя Маркович є авторкою двох збірників пісень »Співають Карпати« (в 1971 та 1974 рр.), організатором і мистецьким керівником вокального тріо СУМА у Філядельфії »Соловейки«, що з своїх концертів відоме по всій Америці. Провадить власну музичну студію у Філядельфії, є відомою піяністкою, членом багатьох українських організацій.

Концерт учнів музичної студії проф. Зої Маркович (стоїть з китицею квітів) – 20.6.1976

ВЕЛИКИЙ ЗДВИГ СУМ АМЕРИКИ

Елленвілл, Н.Й. – Два місяці літних зайнять які включали відпочинкові, спортові, мандрівні, виховні табори та юнацькі З'їзди, закінчилися тут на Оселі СУМА 5-го вересня ц.р. традиційним уже 25-тим сумівським »Здвигом«.

Здвиг цей був одиноким на всю Америку, а тому в ньому взяло участь чи не біля 13.000 осіб із цілого терену ЗСА, а в тому понад 1.000 сумівців в одностроях. Цьогорічний Здвиг був присвячений 120-літтю з народження і 60-літтю від смерти українського каменяра Івана Франка, 50-літтю смерти головного отамана Симона Петлюри, 35-літтю відновлення Української Самостійности Актом 30-го червня 1941 р. та 30-літтю відновлення СУМ на чужині.

Офіційна маніфестація відбулася в неділю, 5-го вересня, по обіді, включаючи представників українського і неукраїнського громадського і політичного світів, як наприклад федеральний конґресмен Бенджамін Ґілман, стейтовий сенатор Едвин Мейсон, та Пітер і Присила Боклі, син і донька федерального сенатора Джеймса Боклі.

В додатку до недільної маніфестації, сумівський Здвиг рівно ж охоплював спортові змагання, концерти, закінчення вишкільного табору, забави тощо.

Здвиг розпочався в суботу рано апелем, під час якого промовляв комендант д. Роман Глушко з Йонкерсу, Н.Й. Бунчужний Здвигу був д. Зенон Галькович.

Після відкриття почалися відбиванкові змагання у вікових групах старші юнаки, юначки і дружинники. Ці ігрища також включали змагання копаного м'яча. У висліді, дружинники з Йонкерсу виграли перше місце, а друге і третє місця зайняли Нью Йорк та Ірвінґтон.

Бостонська дівоча дружина виграла золоту чашу у відбиванці, перемігши дівчат з Йонкерсу, які взяли друге місце. Ірвінґтонські юначки виграли третє місце.

В копаному м'ячі, »Крилаті« з Йонкерсу перемогли Рочестер 8:0.

Протягом дво-денного Здвигу відбулися два великі концерти: один з яких був своєрідним змагом між осередковими самодіяльними ансамблями.

В концертах взяли участь: духова оркестра О-ку СУМА в Чікаґо під дириґентурою Павла Крутяка, яка рівно ж приґравала під час дефіляди, дівочий хор »Жайворонки« під керівництвом Лева Стриганського та танцювальний ансамбль »Верховинці« під керівництвом Олега Ґензи з О-ку СУМА в Нью Йорку, танцювальний ансамбль Петра Луцишина з О-ку СУМА в Сиракюз, танцювальний ансамбль з О-ку СУМА в Гартфорді під керівництвом Наді Кравець, мандолінова оркестра Я. Костишина та дві танцювальні групи під керівництвом Р. Стешкевича та В. Васькова з О-ку СУМА в Пассейку, вишкільний таборовий хор під дириґентурою Романа Левицького, йонкерська танцювальна група під керівництвом В. Уздейчука, танцювальний ансамбль та мандолінова оркестра під керівництвом О. Ласюка та Т. Кузміва з Балтімору, дівочий хор »Мрії« під керівництвом Лізи Ясевич з О-ку СУМА в Парма, та декляматорський гурток дівчат під керівництвом Іванни Кононів з О-ку СУМА в Ірвінґтоні.

Недільна маніфестація почалася архиєрейською Службою Божою, відправленою Владикою Василем Лостином, в сослуженню о. д-ра Володимира Ґавліча, ЧСВВ, пароха української католицької парохії св. Юра в Нью Йорку, та о. Романа Мірчука, нововисвяченого священи-

Владика В. Лостен в асисті о. Романа Мірчука на Здвизі СУМА, Елленвіл.

ка та довголітнього провідного члена СУМ. Служба Божа була відправлена біля пам'ятників героям, де голова ГУ СУМА Мирослав Шміґель, комендант Здвигу Р. Глушко, голова заряду оселі СУМА Володимир Костик, та дві юні сумівки, привітали Владику Лостена традиційним укра-

Сумівський таборовий хор під керівництвом Романа Левицького

їнським звичаєм хлібом – сілю та квітами.

Службу Божу для юнацтва православного віровизнання відправив о. Іван Ткачук, капелян СУМА.

Маніфестаційну частину Здвигу розпочав д. Р. Глушко сумівським привітом і покликав до слова д. Шміґеля, який говорив про значіння та конечність ідей Франка, Петлюри та 30-го червня у дальшій боротьбі за незалежну Україну.

В дальшій програмі, Аскольд Лозинський, референт зовнішних зв'язків при ГУ СУМА, привітав американських гостей і покликав конґр. Ґілмана до першого привіту. Конґр. Ґілман, який відвідував оселю СУМА вже раніше сказав у своїй промові, що чини та ідеї українських замучених героїв дальше живуть в серцях і творах Валентина Мороза та інших українських патріотів-політв'язнів. Він закликав юнацтво пам'ятати українську історію та брати участь в оборонних акціях сьогоднішних патріотів.

Наступний промовець, Пітер Боклі, ствердив, що його батько все заступався за українською справою і був спонзором або спів-спонзором багатьох законопроєктів в обороні Мороза та інших політичних і культурних діячів.

Останій промовець з не-українського політичного світу, сен. Мейсон, який рівно ж часто брав участь в імпрезах на оселі СУМА, заохочував юнацтво боротись по цілому світі за такі свободи і права, які існують в Америці.

В імені Організацій Українського Визвольного Фронту вітав Здвиг д. Андрій Соколик, а від Українського Конґресового Комітету Йосип Лисогір, екзекутивний віце-президент.

Інші представники українських громадських установ були: пані С. Радьо – ОЖ ОЧСУ, д-р Любомир Романків – Крайова Пластова Старшина, А. Дзюбанівський, – КУ СУМ в Канаді, д-р Роман Андрушків – НТШ, О. Ґлют – Тов. Укр. Інженерів Америки, д-р Петро Ґой – Фундація УВУ та сеньйорат ТУСМ, д-р В. Лучків – Українсько-Американські Ветерани, д-р Іван Флис – Український Народний Союз, М. Кормило – Українська Народна Поміч, В. Ганчук – Український Робітничий Союз, ред. Володимир Левенець – »Свобода«, д-р Олександер Білик – СУК »Провідіння«, д-р Володимир Савчак – Відділ УККА Нью Йорк, д-р Богдан Футей – Відділ УККА Клівленд, мґр Іван Кобаса – Шкільна Рада УККА і Тов. Укр. Бібліотекарів Нью Йорку, проф. Іван Телюк – Був. Вояки 1 УД – УНА, Б. Шарко – Був. Вояки 1 УД – УНА в Німеччині, О. Волик – Був. Вояки 1 УД – УНА, М. Залізський – Тов. »Броди Лев«, та М. Ковальчин, Був. Вояки УПА.

Наспіло також цілий ряд писемних привітів, між ними від Владики Йосифа Шмондюка з стамфордської єпархії, та від Ярослава Стецька, голови Революційного Проводу ОУН та АБН та Голови ЦУ СУМ мґра О. Коваля і були відчитані Євгенією Кузьмович – писаркою Здвигу.

Маніфестація закінчилася дефілядою 25-ох присутніх осередків під звуки духової оркестри з Чікаґо.

Перед концертом в неділю вечером учасники вишкільного табору одержали свідоцтва після три-тижневих курсів які тут відбувались. Комендант табору Корнель Василик, о. Мірчук, та мґр Євген Гановський, голова Виховної Ради СУМА, коротко промовляли до юнаків і юначок.

Пресова референтура при ГУ СУМА

Світлив: Ігор Длябога

10-ліття Франкополя і пам'ятник І. Франкові в Бельгії

Відкриття пам'ятника І. Франка. Промовляє пані Е. Бачинська від ОУБ.

В суботу 28 серпня 1976 р. відбулося на Франкополі відкриття пропам'ятного каменя зі скульптурою голови Івана Франка в 120-ліття від його народження і в 60-ліття від смерти. Скульптуру в формі плоскорізьби в бронзі зробив відомий бельгійський скульптор Ф. Ван Ранст зі Спа. Пам'ятник поставлений на видному місці, при в'їзді біля головних будинків Франкополя. Посвячення довершив о. крилош. Г. Фуканьчик разом з о. крилош. І. Котом і о. Ґісом при числення зібраній громаді з Бельгії, Північної Німеччини, Франції і Англії.

Того ж дня відбулося святочне закриття 24-го відпочинково-виховного табору СУМ-УДК в Бельгії на Франкополі з багатою програмою, присвяченою 10-тій річниці набуття Франкополя і роковинам Івана Франка. Програму відкрив Голова ЦУ СУМ, співосновник Оселі та комендант цьогорічного табору мґр О. Коваль, з'ясувавши на прикладі творів Івана Франка »Захар Беркут« і »Мойсей« проблему провідника і народу, яка є вічно актуальна і вимагає кожночасного осмислення і усвідомлення.

Головну промову на відкриття пам'ятника мала пані Е. Бачинська від ОУБ а п. В. Сидор виконував функцію господаря свята. Промовляли ще др. В. Попович від УДК, мґр М. Когут від УНОТ, подр. Віра Сеничак від СУМ і М. Ходоровський від Вих. Відпоч. Центру Франкополя. Від бельгійських місцевих властей промовляв бюргермайстер з Франкоршамп п. Ерлер. Таборовики виконали цілим своїм складом інсценізацію »Каменярі«, М. Димид, семінарист з Риму, продеклямував »Пролог до Мойсея« І. Франка, а балетна група »Говерля« і сумівська оркестра з Осередку Дарбі з Англії дали прекрасний концерт українського танку і музики. Виступала також молода група танцюристів з пров. Лімбург у Бельгії.

ВІДІЙШЛА У ВІЧНІСТЬ

сл.п. Оля БРИТАН

з Едмонтону на двадцятому році життя, в автомобілевому випадку.

Оля народилася 3-го липня 1956 року, першою дитиною в родині панства Британ. Маючи свідомих батьків, Оля ходила до садочку і до Рідної Школи при церкві св. Юрія Побідоносця, а опісля на Курси Українознавства ім. Івана Франка, які закінчила з відзначенням.

Сповнена любови до свого рідного і маючи добре засвоєне українознавство, Оля стає учителькою Рідної Школи і українських танців при церкві св. Михаїла в Едмонтоні. Ще від молодих літ наша подруга полюбила українське мистецтво, а особливо українські народні танки, і бере участь в танцювальному ансамблю »Черемош«. Будучи активною членкинею осередку СУМ, Оля відбула ряд сумівських таборів: виховно-відпочинкових, виховних і мандрівних; співала у жіночому хорі ОЖ ЛВУ/СУМ »Верховина« і в минулому діловому році провадила українськими танцями при О-ку СУМ в Едмонтоні.

В особі Покійної, наша Спілка втратила не тільки карного й зразкового члена, але молоду силу й подругу яка з великою охотою й зацікавленням працювала на користь нашої організації.

Під час поминального обіду присутні перевели збірку на українську пресу, яка принесла 210 дол. З цього призначено 30 дол на вироблення кліші і по 60 дол. на видання: »Гомін України«, »Українські Вісті« і »Аванґард«.

Нашій Подрузі – Вічная Пам'ять!

Управа О-ку СУМ ім. полк. І. Богуна в Едмонтоні

В-во СУМ і Редакція »Аванґарду« висловлюють щирі співчуття Родині і Друзям та Подругам Покійної Олі.

ПОЖЕРТВИ НА ПРЕСФОНД »АВАНҐАРДУ«

Австралія

Кройдон Парк — *О. Волинець – 3.50 ав.дол.*

ЗСА

Філядельфія — *Зоя Маркович – 5 дол. (також на »Крилаті« – 5 дол.)*
о. Роман Мірчук з нагоди єрейських свячень – 100 дол. (також на »Крилаті« – 100 дол.)
З весілля О. Іваськова з І. Майчук – 51 дол. (також на »Крилаті« – 51 дол.)
З весілля В. Білинської і Ів. Зин. Кусеня – 46.50 дол. (також на »Крилаті« – 46.50 дол.)
З 50-літн. Ювілею подружого життя Василя і Анни Куропась – 25 дол. (також на »Крилаті« – 25 дол.)

Парма	*зб. л. ч. 50, збирала Люба Струс – 6 дол. склали по 2 дол. – Дм. Струс; по 1 дол. – І. Павлюк, Б. Семків, О. Подусівський, Л. Коник.*
	зб. л. ч. 51, збирав Ю. Лішнянський – 36 дол. Склали по 3 дол. – Ю. Лішнянський, В. Корнацький, Г. Головка, В. Брездун, Корнацький; по 2 дол. – І. Вільшанецький, М. Моцьо, М. Гейниш; по 1 дол. – М. Моцьо, Ю. Коцюмбас, В. Шуден, О. Фаріон, В. Самокишин, М. Вільшанський, Р. Вирста, В. Мельник, М. Василишин, М. Лішнянський, Б. Лішнянський, Мих. Лішнянський.

Канада

Монтреаль	*З весілля Віри Д. і М. Кушніра – 25 дол.*
	З весілля Романа Дзюби і Ліди Іванус – 15 дол.
Торонто	*Др. Роман, Марія і Христя Малащуки – 50 дол. (також на »Крилаті« – 50 дол.)*
	З нагоди уродин Михайла Медика – 106 дол.
	З весілля в п-тва Татаринів – 25 дол.
Вінніпеґ	*Ф. Іванус – 4 дол.*
Едмонтон	*З поминок по бл.п. Олі Британ – 60 дол.*

Всім жертводавцям і збірщикам щиро дякуєм а Молодим Парам і Юві-

Всім жертводавцям і збірщикам щиро дякуєм а Молодим Парам і Ювілятам бажаєм Многих Літ.

З листа від о. Романа Мірчука до Голови СУМ д. О. Коваля з дати 26.8.1976

Вельмишановний Друже Голово!

В залучені пересилаю чек на двісті ам. дол. (200.00) як пожертву на Пресовий Фонд журналів СУМ »Аванґард« і »Крилаті«. Ці гроші – це збірка яку переведено на прийняттю з приводу моїх єрейських свячень в Митрополичому Соборі Непорочного Зачаття П.Д.М. та моєї першої Служби Божої в відпустовій церкві Царя Христа у Філядельфії, половину якої призначено на прес-фонд сумівських видань, а другу на беатифікаційний фонд Слуги Божого Кир Андрея Шептицького.

Як довголітній сумівець, я вповні свідомий потреби і обов'язку кожного члена Спілки Української Молоді матеріяльно підтримувати видання своєї організації; тому мені приємно бодай в цей скромний спосіб, цим датком, сповнити свій обов'язок.

Запевняю Вас в своїй дальшій співпраці і остаюсь з сумівським привітом,

о. мґр. Роман О. Мірчук

Голова СУМ д. Омелян Коваль подякував листом о. Романові і побажав йому обильних Божих ласк на новому шляху служіння Богові й Україні.

Редакція й Адміністрація »Аванґарду« висловлюють найщиріші ґратуляції всеч. о. Романові, радіють з приводу його високого покликання і просять прийняти сердечну подяку за глибоке розуміння потреб сумівської преси. На Многі Літа Новоєрею!

Щастя Бажаємо

19 червня 1976 р. в Соборі Непорочного Зачаття Пречистої Діви Марії в Філядельфії, ЗСА, відбулося вінчання сумівської пари, Варвари БІЛИНСЬКОЇ з Іваном Зеновієм КУСЕНЬ з родини діячів ОУВФ у Філядельфії. Тайну супружжя довершили: о. шамб. Роберт Москаль і о. Тисак з Англії.

Під час весільного приняття, за ініціятивою п. М. Солтиса, переведено грошову збірку, яка дала суму 193 дол. Зібрану суму розділено: На Фонд Оборони України 50 дол., на радіопрограму ОУВФ 50 дол., на журнали СУМ »Авангард« і »Крилаті« по 45 дол. Разом 193 дол.

Від Осередку СУМ вітав молоду пару і вручив дарунок голова Осередку д. Ярослав Федорійчук.

За цю гарну пожертву всім жертводавцям складаємо щиру подяку а Молодій Парі бажаємо Многих Літ і багато родинного щастя.

Молода Сумівська Пара Ірка МАЙЧУК і Орест ІВАСЬКІВ звінчалися 15.5.76 в церкві св. Йосафата в Філядельфії, ЗСА. Акту вінчання довершив о. шамб. М. Харина, при численній участі друзів і гостей.

Молода Пара – це активні члени О-ку СУМА, а Орест був кількакратно Булавним Відділу ЮСУМА. Батьки Молодих рівно ж були активними сумівцями, а тепер членами організацій Визвольного Фронту.

Весільна гостина відбулась у просторій авдиторії школи св. Йосафата. Було багато привітів, а від місц. Осередку СУМА побажання разом з подарунком склали подр. Анна Викрикач і Ірка Гарасимів. З ініціятиви старости М. Солтиса була проведена грошова збірка, яка дала 152.20 дол. з чого по 51 дол. приділено на пресфонд »Авангард« і »Крилатих«, а 50.20 дол. на радіопрограму ОУВФ.

Щира подяка Жертводавцям і Збірщикам, а Молодій Парі – Многих і Щасливих Літ!

ЗМІСТ *стор.*

ЗАГАЛЬНІ ТЕМИ

О. Коваль: *Слово Голови СУМ на Здвизі СУМ в Лестері* *241*
Я. Стецько: *Ідіть шляхом героїв* *243*
...: *Три документи – »Свобода українському народові та його борцям« заявляє Василь Федоренко* *247*
– *У Міжнародний Комітет Захисту Прав Людини* *249*
– *Протестне звернення Василя Барладяну* *252*
СПС: *Справа українських політв'язнів поновно перед европейським парляментом* *255*
О.К.: *Другий Світовий Зліт СУМ і 21-і Олімпійські Ігрища в Монтреалі* *257*
– *Олімпіяда* *258*
– *День Української Молоді* *260*
– *Здвиг СУМ на закінчення Злету* *262*
...: *Евхаристійний Конґрес – Преподобна сестра Долошицька протестує* *264*

ІДЕОЛОГІЧНІ ТЕМИ

др. Гр. Васькович: *Творчість Симона Петлюри і українська політична освіта* *265*
о. др. І. Ортинський: *Українська молодь на перехресті двох шляхів* *268*
Р.Ш.: *Ідеологічне протиставлення без боротьби ідеологій* *273*

ПОЕЗІЯ – ПРОЗА

Ліна Костенко: *З нових поезій* *275*
О.К.: *Володимир Янів* *279*
Володимир Янів: *Зі збірки поезій »Життя«* *280*
Мирослав Татарин: *»Зоряний Корсар« Олеся Бердника та представлена філософія життя* *284*

НАУКА – КУЛЬТУРА – МИСТЕЦТВО

Борис Антоненко-Давидович: *Культура української мови* *287*
др. Р. Мазурок: *Який церковний обряд і яку ієрархію насадив Володимир Великий на Русі-Україні* *291*
П. Андрусів: *Про ілюстративне оформлення журналів* *297*
...: *Повний успіх молоді у виставі »Електра«* *300*

ВИХОВНИКИ

Проф. Гр. Ващенко: *Основні засади розумового виховання української молоді* *303*

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА

др. Ст. Зощук: *Підстави здоров'я* *307*

СУМ В ДІЇ

...: *VII Крайовий З'їзд СУМ в Арґентіні* *311*
...: Успіх сеньйорки СУМ Зої Маркович *312*
Прес. реф. при ГУ СУМА: *Великий Здвиг СУМ Америки* *314*
...: *10-ліття Франкополя і пам'ятник І. Франкові в Бельгії* *317*
...: *Відійшла у вічність сл.п. Оля Британ* *318*
...: *Пожертви на пресфонд »Аванґард«* *318*

ЩАСТЯ БАЖАЄМО

Ірка МАЙЧУК і Орест ІВАСЬКІВ, В. БІЛИНСЬКА і Ів. Зин. КУСЕНЬ *319*

На обкладинці: *П. Андрусів – Деталь церковного розпису в церкві св. Йосифата в Філядельфії* ..... *I*
Чотири пори року на княжому дворі – туш ..... *IV*

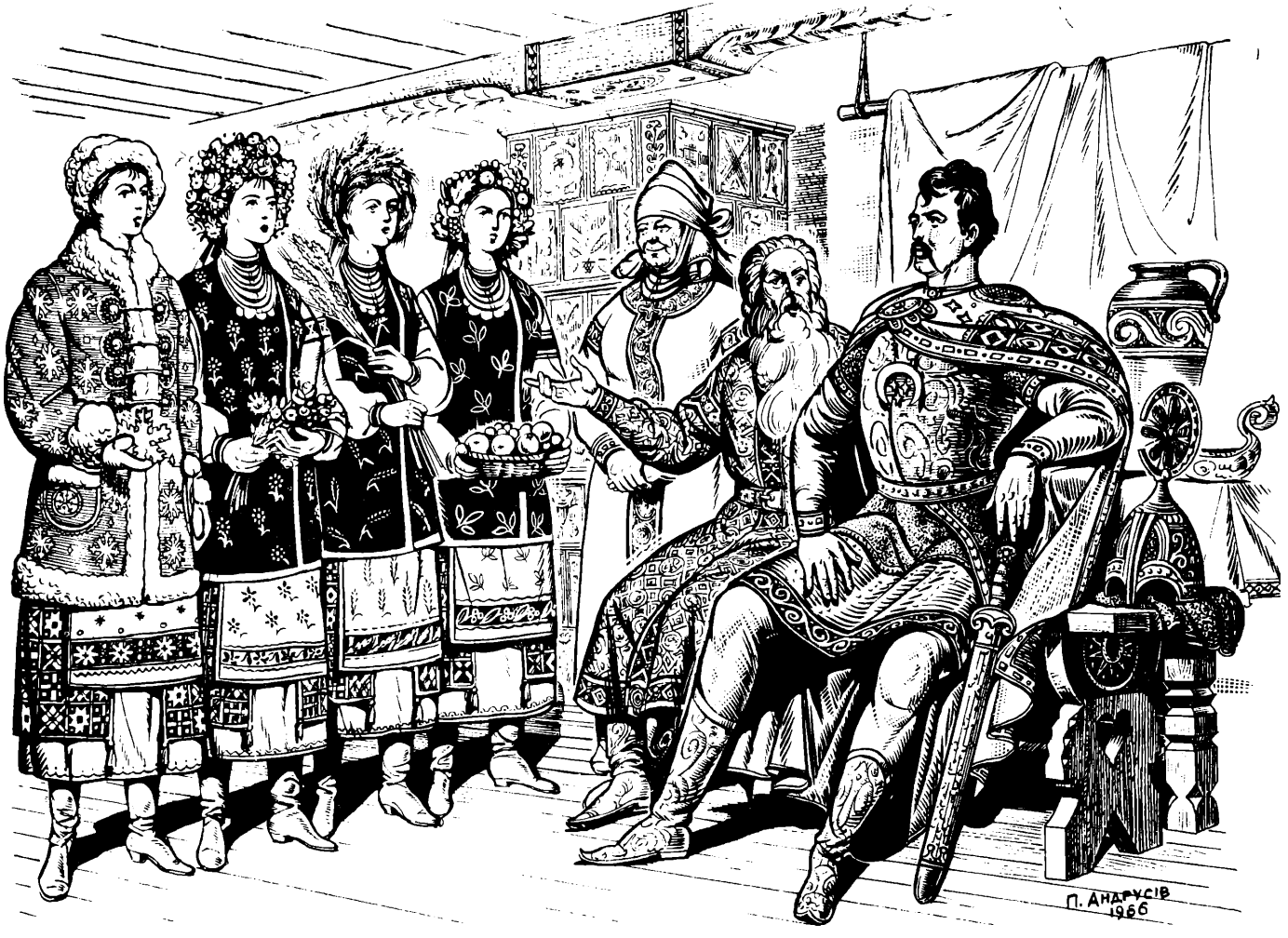
П. АНДРУСІВ
1966